

ММ i СВІТ

63

WE AND THE WORLD

УКРАЇНСЬКИЙ
МАГАЗИН

Nous

et le monde

Revue Ukrainienne

Editor:

M. Kolankiwsky
1071 Bathurst St.
Toronto, Ont.
Canada

50 c.

P. 10

JULY — AUGUST

1959

Редактор і видавець: Микола Коляківський

**Адреса для редакційної й адміністраційної кореспонденції
(вплата грошей):**

**M. Kolankiowsky, 1071 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada,
Tel.: LE 1-6482**

З М І С Т :

**Зоряні світи
Орнаментовані рукописи
Герої з лицю Бюффон
Кам'яні могили
На Білосарайській косі
Смерть відступає...
Сировинна база металургії
в Україні
Тварини — риболови...
Не лише екзотика
Корінь життя
З історії Олімпійських ігор
У світі моди
Розвідники блакитної пустелі
Дніпро міняє своє обличчя
Метеорний зв'язок
Землі України й філателія
О. Довженко: Земля
Сучасне**

ПРЕДСТАВНИЦТВА

ARGENTINA:
"Peremoha", J. M. Campos 556 Sar
Andres, FCNGBM (Bs. As.)
AUSTRALIA:
Fokshan Library and Book Supply.
1 Barwon St., Glenroy, W. 9, Vic.
BELGIQUE:
Ihnat Stachij, Esneux en Liege.
BRASIL:
Waldomiro Ostapiw, Cx. postal 658
Ponta Grossa, Parana.
ENGLAND:
Chumak & Co., 56, Edgware Rd.,
London, W. 2.
FRANCE:
Kolankiowskyj, Mykola, 186 Bld. St
Germain, Paris VI, c.c. 876771.
DEUTSCHLAND:
Fr. M. Harabatsch, Muenchen 23
Gundenlinden St. 13.
VENEZUELA:
Mrs. K. Kolankiowsky, Caracas, Av
C. Acosta, Edif. Claviere #16, San
Bernardino.

ФОТО НА ОБКЛАДИНЦІ: Рибальство для одних приємний
вакаційний спорт, а для інших важка заробітня праця.

• ▲ •

Річна передплата: для Англії — 25 шіл., Австралії — 30 шіл.
для Бельгії — 120 ф. фр., для Франції — 1100 фр., для Німеччини —
8 ДМ., для Аргентини й Півд. Америки — 90 арг. пезів, для Півн.
Америци, Канади і всіх інших держав — 4 кан. долари. **Ціна одного
числа: 35 центів.**

Ціна 1 стор. оголошень: 60 дол., пів стор. — 30 дол., чверть стор.
— 15 дол., найменше оголошення фірм — 5 дол.

Authorized as second class mail, Post Office Department, Ottawa

Василь БЕРЕЖНИЙ

ЗОРЯНІ СВІТИ

(Продовження)

Вранці, ще до схід-сонця, тисячі людей зійшлися і з'їхалися до ракетодому. Всі шляхи і стежки навколо були запружені автомашинами, а біля підстриженої акації, що обрамляла льотне поле, стала жива загорода з людей. Кожен хотів протиснутися якомога ближче, щоб на власні очі побачити сам момент зльоту.

Зійшло сонце, радісні промені полинули на землю, лягли на схвильовані лиця людей.

Потужні радіорепродуктори повідомляли про все, що відбувалося:

— Космічний корабель готовий до відльоту... Техніки закінчують останній огляд і перевірку спорядження "Комети". Механік Михайло Мілько доповідає командирі експедиції заслуженому діячеві науки Іванові Плугареві про готовість до старту. З рапортом підходить радіоінженер Микола Загорський. Минають останні хвилини...

Увага, біля нашого мікрофону Іван Плугар. Слухайте, слухайте!

Здавалось, зупинився час. Урочиста, хвилююча мить примусила частіше забитись тисячі сердець. Почувся глухуватий, стриманий голос вченого.

— Дорогі! — говорив Іван Макарович. — Ще в сиву давнину людина почала штурм неба. Людина помітила планети — блукаючі зорі, простежила їхні шляхи; людина визначила місце Землі в просторі, розгадала і відтворила в своєму мозкові будову Сонячної системи... Прагнучи все далі проникнути в глибину Всесвіту, людина винайшла оптичну трубу і спрямувала її на небо. Невтомна праця людської думки наближала сьогоднішній знаменний день. Могутніми зусиллями людина спочатку опанувала повітряний океан, а тепер настав час опанувати і безповітряний міжпланетарний простір! Наша рідна

українська наука відкриває людству шлях до планет, шлях до невідомих таємниць природи — в ім'я миру, в ім'я процвітання культури і добробуту всіх народів і рас. У нас чесна, благородна мета, ось чому ми віримо в успіх!

В бурі оплесків потонули останні слова вченого.

Потім до мікрофона підійшов голова Комітету по організації перельоту і зачитав постанову уряду про експедицію. А тоді, забувши офіційність, кинувся обнімати і цілувати астронавтів. Припечатав поцілунок і на Ольжину щоку. Схвильовано вигукнув:

— Щастя вам, друзі!

Останні хвилини на Землі. Горячкові поцілунки, нервові потиски рук, обійми. І сльози, звичайно...

— Щасливого польоту!

Нарешті, екіпаж рушив до "Комети". Ольгу наздоганяє заплакана мати, мокрими щокми притуляється до її обличчя.

— Це я так, Оленько, ти не зважай будь весела, бадьора!

Автокран легко підняв їх до ракети. Прощальні помаху рук, і люк за ними зачинився.

— Увага! — пролунав із репродуктора чийсь владний голос. — Незабаром ракета стартує. Пропонується негайно відійти від огорожі!

Люди неохоче почали відходити. Але всі голови були повернені туди, де в металевих фермах виблискувала проти сонця ракета. Голос із репродукторів усе вимагав і вимагав відійти в "безпечні місця". Зрештою на товп одхлинув.

В цю мить загриміло, загуркотіло, неначе обвалилися гори. Пружний гарячий вітер пригнув аж до землі густу стіну акації, вдарив по обличчях людей, здійняв хмару куряви.

Власне, самого старту ніхто з присутніх не помітив: то була така коротка мить, якої не може вловити людське око. Ракету побачили вже в голубій високості — швидка стріла заглиблювала-ся в небо. Гуркіт віддалявся, згасав, стріла зробилася рисочкою, цяточкою і... зовсім

**УКРАЇНЬСЬКА КНИГАРНЯ
"АРКА"**

грам. плити, радіоапарати
та інше.

**575 Queen St. West
EM 6-7061 Toronto, Ont.**

зникла. Її поглинув безмежний простір.

Голосно перемовляючись, збуджені, схвильовані, розходились люди.

В ПОЛЬОТІ

В перші хвилини після старту члени екіпажу “Комети” відчували себе так, як і в звичайній, не космічній ракеті. “Комета пронизала атмосферу з швидкістю 2000 кілометрів на годину — дуже повільно, порівнюючи з космічною швидкістю і досить-таки швидко супроти літака. А головне, що ця швидкість була цілком безпечна і для людей, і для самого літального апарату. Людям не важко було переносити пришвидшення, а ракета не розігрілася від тертя об повітря.

Перед очима відважних мандрівників розгорнулася велична картина. Земля спочатку показала грандіозною таріллю, вінця якої все здійсмались і здійсмались угору. Потім вона ніби повернулася, стала на ребро — і вже не таріль, а безконечна сіра стіна здійсмалась з боку ракети.

Іван Макарович, Микола Загорський, Ольга і Петрів, повернувши крісла до ілю-

мінаторів, спостерігали Землю, Михайло Мілько не зводив очей з приладів. Швидкість витікання газу, температура, тиск... — про все сповіщали йому стрілки, зелені лампочки.

Загорський час від часу крутив ручкою кіноапарату.

— О, це Індійський океан! — вигукнув він.

— А он бачу індонезійські острови, Австралію, — кивнула головою Ольга, — ну точно як на карті!

Могутні шари атмосфери вкрили Землю — голубий повітряний океан. Тільки звідси, за його межами, видно, як обмиває він усю Земну кулю. Срібляста, залита сонцем поверхня його здавалась непорушною. А там, в глибині, плавають густі масиви хмар, а ще нижче, на самому дні повітряного океану, — міста і села. Там живуть, працюють і мріють люди... Які вони маленькі супроти грандіозності стихій природи і які вони грандіозні, раз підкорили собі Землю з усіма її океанами — водяними і повітряним!

Професор Плугар сидів, підперши щоку долонею, і мовчки дивився в ілюмінатор. Він і сам не знав чому, але на душі в нього було тоскно.

Крізь прозору пелену атмосфери бачив чудові земні материки, дивовижні моря і океани, що сяяли під сонцем, неначе велетенські дзеркала, і серце його стискалося. Мабуть, дуже любив Землю Іван Макарович!

А стіна земної поверхні, все віддаляючись від ракети, непомітно для ока почала перетворюватися в коло, і на решті можна було охопити поглядом її всю — велетенський сяючий диск.

Михайло Мілько насупив брови: обчислювальна машина попередила, що через п'ять хвилин реактор запрацює на всю потужність і тоді "Комета" помчить з космічною швидкістю.

— Іване Макаровичу! П'ять хвилин.

— По місцях! — скомандував Плугар.

Спинки крісел відхилилися, і ось це вже не крісла, а зручні ліжка. Вони щільно обхоплюють тіло з трьох боків, мандрівники затиснуті в них, як у великих футлярах. Прив'язуються широкими пазами. Так їм легше буде переносити наростання швидкості... Раптом ракету неначе сіпнуло. Все її металеве тіло здригнулося, наповнилося звуковими хвилями, загримі-

ло, загуло несамовито, ледве витримуючи натиск розпеченої стихії газів. З пришвидшенням руху наростало відчуття страшної ваги. На людей неначе навалився невидимий вантаж, вони лежали, ніби налиті оловом. Усе меркло, туманилось перед очима.

"Невже не витримаю? — з острахом подумав Плугар. — Невже не витримаю?"

Микола Загорський поринув у забуття, йому здавалось, що він веде передачу, і пошерхлі губи його шепотіли: "Я — Комета. Ідемо по курсу, відчуваємо себе добре!"

Ольга дивилась на ілюмінатор і чомусь пригадала зелену траву ракетодрому.

А за ракетою було чорне небо, всіяне зорями. Сявав усе ще великий диск Землі, палахкотіло Сонце і яскрів Місяць.

Ракета мчала все швидше і швидше. Тут, у безповітряному просторі, можна було не боятися розігрівання її стін.

Коли стрілка тахометра — приладу, що показує швидкість, — дійшла до цифри "8", електронна машина блискавично послала імпульс на автоматику, і рокіт мотора обірвався. У кожного в го-

ХТО БУДЕ МІСС УКРАЇНОЮ 1959?

ПРОГОЛОШЕННЯ КОНКУРСУ

Наш минулорічний конкурс краси знайшов дуже теплий відгук серед Читачів. Зокрема він зацікавив собою, а тим самим і журналом, українську молодь. Зацікавлення молоді українським виданням є настільки важливою справою, що ми вирішили вчинити конкурс краси щорічною практикою.

Фотографії зголошених учасниць і купони будуть поміщені в номерах журналу за місяці вересень, жовтень і листопад. Результат конкурсу буде опублікований в номері за січень 1960 р.

УМОВИ КОНКУРСУ

1. Участь у конкурсі на "Місс Україну" можуть брати тільки українські дівчата у віці 16—25 років.

2. Зголошувати кандидаток повинні в першій мірі молодіжні й громадські організації (найкраще, щоб були ними вже раніше вибрані королеви чи князівні балів). Мають право зголосити свою кандидатку також десять постійних читачів "Ми і Світ". Виїмково, з мешких українських центрів, можуть бути зголошені кандидатки також меншою кількістю читачів.

3. Жюрі конкурсу становлять усі читачі журналу, які рішатимуть про вибір надсилаючи купони з прізвисьмом кандидатки.

4. Зголошуючи свою кандидатку, слід надіслати її короткий життєпис і три фота, — одне з них обов'язково на весь зріст. Одне з тих фот буде опубліковане в журналі. На кошт кліші слід долучити 5 доларів.

5. Кандидувати можуть також учасниці минулорічного конкурсу (за виїмком "Місс України 1959"), але з новими фотами.

6. Між учасниць конкурсу будуть розділені нагороди і фото "Місс України" буде поміщене на обкладинці журналу.

Просимо про ласкаву допомогу у переведенні конкурсу всіх Приятелів "Ми і Світ".

Минулорічна практика показала, що вчасніше зголошені й опубліковані кандидатки одержують більше купонів, отже просимо не отягатися із зголошенням. Фота повинні бути мистецькі і гострі, тому радимо робити їх у фахових фотографів — по можності в українців, які оголошуються в нашому журналі.

лові неначе джмелі гули, але тиша вже брала верх.

Всі відчули себе зовсім легко, навіть занадто легко. Тепер, коли не було пришвидшення і ракета за інерцією мчала з постійною швидкістю — 8 кілометрів на секунду, люди зовсім втратили вагу. Це вони відчули ще й не встаючи з своїх ліжок. Першим відв'язався Петрів.

— Обережно, — попередив Плугар.

Професорове попередження про обережність Петрів почув уже під стелею — він висів у повітрі, незграбно дригаючи ногами і метляючи руками. На його обличчі було здивовання і розгубленість. Загорський голосно засміявся:

— Та ти, я бачу, добрий акробат!

Ольга теж розсміялася, побачивши геолога в такому кумедному положенні.

Та Петрів зметикував, штовхнув ногою об стелю і, описавши складну траєкторію, став на підлозі. М'язи в нього, видно, так і грали, здається, стукне він кулаком — і стіна проломиться.

— Тут, брат, мимоволі станеш акробатом! — усміхнувся Петрів.

— Не робіть різких рухів, — порадив Іван Макарович. — Не забувайте, що пересуватись по кабіні треба, тримаючись за поручні.

— Ось так! — весело вигукнув Загорський, стукнувши обома руками по товстій спинці свого крісла. І відразу ж опинився під стелею.

— Ого! — вигукнув Петрів. — Ти, брат, спритний. Та не борсайся, я тобі допоможу.

Однією рукою тримаючись за поручні, прикріплені до стінки ракети, другою він піймав Загорського за ногу і майже без ніякого зусилля опустив його на підлогу.

— Оце так штука! — бурмотів радист. — Тільки подумати...

Ще під час підготовки до польоту всі знали про це явище, навіть робили експерименти з падаючою кабіною, в якій на коротку хвилю зникало відчуття ваги. Але тепер цілковите зникнення ваги практично було для всіх несподіванкою.

...“Комета” мчала в міжпланетному просторі із швидкістю 8 кілометрів на секунду. Так показували прилади але в членів екіпажу відчуття цієї швидкості не було.

Навпаки — здавалося, що ракета стоїть, вірніше — висить на одному місці. З правого боку весь час палахкотіло Сонце, увінчане вогненною короною, поблизу нього і по всьому чорному небі сяяли зорі та планети. Віддалі до них були такі великі, що переміщення ракети не вносило ніяких змін в конфігурацію неба. Хіба що зменшувався диск Землі і одночасно виростав Місяць. Але око не могло цього вловити.

З кожною хвилиною космічний корабель наближався до Троянди космосу. Розумні чутливі автомати вели її по заздалегідь обчислених траєкторії, яка в певній точці перетинається з орбітою штучного супутника. Щождо Сонця, то з його притягальною силою корабель Івана Плугаря не боровся: “Комета”, рухаючись в системі Земля — Місяць, ішла фактично по земній орбіті. Відхилити рух ракети Сонце не могло, бо, крім власної швидкості, вона зберігала і ту швидкість, з якою мчить Земля, — 30 кілометрів на секунду. Цих складених швидкостей було досить, щоб ракета могла вільно рухатись в межах системи Земля — Місяць.

Причалити до Троянди — це вже буде робота механіка. А поки що він замріяно дивиться в ілюмінатор на чорне небо. Зорі на ньому різнокольорові: одні жевріють, неначе вугілля в каміні, інші скидаються на фіолетові чорнильні плями, ще інші — на розплавлене срібло... Загорський передає і одержує радіограми та час від часу робить знімки Сонця. Іван Макарович, поклавши на коліна товстий зошит, записує свої спостереження і поглядає на прилади. Електронна обчислювальна машина увесь час показує віддаль до Троянди — в кілометрах і хвилинах. Цифри тануть, меншають з кожною секундою... Іван Макарович подає команду:

— Мілько! За льокатор.

Михайло відразу зайняв місце біля екрана радіольокатора, уп'явся в нього своїми чорними очима. Незабаром він побачив те, чого ждав. Праворуч на екрані з'явилася маленька зірочка. Вона досить енергійно рухалась до лінії, яка означає напрям польоту “Комети”.

— Троянда на екрані! — урочисто вигукнув Мілько.

ТРОЯНДА КОСМОСУ

Своїми обрисами український супутник землі і справ-

ді нагадує троянду, особливо здалеку. Трохи нахилене “стебло” на верхньому кінці якого — “квітка”. Чим ближче, тим стають видніші елементи конструкції. “Квітка” — то величезне колесо, змонтоване, очевидно, із контейнерів. Сонячним блиском спалахують на ньому ілюмінатори-вікна. В центрі — на ажурному плетиві радіальних ферм — здійснюється кілька овальних щитів, зроблених із напівпровідникових елементів. Це — енергетичне серце міжпланетної станції. Сонячні промені, впавши на ці чудодійні пелюстки, тут же перетворюються в електричний струм і проводами артеріями течуть по складному організмі Троянди. Вони опалюють каюти, гріють воду у ванні, варять їжу, вони живлять льокатори, потужну радіостанцію, вони підтримують постійну температуру в оранжереї... А сонячного саява тут же океан!

Троянда космосу — найбільший із трьох супутників, запущених трьома великими державами. По різних орбітах обертаються вони навколо Землі, що, звичайно, утруднює астронавігацію, яка робить тільки перші, можна сказати, дитячі кроки. В ба-

гатьох країнах розгортається рух за об'єднання цих трьох супутників і створення єдиного науково-дослідного заатмосферного інституту. Технічно цей задум здійснити легко — досить включити двигуни і вийти на умовлену орбіту. Та на заваді, як відомо, стоять інші причини...

В довгій трубі “стебла” влаштовано склади, майстерні. Там є, в самому низу — реактивний двигун, потрібний на випадок зміни швидкості обертання. А по своїй орбіті Троянда мчить за інерцією, зберігаючи ту швидкість, яку одержала при запуску. І не дивно: ніщо не гальмує її руху, тут же немає жодної молекули повітря! В холодній мертвій тиші міжпланетного простору мандрує Троянда навколо Землі, а разом з нею і навколо Сонця. Всередині в ній лунають голоси, там — атмосфера, тепло, там — життя.

...Мілько не відривав очей від екрана льокатора. Віддаль до Троянди швидко зменшувалась. Тепер уже не зірка, а мініатюрна квіточка пливла по матовій поверхні екрана. Незабаром її стало видно і простим оком. Усі скупчились біля великого лобового ілюмінатора. Троянда

більшала, буквально виростала на очах.

— По місцях! — наказав Іван Макарович. — Мілько за пульт!

Як тільки Троянда наблизилась до орбіти “Комети”, Мілько всього на дві секунди включив двигун. “Комета”, описавши криву, наздогнала Троянду. Їх відділяла відстань в кілька десятків метрів.

Це було захоплююче видовище! Над “Кометою” високо здіймався, поволі обертаючись, велетенський корпус Троянди. Лише трубчастий повітряний шлюз на “стеблі” зараз не обертався: його зупинили, щоб прийняти гостей.

Мілько витирав із чола піт, Загорський стежив за роботою радіоапаратури, що підтримувала зв'язок із сусідами.

— З щасливим прибуттям вас! — пробасила Троянда.

— Дякуємо, — відказав у мікрофон Іван Макарович. — Ми готові шлюзуватись.

— Ми готові до прийому, — прогримів бас.

Тимчасом всі вже одягли скафандри, припасували запасні кисневі прилади і ранці з невеликими “ракетниками”

балйонами. Адже діставатися на Троянду треба через безповітряний простір.

Мілько і Загорський знали, що їм робити. Вони мусять забезпечити зарядку порожніх баків водою. Геолог Петрів горів бажанням познайомитись з влаштуванням штучного супутника. Ну, а Ольга — спецкореспондент газети “Дзвени, наша пісню!”, журналіст “Бадьора старість” та “Агу!” — мала зовсім залишити космічний корабель, щоб стати членом залоги Троянди.

Першими через герметичну камеру біля люка вийшли з ракети Загорський і Мілько. Вслід за ними кинувся Петрів. Іван Макарович припасовував ранець і крізь окуляри в шоломі поглядав на дочку. Чи вона часом не боїться? Щось довго возиться...

— Ольго!

— Готово!

Удвох з батьком Ольга зайшла до камери. Щільно засунулись двері. Іван Макарович включив насос. Коли він перекачав повітря в ракету, відкрився зовнішній люк, Ольга стала на порозі і з жахом побачила чорну безодню, що відділяла їх від

Троянди. Як туди стрибнути? Знала, що тіла тут не мають ваги, що впасти нікуди не можна, але ж... Неймовірно провалля, в якому рояться зорі, паморочить і... тягне до себе! Треба злегка натиснути кнопку, з балончика на спині вирветься струмінь газу і штовхне вперед... А там — ухопитися за поручні... Все це Ольга добре знає...

— Чому ти зупинилася? — почувся батьків голос у навушниках шолома.

— Любуюсь! — іронічно відповіла Ольга і, прикусивши губу, наважилась — торкнула кнопку. Здалося, наче хтось легенько штовхнув у спину, і вона попливла, попливла, нікуди не падаючи. Ось і поручні шлюза Троянди. Вхопилась, легко зайшла в досить просторе кругле приміщення. Не встигла й оглянутися, як біля неї став батько.

— Ну, як, Олю?

— Неймовірно!

— Боялася?

— Дуже! — голос її бринів збуджено і... весело.

Герметичні двері за ними зачинилися. Шлюз наповнився повітрям. Знявши скафандри і тримаючи їх на руках, наче плащі, Ольга і Іван Ма-

карович потрапили в шахту з ліфтом. У ліфті їх чекав Петрів. Геолог чомусь не скинув скафандра, а лише відхилив шолом. Сидів, ухопившись за ліве коліно. Обличчя його перекосила болісна гримаса.

— Що з вами? — стривожився Плугар.

— Та, розумієте, Іване Макаровичу... — Коліно... Не розрахував стрибка і стукнувся.

Плугар спохмурнів. Це ж надзвичайний випадок! І скільки разів нагадував про обережність... Повернувся до мікрофона, вмонтованого в стінці ліфта. Натиснув кнопку.

— Пане директор! Трапилось нещастя. Петрів пошкодив собі коліно.

— Підніміться — я накажу зменшити обертання, щоб йому легше було дістатися в санітарну частину. Наша астромедицина підремонтує його!

Петрів, перемагаючи біль, усміхнувся.

— Може у вас звичайний вивих, — заспокоювала його Ольга, — то це не страшно.

— Та воно-то нічого не

страшно... От тільки невчасно все це...

Ліфт підняв їх по "стеблу", і вони вийшли в дуговий коридор самої "квітки". Тут їх зустрів засмаглий чоловік у білому халаті. Привітавшись, він легко взяв Петрова попід руки і майже поніс по коридору. Ользі було жаль Петрова. Такий жвавий, рухливий, міцний чоловік — і на тобі... Бідний, йому не можна стати на ногу.

Зліва в ілюмінатори видніли високі овальні щити, справа — до коридору виходили двері службових приміщень, лябораторій, житлових кімнат. Всі приміщення, очевидно, були цілком ізольовані: на випадок попадання метеорита. Замість вогнегасників у коридорі червоніли запасні бальони з киснем. Висіли також скафандри.

Двері директорського кабінету відчинилися всередину, і назустріч Івану Макаровичу та Ользі вийшов на диво маленький чоловічок з великою гривовою вогненного волосся. Чувши директорський бас по радіо, Ольга уявляла собі велетня. Тепер, побачивши цього щупленького подумала, що це хтось із ляборантів, але ні в якому разі не директор.

— Прошу, любі мої космонавти! — прогримів доброзичливим басом, чоловічок, трохи схилившись і показуючи рукою в приміщення.

Це був директор.

Іван Макарович привітався з ним, як з давнім знайомим і представив Ольгу.

Директорський кабінет був, очевидно, лябораторією. Більшу його частину займали довгі столики і стеляжі з різноманітними приладами, що поблискували нікелем і склом. Посередині у великій діжці стояла широколиста пальма. Ольга побачила, що в стелі є ілюмінатор, крізь який ллються потоки сонячного світла. В кутку до стіни прироблене ліжко — гамак на металевих кронштайнах. Видно, кожен кубічний метр тут використовують максимально...

Директор сів до свого робочого столу, щось там поворожив, і на стіні спалахнув екран телевізора. Стало видно нижню частину "Комети" і дві постаті в скафандах — вони припасовували товстелезного шланга до круглого люка ракети.

— Ваші баки наповнять вчасно, — пробасив директор, — так що не доведеться

**ДУЖЕ ШВИДКО
можуть одержати**

ПОСИЛКУ З ОДЯГОМ

ВАШІ РІДНІ В УКРАЇНІ

якщо вишлете її з Англії

ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ "МИ І СВІТ"

Наші посилки, висилані через українську висилкову фірму
ЧУМАК і С-КА в Лондоні, доходять в Україну вже за три тижні.

Наші ціни найнижчі,
обслуга найкраща,
доставка гарантована

На добавок, — заробіток з посилки залишається
в українських руках та служить пропаганді
української культури.

З 1 січня впроваджено знижені оплати на люксові речі.

Отже,

**ЯКЩО ШЛЕТЕ ПОСИЛКИ РІДНИМ, ТО РОБІТЬ
ЦЕ ОБОВ'ЯЗКОВО ЧЕРЕЗ "МИ І СВІТ", БО ДОХІД
З НИХ ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ПОКРАЩАННЯ ВАШОГО
ЖУРНАЛУ ТА НА РОЗБУДОВУ ПЕРШОЇ УКРАЇН-
СЬКОЇ КАРТИННОЇ ГАЛЕРІЇ.**

На бажання, висилаємо каталог товарів і цінник.

разом з нами облетіти навколо матінки-Землі...

— Так, часу не хочеться втрачати, — сказав Іван Макарович, — хоча у вас тут і дуже цікаво. Я поки що хотів би побувати в обсерваторії і подивитися на нашу прекрасну Селену (Місяць).

— Прошу! Тут вам не заважатиме атмосфера. А коли повернетеся — покажу щось таке, що ви ахнете! — засміявся директор, трясучи своєю рижою чуприною.

Він розповів, як дістатися в обсерваторію і, зачинивши за Плугарем двері, звернувся до Ольги:

— Сподіваюся, що ви влаштуєтесь у нас добре. Ви, здається, працюєте над кандидатською дисертацією? (Ольга кивнула). Ну, от і чудово. Тут є над чим замислитися. Раджу вам дослідити нову хворобу, яку ми умовно назвали "Страх простору". Виявляється, на нервову систему людини негативно впливає безмежжя космічного простору. Вона звикла до Землі...

Ольга сиділа, поклавши руки на коліна, і з цікавістю слухала міркування директора. Вона відчула, як ця непоказна собою людина за-

хоплює її широтою свого мислення, багатогранністю світосприймання.

— Бачите, — гудів директорський бас, — умовності земного життя склалися історично. Відчуття ваги, обмеженість горизонту... А тут — усе незвичне, все не таке! Та от побудете — самі відчуєте, Ольго Іванівно. Це я, так би мовити, в порядку профілактики.

О, коли б він знав, які думки снувалися зараз в Ольжиній голові, не змальовував би, напевно, наукових можливостей Троянди космосу. Ольга почервоніла так, що й веснянок було не видно. Кілька разів починала говорити, але ніяк не наважувалась. А час ішов, скоро повернеться батько — і тоді буде запізно.

— Я хотіла попросити вас, пане директор, допомогти мені в одній справі...

І вона розповіла про свій задум.

НЕСПОДІВАНКИ ДИРЕКТОРА ТРОЯНДИ

— Ну, що ви скажете про наш інструмент? — спитав Плугаря директор, коли Іван Макарович повернувся з обсерваторії.

— Це якесь чудо! — у захваті промовив космонавт. — Сила його надзвичайна. Я сподівався, звичайно, що тут застосовуються збільшення в тисячі разів, але такого... Скажу відверто: такого збільшення і такої чіткості я не ждав.

Директор усміхнувся:

— Так, умови спостережень за планетами і навіть зорями перевершили наші сподівання. Сідайте, будь ласка.

— Вже тільки із-за однієї обсерваторії варто було запустити цього супутника, — продовжував Іван Макарович, сідаючи на металевого стільця, прикріпленого до підлоги біля столу. — Я розглядав місце нашої посадки. Видно, як на долоні! Вважаю, що вибір наш правильний.

Вони заговорили про дозволяючу силу телескопа, посадку на Місяць; уточнили порядок радіозв'язку з Трояндою, яка буде ретрансляційною станцією між Місяцем і Землею. Радіохвилі з "Комети" линутимуть до її антен, і, посилені в багато разів, штурмуватимуть повітряний панцир Землі, щоб там потекти в репродуктори...

— Ох і господар же з мене! — підвівся директор. — Гостей же, здається, треба пригощати? — Він зняв покривальце, і Плугар побачив на столі купу... бананів. — Прошу, це в наших тропіках... Скоро будуть і ананаси.

Іван Макарович із задоволенням їв банани. Соковиті ніжні плоди приємно освіжали йому горло.

— А тепер я вам зроблю несподіванку. — Директор вийняв із шухляди пачку фотографій і підсунув їх Івану Макаровичу. Плугар почав розглядати. Це були фотографії неба. На фоні далеких зірок білили більші і менші кружечки. О, та вони групуються навколо центрального тіла!

— Це що — Юпітерна сім'я? — міркував уголос Плугар. — Але ж я не бачу на його диску характерних смуг!

— В тому ж то й справа, Іване Макаровичу, що це не Юпітер. Це фотографія зовсім іншої планетної системи. В інфрачервоних променях.

— Що ви кажете! Яка ж це зірка?

— Проксіма Центавра із своїми чотирма планетами.

Тепер ми закінчуємо обчислення їхніх орбіт...

Очі в них сяяли від захоплення. Пługар кинувся тиснути директорові руку:

— Це таке відкриття, таке відкриття!.. Вітаю, широко вітаю вас...

— Дякую, Іване Макаровичу.

Ні, закоханий не з таким хвилюванням дивиться на портрет омріяної дівчини, як оці двоє — на фото далекої планетної системи! Про існування інших сонячних систем давно висловлювалися здогадки, припущення, але все ж таки наша лішилася в одному екземплярі... А тепер ось вони — сусіди! Світло, що лине із швидкістю майже триста тисяч кілометрів на секунду, доходить до нас від Проксими більше як за чотири роки. Таку віддадь, таку безодню важко навіть уявити, але там є рій планет, що обертаються навколо свого сонця... Може на них і життя є? Може там розумні істоти виймали промінь нашого Сонця?

Замислені, сиділи вчені на маленькій штучній планеті. Променем далекої зірки велич Всесвіту заглянула їм у душу і на якусь мить ніби

загіпнотизувала їх. Але справ багато, а життя таке коротке — треба діяти!

— Будете летіти назад — відвезете ці фотографії в Академію.

— Охоче!

За допомогою телевізора перевірили готовість екіпажу "Комети" до відльоту. Мілько і Загорський саме закінчили заряджати баки. Іван Макарович наказав їм зайняти свої місця в ракеті. Ольга сиділа в санітарній частині; там лежав Петрів, нога його вже була в гіпсі.

— Як ви себе почуваете? — спитав по радіотелефону Пługар.

Петрів повернувся обличчям до екрана:

— Дякую, Іване Макаровичу. Везе мені, як утопленнику. Доведеться з місяць лежати...

— Ну, що ж... Бажаю вам одужання і... обачності!

Екран погас.

— А тепер, так би мовити, організаційне питання, — промовив Іван Макарович до директора. — Чи не могли б ви відпустити з нами когось із добровольців?

Директор п'ятірнею розчесав своє огнисте волосся і

воно ніби спалахнуло в проміннях сонця.

— Тут уже була розмова на цю тему. Доброволець є.

— Хто?

— Ольга Плугар.

— Ви подумайте, яка дипломатка! — Іван Макарович сплеснув руками. — Ні, ні, на Місяць я її не візьму. Категорично! Вона мене обійшла з оцим призначенням до вас, а тепер... Ні! Прошу призначити когось іншого. Плугар втомлено сів на стільця. — І що за проява! Їй би треба було народитися хлопцем...

Директор усміхнувся.

— А я не бачу причини її відмовити. Послати з вами когось іншого — це значить відірвати від роботи, порушити її ритм. А Ольга Плугар ще не включилася... Це не позначиться на програмі наших досліджень. І потім, хоч ви й пройшли медичну підготовку, але лікар може стати вам у пригоді...

Іван Макарович подивився на годинника.

— Де вона?

Директор викликав Ольгу. Вона стала коло батька зосереджена трохи насуплена. Плугар подивився на неї

сердитим оком. Дівчина зблідла, веснянки виступили ще дужче. Запала тиша. Губи в Івана Макаровича сіпнулися, він хотів щось сказати, але тільки махнув рукою.

— Тут у вас самі несподіванки. — Плугар подав директорові руку, обличчя його проясніло. — Бувайте здорові!

— Щасливої подорожі!

Ольга з жаром потиснула руку директора. Її обличчя зробилось привабливим, очі світилися тривожним щастям. Ліфт опустив їх униз, до повітряного шлюзу.

Одягаючи скафандр, Іван Макарович примирливо спитав:

— А ти хоч трохи з геологією знайома?

— Не турбуйтеся, тату, я вас не підведу!

Цього разу Ольга без вагань зробила стрибок через безодню.

(Далі буде)

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Інколи трапляється, що до когось попаде пошкоджений чи частинно незадрукований примірник журналу. Просимо нас про це повідомити, а ми негайно обміняємо його за добрий.

ОРНАМЕНТОВАНІ РУКОПИСИ В КНИГОСХОВИЩАХ УКРАЇНИ

Завданням цієї статті — дати короткий огляд кращих орнаментованих рукописів XI—XVI ст., які зберігаються в книгосховищах України. Найбільше книг на Україні зосереджено в орнаментованих рукописних Державній публічній бібліотеці ДПБ у Києві, в Львівській бібліотеці АН, Львівському музеї українського мистецтва, Львівському історичному музеї, в Державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка в Харкові та в Одеській держ. науковій бібліотеці. Частина рукописів збереглася в Дніпропетровському і Чернігівському історичних музеях, в Ужгородському, Луцькому і Чернівецькому краєзнавчих музеях, у наукових бібліотеках Львівського державного університету ім. Івана Франка і Харківського державного університету, в бібліотеці Мукачівського монастиря та ін.

Найдавніша кирилична рукописна пам'ятка, що зберігається на Україні, відноситься до XI ст. Це так звані "Хіландарські листки" (два) південнослов'янського походження, які знаходяться в Одеській державній бібліотеці. Листки прикрашені однією заставкою геометрично-плетінчастого характеру і ініціальною літерою "П", вертикальні стовпчики якої заповнені джуготовидною плетінкою. Ці прикраси розфарбовані чор-

ною, зеленою та червоною фарбами.

До XII ст. відносяться два рукописи: Христинопільський апостол, який зберігається у Львівському історичному музеї, і Євангелські читання з Одеського археологічного музею. Христинопільський апостол декорований лише кіноварними ініціальними літерами геометрично-рослинного типу.

До XII ст. відноситься також ряд окремих пергаментних листків, які знаходяться у Львівському музеї українського мистецтва, і уривок з Євангелія, що зберігається в ДПБ.

XII—XIII ст. датуються пергаментні рукописи: Оршанське євангеліє з ДПБ і Євангеліє болгарського походження з Одеської наукової бібліотеки. Оршанське євангеліє, як вважає А. Соболевський, є київською пам'яткою. Воно розкішно орнаментоване, прикрашене двома заставками тератологічного і рослинного характеру і 310 ініціальними літерами, 48 з яких побудовано з тератологічних мотивів, а 262 — з рослинно-геометричних. Ініціали і заставки виконані чітким, зрізким подвійним контуром червоною фарбою.

Сюжет тератологічних мотивів становлять фантастичні птахи і звірі, переплетені ремінця-

ми і стилізованими рослинними гілками. Орнамента Оршанського євангелія надзвичайно подібна до прикрас відомого київського рукопису — Юр'ївського євангелія XII ст.

З XIII ст. в книгосховищах України зберігається дві пергаментні Мінеї болгарського походження (Одеська державна наукова бібліотека), і кілька пергаментних листків (Львівський музей українського мистецтва). Мінеї оздоблені стилізованими і вузельними плетінчастими заставками. XIII століттям датується також Бучацьке євангеліє, значну кількість ініціальних літер якого опублікував І. Свенціцький. Тепер місцезнаходження цієї важливої пам'ятки книгописання невідоме.

XIV століття в наших книгосховищах представлене трохи більшою кількістю рукописних книг і уривків. Ужгородський "Полустав" (Ужгородський краєзнавчий музей), декорований ініціалами з слабо виявленими вузкоподібними відростками. Рукопис важливий тим, що в

його календарі замість християнських назв місяців вживані ранньослов'янські і місцеві народні назви. "Пандекти Антіоха" — важлива пам'ятка 1307 р. (Львівський музей укр. мист.), прикрашена двома заставками і багатьма ініціальними літерами. Заставка на арк. 1 є чудовим зразком сформованого тератологічного стилю, провідного в орнаментиці рукописів XIV ст. Заслугує на увагу також своєрідне розфарбування цієї заставки. Звичайні фарби для рукописів того періоду (жовта, синя, червона) приглушені введенням в них білих, крім того, до них додано ще темнозелену і багрянчу фарби. Ініціальні літери плетінчасті, зрідка з невизначними залишками тератології.

Рукописні пам'ятки XV ст. зберігаються в усіх великих книгосховищах України. Найбільша збірка рукописів цього періоду знаходиться в ДПБ. Ці рукописи поступили в основному з Києво-Златоверхого монастиря (11 рукописів) і, як вка-

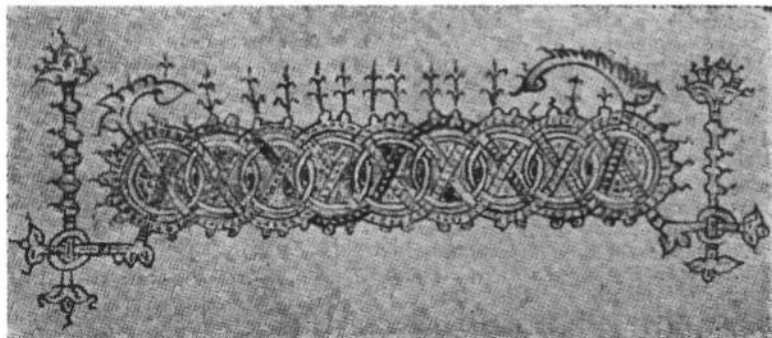

Рис. 1. Заставка з Євангелія 1477 р.

Рис. 2. Заставка з
Євангелія початку
XVI ст.

зує Н. Петров, є місцевого походження.

З XV ст. на Україні зберігається кілька орнаментованих кириличних рукописів південнослов'янського і молдавського походження. Більшість цих рукописів знаходиться у Львівській бібліотеці АН та Одеській науковій бібліотеці. З болгарських добре оформлених рукописів можна відзначити Діоптру Філіппа Філософа XV ст. (Львівська бібліотека). Найцікавішими орнаментованими рукописами сербського походження є Збірник кінця XV ст. (з тієї ж бібліотеки), Служебник XV ст. (звідти ж) і Книга царств 1416 р. з Одеської наукової бібліотеки. Залишається нев'яясненим походження розкішно оздобленого різноманітною орнаментикою Євангелія 1401 р. з Мукачівського монастиря.

Найдавнішим із молдавських рукописів, що зберігаються в книгосховищах України, є пергаментний Мукачівський псалтир початку XV ст. (таку назву дістав внаслідок довгого збері-

гання в Мукачівському монастирі). Тепер він знаходиться в Ужгородському краєзнавчому музеї. Рукопис прикрашений майстерно виконаними плетінчастими заставками з різнокольірними килимовими торочками, великими плетінчастими і дрібними кінноварними ініціалами. Заставки і плетінчасті ініціали розмальовані золотом і яскравими червоною і зеленою фарбами. Псалтир має сюжетний фронтиспіс, на якому зображено Христа, Давида і фігуру, що стоїть навколішки і підносить Христу книгу. Під композицією надпис: "прійми господи приношення раба твого іологофета".

Частина рукописів українських книгосховищ датуються XV—XVI ст. Найцікавіше з них Євангеліє українського походження (Рис. 2).

До кращих орнаментованих рукописів українського походження кінця XV — початку XVI ст. слід віднести два Євангелія з ДПБ. Євангеліє П. 14 походить, як вважає Н. Петров, з

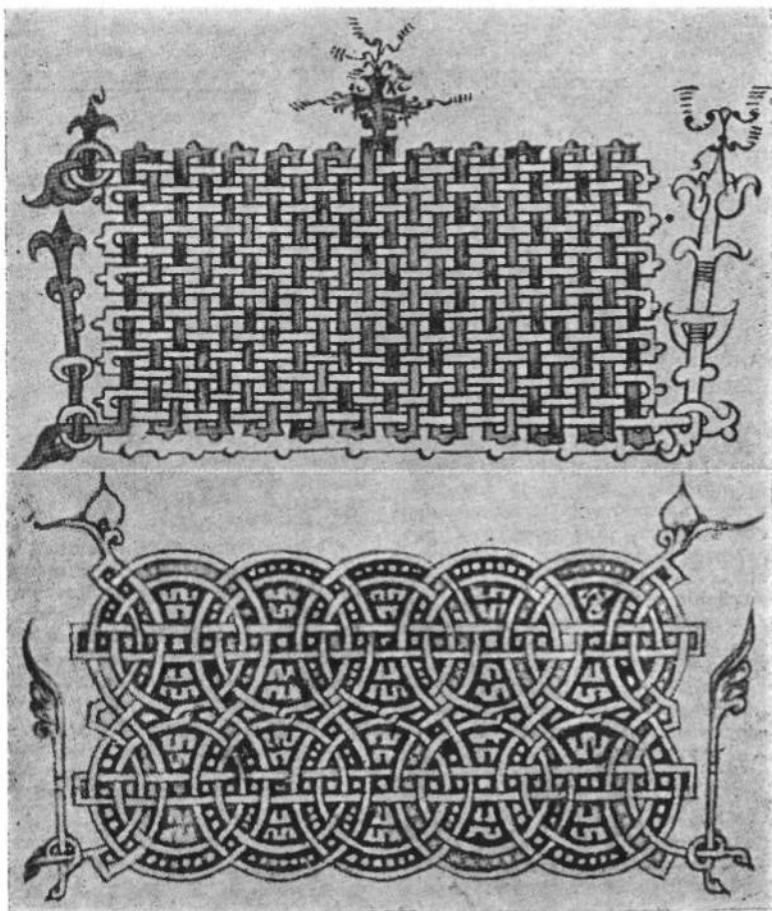

Рис. 3. Заставки з Євангелія XV—XVI ст. (згорі)
і з Євангелія 1526 р.

Волині. Воно прикрашене плетінчастими заставками з розкішними рослинними відростками у формі гребінчастих кущів

червоних гілок з китицями на кінці. В одній із заставок відтворено просте полотняне плетіння (рис. 3,1). Вважає інтен-

сивне кольорове розфарбування заставок аскравими червоною, зеленою і золотобронзовою фарбами. Євангеліє П. 417, як видно з приписки на арк. 249—250, написане в Києво-Златоверхому монастирі у 1526 р. Орнаментація цього рукопису також плетінчаста, але виконана надзвичайно тонко і з великою майстерністю. Тонкі ремінці вигадливо сплетені в концентричні кола, вісімки, різноманітні геометричні фігури. Заставка на арк. 182 (рис. 3,2) побудована з двох рядів концентричних кіл, нагнаних на подвійні горизонтальні стержні. Розфарбовані заставки так, що між золотистожовтою, темносиною і зеленою фарбами залишені дрібні білі крапки, які переливаються і надають заставкам мальовничого вигляду.

На жаль, крім одного Псалтиря, прикрашеного великими, розкішними ініціалами, рукописи Києво-Златоверхого монастиря або зовсім не орнаментовані, або мають дрібні кіноварні ініціали з слабо виявленими рослинними відростками. З інших пам'яток цієї бібліотеки слід згадати Євангеліє, декороване гарними плетінчастими заставками з рослинними відростками і великими геометрично-плетінчастими ініціалами. В примітках вказано, що Євангеліє написане у 1423 р. і куплене у Львові за "три копн грошей без семи грошей". Однак дата написана цього рукопису викликає сумнів, бо примітка з датою знаходиться на першому аркуші, переписаному і вклеєному не раніше XVIII — XIX ст. Євангеліє написане на папері з водяним знаком "вепр",

що появляється в українських рукописах з початку XVI ст. Характер рослинних відростків і плетінки в заставках теж свідчить, що це робота не XV ст., тим більше не його початку. Отже, за палеографічними ознаками рукопис можна віднести до XVI ст.

Кілька рукописів XV ст. зберігається в інших книгозбірках України. З них насамперед слід відзначити два рукописи з Львівського музею українського мистецтва. Один з них пергаментне Євангеліє є важливою пам'яткою українського книжкового мистецтва. З поаркушної приписки видно, що в кінці XVII ст. воно знаходилося на галицькому Поділлі. З орнаментального оздоблення рукопису найбільшу цінність становлять дві великі заставки на початкових сторінках Євангелій від Матфея і Іоанна, які побудовані з концентричної плетінки. Вигадливе переплетення ремінців, рівномірне заповнення ними площини заставки, плавні ритмічні переходи від прямих ліній до вигнутих і кругів, вміле поповнення плетінки рослинними елементами і лаконічне розфарбування синьою і зеленою фарбами в поєднанні з золотом надають заставкам особливої привабливості, роблять їх визначними творами українського орнаментального мистецтва. Другий рукопис цього музею — Євангеліє з Глинян 1498 року прикрашене простою одноколірною плетінкою з стилізованими рослинними відростками.

Чудові зразки плетінчастої орнаментації знаходимо в Єван-

гелії 1477 р. (Рис. 1.) з Львівської бібліотеки АН. Цей рукопис написано на 286 аркушах великим півуставом, на звороті останнього аркуша є запис: "Моленіє раба божія Жупана Михайла Логофета Молдавського і братії его... исписасе сіє святое евангеліє в Ливове... рукою многогрешнаго... діак Волошин. в дни великаго господарє Казимира Кроле полского. В лето АЦПЄ (1477)". Рукопис прикрашений чотирма заставками і багатьма ініціальними літерами. Одна із заставок має джгутувидне плетіння, інші — плетіння з концентричних кіл. Всі заставки мають стилізовані рослинні виступи, що закінчуються гребінчастим вигином або трілисником. Особливо гарне розфарбування заставок, виконане гармонійно підібраними золотистожовтою, бронзовою, кіноварною і світлосиньою фарбами. Ці фарби в середині заставок нанесені окремими цятками, що створює враження, ніби заставки посипані блискучими зернятками різноколірного бісеру. Ініціали цього рукопису дуже різноманітні і побудовані з переплечених ремінців або з суцільно залитих кіноварних ліній з потов-

щенням в окремих місцях та прикрашені вусикоподібними хвилястими паростками. Обидва види літер інколи доповнені елементами тератології.

Заслужовують на увагу два рукописи з Львівського історичного музею — Євангеліє і Крюковий ірмологіон, які Євгеніцький датуює XV ст.

Крюковий ірмологіон (невеликого формату рукопис) написаний на папері і оздоблений великою кількістю плетінчастих, геометричних і рослинних заставок та ініціалів, які виконано чорним штрихом і фарбами. Серед рослинних заставок рукопису зустрічаються заставки, які нагадують орнаментальні композиції першодруків. Наприклад, заставка на арк. 50 Ірмологіона дуже подібна до заставки з Львівського апостола Івана Федорова.

Відрізняються заставки лише тим, що орнамент однієї виконано білим штрихом на чорному фоні (Апостол), а другої, — навпаки, чорним штрихом на білому фоні (Ірмологіон). Крім того, заставка Ірмологіона має внизу з двох боків виступи, заповнені рослинними паростками.

ЦІКАВО ЗНАТИ ЩО...

...Колюмбові потрібно було півтора місяця, щоб під парусами дійти з Європи в Америку. Завдяки паровому двигунові в середині XIX століття цей час вдалося скоротити до 11 діб. У 1862 році пароплави перетинали Атлантичний океан за 9 діб, у 1867 році — за 7 діб, а з 1907 року тривалість трансатлантичного рейсу було скорочено до 4-5 діб. Такою вона лишилась і в наші дні.

...існують ракетні візки з полозками замість коліс. Такі візки, що рухаються по рейках із швидкістю понад тисячу кілометрів за годину, призначені для аеродинамічних досліджень, а також для вивчення впливу великих прискорень на організм людини.

ГЕРОЇ З ЛІЦЕЮ БЮФФОН

В травні ц. р. французька пошта випустила пропам'ятну марку: кілька молодечих, майже дитячих, погрудь під ними підпис — "П'ять мучеників з лицю Бюффон". Коментуючи цю подію, паризький журнал "Парі Матш", написав: "Знайте, що Французька Республіка ніколи не виявила кращого обличчя, як у цих п'яťох, які всі разом, не маючи й століття, впали від куль ворога. Й Історія Франції не знає кращої історії, як історія цих вихованців лицю Бюффон".

11 листопада 1940. На пляцу Етуаль, цьому старовинному перехресті французької величі, паризькі студенти визначили собі зустріч, щоб відзначити роковини німецької поразки (з першої світової війни). Мовчки, з хвилини на хвилину щораз численніші, вони виринали на перспективі Елізійських Піль. І нараз їх мовчанка сталась неначе мовчанкою моря. Була це перша збірна й масова маніфестація, перший вияв Резистансу.

А нагорі ждали німці. Вони прийняли молодих хлопців криком, бійкою. Учні розбіглися. За ними кинулись воюки в погоню. Але враз почувся молодечий голос: До мене Бюффон! — Це лунав голос П'єра Бенуа. Йому пішло було щойно на сімнадцятий рік, але вигля-

дав на двадцятирічного. Весь лицей уважав його своїм провідником.

Зустрівши спротив, німці зупинилися, боячись запускатись у паризькі завулки. Того дня Бенуа і його товариші пізнали свою силу.

Душею й виховником їх у лицю був учитель альзасець — Буржар. Він не погодився ні з поразкою, ні з окупацією. В тому дусі викладав учням історію. З початком 1942 року німці ув'язнили учителя. Бюффонські учні тоді ще не знали, що Буржара вивезуть до Авшвіцу і там зарубають сокирою. Але

все таки вони влаштували 16 квітня маніфестацію. В годині десятих, під час перерви, на ліцейне подвір'я стали напливати делегації від усіх паризьких шкіл. "Звільніть Буржара!" — пролунали оклики. Німці дізнались про підготовку маніфестації, дозволили всім зайти на подвір'я, а опісля заблюкували виходи. І тоді, видряпавшись на дах, П'єр Бенуа починає командувати товаришами. Хтось з німців кидається до телефону, щоб покликати допомогу, але телефон уже перерваний, — це діло Люсіяна Легро, високого 18-річного хлопчини, що його знали товариші до того часу тільки як прекрасного спортсмена. А на подвір'ї вже розкидають протинімецькі летючки Артюс, Грельо і Бодрі, звіщаючи в них про створення "Національного Студентського Фронту".

В полудне П'єр Бенуа не прийшов до дому. Це вперше таке йому притрапилось. Зате прийшла поліція, щоб перевести трус. Не повернувся П'єр і ввечері. Він став жити в підпіллі.

Того ж дня і батьки Легро дістали пневматичного листа від сина: "За мною шукає поліція. Не турбуйтеся. Люсіан".

Три інші "бюффонці" жили ще вдома. Вони постачали своїх товаришів харчами, зброєю. Бо вже скінчилася епоха летючок, а почалась збройна акція.

2 травня, в свято Жанни д'Арк, серед відкритої паризької вулиці Вожіар "бюффонці"

вбивають старшину Фельд-посту. 19 травня на побережжі Малаке впав від їх куль полковник Люфтваффе. Ще в декілька днів згодом їх команда атакує гранатами при "ке Токіо" на Сені корабель, де дає бенкет німецький адмірал.

Батьки вже ніколи не знають, де перебувають їх сини. Тільки інколи дістають вістку, що вони спали там, чи там, і відійшли.

Але одного дня "бюффонців" зраджено: зрадником був їх однокласник — Бергер, що прокидався втікачем з Центральної Європи. Поліція впадає на мешкання Артюса, де була визначена зустріч повстанців, і всіх їх ув'язнює.

Матері одного з в'язнів, пані Грельо, щастить дістатися до поліційної тюрми і побачити ще свого сина. Він скатований, ледве може промовити кілька слів: — Тільки прошу тебе, мамо, ніколи не скажи до них й словечка! — "Вони", це вороги, німці. Це були останні слова, які вона чула від нього.

П'єрові Бенуа щастить вирватись з рук Гестапо і втекти. Безпосередньо під Парижем, в лісах Фонтенебльо він організує партизанку. Його псевдо — "Студент". Повстанці обстрілюють німецькі авта, одного дня вилітає в повітря поїзд на лінії Париж-Ліон, іншим разом на секретному летовищі горить десять німецьких літаків. Але поранений в одному бою, він вирішує вдатись до Парижу і

підлікувати свої рани. Супроводить його молода дівчина — підпільниця. На залізничному двірці, коли вони всідають до поїзду, дівчині відчинилася торбинка і на землю випала пістоля. Їх ув'язнюють, Бенуа ще раз виривається і втікає поміж товпу, але його оточують і схоплюють...

Решта історії описана в п'ятих листах, що їх молоді герої написали своїм батькам годину перед розстрілом. Гестапо не доручило батькам цих листів, їх знайдено в архівах по визволенню Франції.

Пер Бенуа написав:

"Мої дорогі батьки, дорогі приятелі. Це кінець. Нас поведуть на розстріл. Байдуже. Вмирати серед певної перемоги, дещо дивно, але яке це має значення! Нано, не забувай свого брата. До кінця він був чесний і відважний. Я не тремчу навіть перед смертю. Прощай мала, дорога Мамо. Пробач мені всі клопоти, які я тобі чинив. Я боровся за краще життя, може колись ти мене зрозумієш. Прощай, мій старий батьку. Дякую, що ти був вразумний для мене. Зберігай добрий спогад про свого сина. Тотот, Тотот, прощайте. Я любив вас як моїх других батьків. Нано, будь добрим сином. Ти єдиний син, який залишився. Не будь ніколи нерозважний. Життя буде прекрасне. Ми відійдемо співаючи. Відваги. Це не так страшно після шістьмісячної тюрми. Цілую вас усіх востаннє".

Лист Люсіана Лєгро:

"Мої дорогі батьки, мій дорогий брате: Мене розстріляють о год. 11 разом з моїми товаришами. Ми згинемо з усмішкою на лиці, бо вмирасмо за найкращий ідеал. В цій хвилині мені здається, що відходжу, проживши повне життя. Ви дали мені золоту молодість. Вмираю за Францію, отже не жалю нічого. Я закликаю вас жити, жити для дітей Жанових. В четвер я дістав вашу прекрасну посилку. Їм, наче король. Я довго роздумував: мій іспит совісти є позитивний, я з усього вповні задоволений. Добридень усім моїм приятелям і родичам. Востаннє тисну вас до свого серця."

Лист Жана Артюса до батька:

"Мій найдорожчий. Сьогодні повідомлено, що оце кінець. Отже, прощай. Знаю, що це важкий удар для тебе, але ти досить міцний і будеш продовжувати жити, вірячи в майбутнє. Працюй, роби це для мене. Продовжуй книги, які ти задумав написати. Пам'ятай, що я вмираю по французьки, за мою батьківщину. Міцно цілую тебе, прощай!"

Лист П'єра Грельо:

"Дорога Мамо, дорогі Батьку і Жак! Ось все кінчається. Дорогі, бідні родичі, знайте, що про вас буде моя остання думка: я вмиратиму по французьки. Впродовж довгих місяців я багато думав про вас і мріяв запевнити вас у відплату щастя. Як бажав я, щоб ви зазнали

1166 Dundas St. West
Toronto, Ont. LE 6-1196

всього добра після стільки переживань. Та що ж, мрії залишаться мріями. Цілую вас міцно, міцно. Ніхто мені не може відібрати радості, що колись вас знову побачу. Цілую вас ще раз і на завжди, дорогі мої родичі. Зберігайте завжди пам'ять про мене. Прощавайте Мамо, Батьку, Жак, прощавайте, дорогі!"

Лист Жака Бодрі:

"Мої бідні, дорогі батьки. Мені відберуть життя, яке ви мені дали, і яке я так любив. Це дуже важке для вас і для нас. Я мав щастя дізнатись перед смертю, що ви бадьорі. Залишайтеся та-

кими, зокрема ти, дорога Мамо. Обіймаю тебе від усього серця. Мої бідні, дорогі. Я прийняв бій, ви знаєте. Я був відважний до кінця. Незабаром закінчиться війна. Ви все таки будете щасливі серед миру, трошки й завдяки мені. Я бажав би вернутись до Душі (місцевість в Люарет — прим. Ред.) і спочити біля дідів. Так хочеться ще жити, щоб вас любити дуже. Що ж, коли не можна. Я читав часописи. Ми гинемо серед повної перемоги. Розстріл сьогодні о год. 11-й. Буду думати про вас, про Ніколь. Скільки ж мрій ми мали на майбутнє! Хай не забувають мене ні вона, ні її батьки! А головне, хай продовжувє жити і втішатись своєю молодістю".

П'ять героїв з Бюффон впади 8 лютого 1943 о год. 11:17 поблизу аеродрому Іссі-ле-Муліно від кулі езекуційного відділу німецької Люфтваффе. Їх героїську смерть відзначила оце Франція пропам'ятною маркою.

Г. М.

"ПОВНИЙ ВЛІВО!"

Таку дивну команду ні на морських, ні на річкових пароплавах ніколи не почуєш. Інша справа — повний вперед або назад.

І все ж подібна команда з деяких пір існує. Вона часто звучить на англійському пасажирському пароплаві "Оріон" тоннажністю сорок тисяч тонн. Він може рухатися не тільки вперед і назад, а й вліво та вправо. Здійснюється це за допомогою чотирьох гвинтів, розташованих по обох бортах у носовій та кормовій частинах корабля. Кожний з гвинтів приводиться в дію окремим двигуном. Управління ними здійснюється з капітанського містка. Бортові гвинти надають пароплаву виняткову маневреність, дозволяють йому заходити в порти без допомоги буксирів, запобігають аварії під час причалювання.

КАМ'ЯНІ МОГИЛИ

На обрії хвилястого степу в Сталінській області за десятки кілометрів помітні якісь дивні гори. Спочатку видно одну, а далі кілька сірих вершин. Вони то з'являються у всю свою височінь, то зникають, коли автомобіль спускається у балку. Коли ми під'їхали до цих гір, то виявилось, що це пасма сірих гранітних горбів. Тільки де-не-де в розколинах тупиться нужденна рослинність, росте буруватий мох.

Гори, окремі вершини яких досягають висоту 150 метрів над рівнем місцевості, утворюють два пасма. Між ними є досить широка долина з струмком посередині. У пасмах гір видно маленькі перевали, верховини, маленькі водоспади — справжній гірський краєвид у мініатюрному вигляді. Ця "альпійська країна", розташована на площі лише 350 гектарів, — так звані Кам'яні могили заповідник.

Могилами на Україні часом називають кургани, тобто насипані давніми народами високі купи землі, але при ближчому ознайомленні з Кам'яними могилами виявляється, що це не штучні витвори людини, а найдавніші пам'ятки природи. Тут на поверхню землі виходить південно-східний кінець довгої

кристалічної смуги, що перетинає територію України з північного заходу на південний схід. Цей південно-східний кінець смуги, як доводять геологічні дослідження, колись був справжньою гірською місцевістю, альпами, які де-не-де досягали висоти 3 кілометрів. У наш час ця смуга мало не скрізь захована у землю, тільки на крайньому південному сході залишилися Кам'яні могили, наче корені стертих зубів старої людини. Це рештки краєвиду, який тут був мільйони років тому. Навкруги "могил" розлігся степ. Там, де збереглася цілина, є чимало степових рослин: ковили, катрану, шавлії, різних горошків, волошок, льону, будяків. Ковила ще зберегла своє біле "пір'я". По балках ховались зарості бобівника, жостеру, шипшини.

Ми приїхали сюди з міста Жданова, щоб дослідити тваринний світ Кам'яних могил. Між нами не було ботаніка, але з книжок ми знали, що на "могилах" флора дуже цікава. Тут знайдено нові види волошок, деревію, які ніде, крім Кам'яних могил, ще не відомі. Деякі місцеві рослини мають дуже давнє походження і трапляються ще у віддалених, здебільшого гірських місцевостях. Така,

наприклад, стародавня папороть вудсія та деякі інші рослини. Видно, що колись у давнину ці рослини були дуже поширені.

Сирій граніт, тільки де-не-де порослий низенькими рослинами, надає місцевості трохи сумного вигляду, що не пасує до великого колориту південного степу. На скелях між камінням гніздяться забарвлені в блискучобілий та густочорний кольори чикалки лисі. Їх коротеньким трелям наче підспівують свої одноманітні пісеньки численні садові вівсянки. На півночі України ці вівсянки співають, сидючи досить високо на деревах, а тут вони сидять на кам'яних брилах, припадаючи грудьми до каменю, щоб їх не зірвав вітер. Так вони тут і співають, притулившись до каменю. Де-не-де літають чикалки звичайні, на віддалі їх біле надхвістя нагадує нерівне пурхання метеликів біланів. Кібчик, якого тут називають сивим, щоб відрізнити від боривітра, кричить, полюючи комах над степом. Тільки часом, коли на скелі саде метушлива зграйка рожевих шпаків, "могили" ніби оживають... Здала чути дзвінкий спів степових жайворонків, або джурбаїв, як їх називають на півдні. Зі слів нашого супутника — співробітника музею краєзнавства в м. Жданові біля Кам'яних могил гніздяться дрохви, а часом навіть і такі рідкісні птахи, як хохітва, або стрепет.

Між "пасмами гір" там, де траву вибила худоба, оселилися сірі ховрахи та сліпці — зінські щенята. Біля ховрашних нір можна зустріти і степову гадюку. Сполохана кроками людини, вона, не поспішаючи, плазує у нірку.

Не маючи вільного часу, ми недовго були в заповіднику, але й за цей час знайшли багато цікавих тварин, переважно комах, навіть кілька нових видів, ще не відомих в науці.

НА БІЛОСАРАЙСЬКІЙ КОСІ

Коли дивитися на карту Азовського моря, то легко помітити, що від північного берега відходять вузькі коси: Обитьченська, Білосарайська і Крива. За 25 кілометрів на захід від м. Жданова розташована Білосарайська коса. Сушею шлях на косу проходить вздовж високого берега моря. Раптом дорога переходить на косу і знижується майже до рівня моря. Тут чорноземи високого берега змінюються на пісок та солончаки.

Група київських зоологів та співробітників Ждановського краєзнавчого музею, виїхала на Білосарайську косу. Перша зупинка була на піщаних кучугурах поблизу села Ялти. Це село має переважно грецьке населення, від якого і дістало свою назву, одноіменну з відомим містом на південному березі Криму.

Далі наш шлях пішов по косі, до її південного кінця. Коли ми проїздили вздовж одного вино-

градника, натураліст з Ждано-ва показав нам місце, де співробітники музею знайшли один екземпляр грецької черепахи, єдиний екземпляр відомий на території України. Ця черепаха відклала в музеї яйце. Нам казали, що ще один екземпляр цієї черепахи знайшли на косі пізніше.

Оброблена земля на косі, вкрита здебільшого виноградниками, чергується з заростями верб. Скрізь видно великі озералімани, береги яких поросли очеретом.

Щоб потрапити на частину коси, яка в той час була підпорядкована музею в м. Жданові, треба проїхати між лиманами, луками та пісками щось з 10 кілометрів. Ця ділянка розташована близько біля кінця коси. Від хатки доглядача до кінцевої точки коси, так званого "дзєндзика", близько 2 кілометрів.

На ділянці є озера, оточені луками та солончаками. Береги озер облямовані очеретом, який подекуди утворює на озері плавні.

Наша подорож відбуваласядесь у середині червня. Незважаючи на пізній для гніздування час, на озері ми бачили великі табунні качок-свищів, чирчиків-травників, крижнів, чернів-попелюх, чернів-чорнушок. Частина цих видів взагалі не гніздиться на півдні України, отже, то були, очевидно, зайшли бродячі птахи, які зупинилися тут на час линня. Чимало

було на озері лисок та великих норців-пірникоз. Останні плавали з своїми виводками. Час від часу старі птахи літали з озера на море та поверталися з дрібними рибками у дзьобі. Ми визначили, що вони носили тюльок. Цими рибками пірникози годували своїх пташенят, бо в озерах вода була така солонна, що живності в ній майже не було. Ось чому на озерах зовсім не було чапель, тимчасом як вздовж берега коси і на морі цілими рядами стояли руді чаплі, чатуючи на здобич. Як відомо, вода в Азовському морі, особливо біля північних берегів, мало солонна. Отже, пірникози, що належать до так званих виводкових птахів, пташенята яких самостійно шукують їжу, тут начебто перетворилися в гніздових, яких виховують батьки.

Через відсутність в озерах риби над ними не літають ані мартини, ані крячки, а над морем ці птахи літають у великій кількості.

Там, де береги озер піщані, бігають дрібні морські пісочники, або зуйки, а там, де до води підходять луки, літають рідкісні в нас кулики-довгоноги. У них, мабуть, були вже пташенята, бо птахи, покрикуючи, літали навкруги нас, відводячи від своїх виводків. Дивне враження справляють ці чорно-білі кулики, з надмірно довгими ногами. На озерах та на березі моря спостерігали поодинокі великих сорокатих качок гала-

газів. З дрібних пташок по берегах озер і моря бігали стрункі чорноголові жовтобрюшки-пліски, а в рідких заростях очерету нишпорили дрібні індійські очеретянки, які на Україні поширені здебільшого вздовж морських берегів.

Цікаву фавну мартинів ми зустріли на Білосарайській косі. Крім чорноморських реготунів, ми бачили тут чимало звичайних річкових мартинів, кілька екземплярів сивих мартинів, кілька чорнокрилих мартинів, або клуш, малих поморників. Більша частина мартинів, треба припустити, залишалася тут з часів зимівлі та перельоту. Тут вони проводили літо. Цих птахів приваблювала величезна кількість риби. Риба приваблює тут також і іжаків. Присмерком ми бачили, як вони бігають по березі моря та вбрід по мілкій воді заходять на піщані острови. Не уникають солоної води Азовського моря і

деякі земноводні. На косі дуже численні плямисті ропухи. Ранком, коли сонце стояло вже високо над обрієм, цікаво було спостерігати, як ропухи, не плигають, а якомось своєрідно ходять, витягнувшись на ніжках, кумедно придивляються, наче націлюючись, і ловлять дрібних комах. Звичайна на косі і часиниця, яку тут називають земляною.

З плазунів ми спостерігали тільки ящурок. Вони окремими колоніями трималися на сірих пісках, на тих частинах коси, до яких не доходить вода під час прибою. З дивною рухливістю ящурки зариваються в пісок при першій небезпеці. На косі, там, де морська вода розбавлена прісною, водяться великі водані вужі.

Обстеживши тваринний світ коси і зібравши невелику колекцію хребетних та чимало комах, ми повернулися до м. Жданова.

"ТАБЛЕТКИ ПРОТИ СТРАХУ"

Такі таблетки під назвою "облівон" випустила в продаж фірма "Шорінг". Цей препарат, що являє собою метилпентиніол, знищує, мовляв, почуття страху в людини. Фірма широко розрекламувала свій препарат як незамінний для осіб, що складають екзамени, уперше виступають із доповіддю чи на театральній сцені.

Однак такий ефект не завжди бажаний. Так, якийсь Дерек Уілтшайр та його приятель Хоган, проковтивши по кілька таблеток облівону, вирішили пограбувати крамницю і вкрали мотоцикл, на якому втекли. Втративши почуття страху, вони їхали з надмірною швидкістю, наскочили на телеграфний стовп — і Хоган був убитий на місці, а друг його — поранений. Англійський суд, розглянувши цю справу, вирішив заборонити продаж "таблеток проти страху".

СМЕРТЬ ВІДСТУПАЄ...

Київ. Батисва гора. В центрі — інститут імені академіка Яновського...

Прочитавши в "Літературній газеті" статтю "Електронів машини і серце", я вирішив побувати в лікарів-учених. Виявляється, вони справжні чудодії: "латають" легені, знищують злоякісні й інші пухлини в грудях, зшивають рани на серці, хірургічним втручанням прокладають шлях крові по артеріях, замінюють зіпсовані сердечні клапани капроновими і навіть... винайшли штучне серце! Всі називають ім'я головного лікаря-чарівника, лікувальника хворих легенів і серця професора Миколу Амосова.

Слухаю розповіді людей і мимоволі задумуюсь: хвороби серця виривають (певніше сказати — виривали) з життя далеко більше людей, ніж туберкульоз і рак разом узяті. Як же не радіти новітнім прямо-таки дивовижним перемогам української медицини в галузі лікування серця!..

Невеликий автобус швидко переїхав вулицю Федорова, промчав через проїзд під мостом, а потім, узявши розгін, круто повернув нагору. Ідемо повз яруги й кручі, ясно вкриті деревами. Фруктові сади, чагарі глodu, осокири й стрункі тополі.

Серед густого парку — чотириповерхові масивні корпуси з широчезними вікнами. Праворуч від входу справжній палац з бетону й скла. Нам сказали, що то і є клініка торакальної хірургії, якою керує відомий уже всім професор Амосов.

Все тут нове, як і сама галузь медичної науки — хірургія серця і легенів. Народилась вона недавно. Першу в світі вдалу операцію на серці зробив у 1903 році український лікар Шаховський. Дальший розвиток цієї хірургії пов'язаний з такими іменами видатних українських вчених, як Брюхоненко, Терєбінський, Черняхівський. Та все ж до недавнього часу вдалі операції на серці вважали щасливим випадком.

Лише тепер утвердилася в народі віра в озброєного скальперем лікувальника серця. Ходить слава про зроблені на серці блискучі операції українських вчених — хірургів Миколи Дудка і Миколи Амосова. Створено спеціальну катедру торакальної хірургії Київського інституту вдосконалення лікарів, що її засновником став професор Амосов. Він підготував 120 хірургів, які робитимуть операції на легенях і серці. Вже нині вславилися смілими і успішними операціями легенів

молоді хірурги — учні Амосова: Столярів — у Тернополі, Красномовець — у Житомирі, Лісова — у Херсоні. Є спеціалісти в клініках Сталіно, Запоріжжя, Харкова, Сімферополя й інших містах. Вони вправно роблять операції на серці.

З нетерпінням чекаємо прославленого професора, який зробив близько 250 майже фантастичних за своєю складністю операцій на серці і підготував сотні учнів, серед них чимало досвідчених літніх хірургів... А професор, виявляється, за віком зовсім ще молодий. Він середнього зросту, сухорлявий, жилий, з чіткими рисами обличчя. Ясно і вдумливо дивляться його спокійні сірі очі.

— Ви прийшли дуже вчасно, — каже він, усміхаючись. — Будемо зараз демонструвати апарат для штучного кровообігу, що заміняє на деякий час серце...

Штучне серце? Та ось вправна сестра розкладає інструменти. Стоять і ждуть асистенти, студенти-практиканти. Акuratно складені історії хвороб: страшних, смертельних. Складна операція, і хворий одужав. Так щоразу двобій із смертю — і цілковита перемога. Не просто це й не легко, звичайно...

Професор Амосов ніколи не забуде одного випадку. Колись важко хворого на серце вже поклали на операційний стіл, та смерть випередила хірурга...

— Я таки зробив операцію.

— каже професор, — промасажував мертве серце, і воно знов запульсувало! Почали дихати й легені, але... мозок не працював. Він, як відомо умирає через п'ять-шість хвилин після того, як спиняється серце й перестає надходити кров, а операція тривала 12 хвилин. Життя вже не повернулося... Відступити, коли ти, здається, вже ось-ось досяг перемоги... Нестерпно!

А що, якби відключити хворе серце на час операції і робити її на "сухому" серці, а паралельно підключити апарат — штучне серце, яке продовжувало б нагнітати кров у мозок?.. Проблему було б вирішено

І тут на допомогу лікареві Амосову приходить інженер Амосов. Так, він свого часу закінчив два інститути — медичний і політехнічний, і в обох одержав дипломи з відзнакою. Микола Михайлович у вільні від чергувань в клініці години озброюється приладами кресляра, розпинає на дошці кальку, креслить, вимірює, винаходить. Думка працює гарячково, запалює друзів, знайомих... Амосов знаходить співників — молодих конструкторів Олега Мавродія й Олексю Трубчакінова, які працюють на одному заводі і вчаться у вечірньому інституті. За кресленнями професора вони конструюють "штучне серце". І ось воно, це серце, вже випробуване, схвалене авторитетною комісією, встанов-

лене в клініці на Батисвій горі...

— Це, правда, вже не така й новина, — попереджає Микола Михайлович. — Спроби були й до нас. Ще двадцять років тому в Українському інституті експериментальної медицини імені Богомольця створили апарат для штучного кровообігу. Професор Вишневський зробив кілька успішних операцій на серці з допомогою подібного апарата. Та все це були прилади ще недосконалі, малопрактичні...

— А чи можна пересаджувати органи грудної клітки однієї живої істоти іншій? — запитуємо професора. — Ми чули щось подібне.

— Були такі проби, і неодноразово. Серце й легені однієї собаки пересаджували іншій. Тварина з "чужими" легенями й серцем жила всього кілька днів. Несполучність тканин! В кожному організмі є свої особливості тканини...

— А чи не можна їх підібрати або створити штучно? — запитує хтось тут же. І ми довідуємося, що в одній з клінік при потребі вже замінюють клапани аорти штучними, капроновими, вони добре приживаються. Хімія полімерів приходить на допомогу лікареві, робить чудеса.

— Отже, заміна хворого серця на час його операції штучним — можлива.

Коли знайомишся з біографією професора Амосова, ще бі-

льше стверджуєшся в думці, що це типова людина сучасності, людина праці. Ріс він разом з Україною у епоху воєн, вчився і загартовувався в труднощах. Здобув знання в двох профілях, звик до обчислень, точних розрахунків. Головне, ніколи не шукав легких шляхів у житті і легких успіхів. Закінчивши ще до війни аспірантуру, він не лишився на катедрі, а пішов працювати в село, в науку до хірурга з півстолітнім стажем. І в час війни був там, де важко. Згодом обирає малорозвідану галузь хірургії — лікування органів грудної клітки — й починає в ній удосконалюватися. В праці народжуються його кандидатська, а потім і докторська дисертації — плід важких зусиль. І не робить він секрету з своєї виняткової вмілості, а всі знання віддає учням. Виховувати собі подібних — велике щастя.

— Миколо Михайловичу, — питаємо, — це теж ваша машина?

Ми стоїмо перед великою й складною машиною, яка займає чимало місця в окремій кімнаті й нагадує цілий агрегат складних і різноманітних деталей.

— Не моя, а наша. Над нею я працюю разом з колективом обчислювального центра Академії наук України. Ми їх консультуємо, подаємо свої думки, вимоги, корегуємо.

Це електронна діагностична машина. Вона щойно створюється, щоб точно встановлювати

діагнози різних хвороб. Подібна до тих, що роблять астрономічні обчислення, перекладають наукові тексти на різні мови... Кібернетика й медицина! Їх це сполучне? Так. Хворе серце лікар вислуховує через стетоскоп, а коливання серця з точністю реєструють спеціальні прилади, такі, як електрокардіограф. З дуже багатьох чисел, що є показниками-вимірами різних коливань у хворого, з чисельних записів машина вибере шляхом порівнянь і математичних обчислень те, що визначає стан саме цього хворого, покаже точний діагноз.

Це вже реально і близько.

Залишаємо Батієву гору в доброму, піднесеному настрої. Сили людські дедалі успішніше долають страшні недуги. Безсумнівно, скоро не лишиться жодної нерозвіданої "білої плями" в медицині. Що навіює такий оптимізм? Люди, чудові люди в білих халатах, сміливі, кмітливі й сердечні. Такий і професор Микола Амосов, учений і практик, лікар з гарячим серцем патріота, який любить людей і бореться за їхнє життя, багаторічне й щасливе.

Микола Ятко.

РУЧНИЙ ГОДИННИК З РЕАКТОРОМ

Швейцарські та французькі годинникарі вже давно намагалися сконструювати ручний електрогодинник з батарейкою, але їхні спроби не дали позитивних наслідків. Дарма, що батарейки малих розмірів, завбільшки з монету, працювали досить задовільно — вони швидко спрацювувались, і їх доводилося часто замінювати новими, а це дуже здорожувало годинники.

Та ось одній французькій фірмі спало на думку використати атомну енергію, з'явився ручний годинник, де замість пружини джерелом руху стала атомна енергія.

Принцип дії "атомного реактора", що являє собою диск завтовшки 5 і діаметром 17 міліметрів, такий: Радіоактивна речовина (окис прометію 147), змішана з фосфором, з обох боків прилягає до світлочутливого шару, що складається з суміші сірчаного кадмію з цинком. Цей шар зовні має фотоелектричне покриття, що діє як фотоеlement. Під впливом бета-проміння він починає світитись, і фотоеlementи утворюють струм, який рухає баланс годинника.

Реактор зберігає свою потужність протягом шести років.

СТРУМ ЧИСТИТЬ РИБУ

Спеціальну нейлонову насадку для чищення риби надають на ручне електричне свердло. 72 зуби насадки легко й швидко знімають з риби луску, причому шкіра лишається цілою.

П. А. Ковшуня

СИРОВИННА БАЗА ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ В УКРАЇНІ

(Закінчення)

II. МАРГАНЦЕВОРУДНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Марганцева руда є одним з важливих видів рудної сировини, яка застосовується у чорній металургії.

Понад 90% світового видобутку марганцевих руд використовується в металургійній промисловості. Крім того, марганець застосовується в хімічній, електротехнічній та деяких інших галузях промисловості. Відходи збагачувальних фабрик (шлами) застосовуються як добрива у сільському господарстві.

У металургії марганцеві руди застосовують як домішку в доменну шихту при виплавленні передільних чавунів, зеркального чавуну. При виробництві чорних металів марганець використовується і як легуючий матеріал, а також, як засіб, що звільняє метал від сірки, розріджує шлаки, крім того, як розкислювач у кінцевій стадії виплавлення сталі. Сталь з високим вмістом марганцю — марганцевиста сталь — стійка проти ударів та зношування.

На Україні розташоване найбільше в СРСР та в Європі Нікопольське родовище марганцю, а також інші родовища (Великотокмацьке, Хоцеватське, Прикарпатське).

Нікопольський марганцевий басейн розташований на правому березі Дніпра в межах Нікопольського і Томаківського районів, Дніпропетровської області. Рудоносні площі басейну поділяються на дві відокремлені одна від одної частини: західну та східну. Західна частина являє собою один великий поклад, який межує на сході з кристалічним масивом, на півночі — з р. Слоною, на заході — з р. Базавлуком, на півдні — з Кахівським водоймищем. Умовно цей масив можна поділити на такі ділянки: Північно-Західна, Сулицька, Покровська, Чкалівська, Богданівська.

Східна частина басейну розташована по р. Томаківці, поблизу залізничної станції Марганець. Тут залягають три рудні тіла. Основні ділянки цього масиву: Максимівська, Городищенська, Червоно-Григорівська.

У східній частині розташовані рудоуправління ім. Максимова та 40-річчя Жовтня, в західній — рудоуправління ім. Орджонікідзе. Рудоуправління об'єднані в трест "Нікополь-Марганець".

Руди басейну — осадового походження. Залягають вони майже горизонтально у вигляді пластів потужністю від 0,5 до 3,6 м (в середньому 2 м) на глибині від 15—20 до 60—80 метрів.

Пласти перекрито рихлими відкладеннями, які зверху вниз ідуть у такому порядку: суглинки потужністю 4—12 м, червонобурі глини з включеннями вапнякових конкрецій та кристалів гіпсу потужністю до 15—20 м, щільні мергелісті сірозелені глини потужністю до 25—30 м, слабкі черепашники або чорні глини та світлозелені і зеленосірі надрудні глини потужністю 3—10 м. Чергування порід різного віку і задиано-го типу витримане не всюди.

Підрудними відкладеннями є кварцево-глауконітові глинясті піски, піскуваті глини або щільні в'язкі глини. Безпосередньо під рудою найчастіше залягають глинясті піски потужністю від 3—5 до 10—12 м, однак є немало місць, де пісків і глини немає, а підстиляючими породами є відкладення древньої кори вивітрювання — сорокати та білі каоліни різної потужності. Подекуди руда залягає на гранітах та гнейсах.

Пласт руди являє собою пісково-глинястув товщу, в яку включена рудна речовина різного гранулометричного складу: у вигляді конкрецій, вугластих уламків, гравійних та тонкодисперсних самоподібних частинок. Залягання пласта майже горизонтальне з невеликим схилом на південь.

Руда і вміщуючі породи обводнені (східна частина — більше, західна — менше). При дренаванні вони віддають воду і значно зменшуються в об'ємі.

Руди представлені окисними та карбонатними відмінностями. Основним типом руд у басейні є окисні руди — конкреційні,

шпаристі, сажисті та плитнякові.

Конкреційні руди мають вигляд різних за розмірами стяжін, найчастіше кулеподібної форми, включених в глинясто-піскову масу. Це найбільш багаті руди з вмістом металічного марганцю понад 50%, фосфору — 0,17—0,25%, кремнезему — 8—10%. Питома вага руди — 3,5—4,0 т/м куб. Основними рудним мінералом є піролюзит. Цей тип руд легко збагачується шляхом пропускання через грохот та промивання.

У родовищі широко розповсюджені шпаруваті руди чашечкової структури. У таких рудах марганцю менше (40—42%), кремнезему і фосфору більше.

Сажисті руди також широко розповсюджені в басейні. Проте вони використовуються менше, тому що в них відносно мало марганцю (до 15%), багато руди дрібних фракцій відходить при загальноприйнятих простих методах збагачення у шлами. Для збагачення руд цього типу потрібне застосування флотації.

Плитнякові руди найчастіше зустрічаються в нижній частині пласта. Вони являють собою щільну корку суглинної руди з домішками кварцу, польового шпату та інших мінералів.

У порівняно невеликій кількості в Нікопольському марганцевому басейні є і карбонатні руди. Однак ці руди у загальному видобутку займають незначне місце і до останнього часу не розроблялися.

Запаси марганцевих руд у Нікопольському басейні дуже значні. Вони гарантують забезпечення чорної металургії цим ви-

В КАРТИННІЙ ГАЛЕРІЇ „МИ І СВІТ“ МОЖЕТЕ КУПИТИ

За 1 доляра:

12 кольорових репродукцій українських малярів у формі карток.

За 2 долари:

Оправлену в рамку зі склом кольорову репродукцію картини М. Кричевського.

За 3 долари:

Ручно різьблену в дереві попеличку з України.

За 7 доларів:

Ручно різьблену в Україні рамку на фото.

За 10 доларів:

Ручно різьблену в Україні касету з кедрини.

За 15 доларів:

Оригінальну, оправлену в рамку і скло акварелю М. Кричевського величини поштової картки.

За 20 доларів:

Меншого формату оригінальні дереворізи й лінорити Я. Гніздовського.

За 35 доларів:

Більшу акварелю М. Кричевського в оправі.

За 50 доларів:

Картини різних українських малярів меншого і більшого формату.

За 100 і 200 доларів:

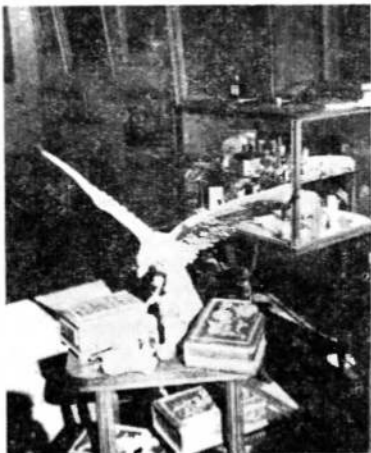
Олії О. Грищенка, Я. Гніздовського, М. Мороза.

За 400 доларів:

Велику панорамову картину М. Кричевського "на всю стіну".

Якщо цікавитесь картинами, зайдіть до Мистецької Галерії "Ми і Світ". Тут маєте перегляд майже всього українського модерного малярства. Дасмо вам можливість вибрати собі таку картину, яку бажаєте.

Українських малярів і скульпторів, зацікавлених у співпраці з нами, просимо нав'язати з нами контакт.

В галерії "Ми і Світ":
на першому плані
речі з України.

дом сировини на довгий період.

Розробку руд у Нікопольському родовищі було розпочато в 1886 році. В перший період вона велась майже виключно підземним способом: через дрібні шахти прямокутного перекрою, які кріпились деревом.

Тепер розробка провадиться також в основному підземним способом. Однак шахтні поля нарізують значно більших розмірів, шахти загальною потужністю від 100 до 250 тис. т. за рік нерідко служать 15 і більше років. Для кріплення виробок на шахтах почали застосовувати метал і залізобетон.

У басейні працюють понад 20 шахт і декілька невеликих кар'єрів.

Останнім часом запроєктовано побудувати в басейні ряд потужних підприємств для відкритого способу видобутку руди. Частина цих підприємств уже будується.

За останні роки на Україні проведено розвідувальні роботи, в результаті яких виявлено і в значній мірі оконтурено Велікотокмацьке родовище марганцевих руд.

Це родовище витягнуте в меридіональному напрямі на північ та на південь від районного центру Великий Токмак, Запорізької області. В родовищі виявлено окисні руди типу нікопольських, а також у невеликій кількості — змішані руди. Проте основні запаси цього великого родовища є карбонатними рудами. Вони залягають на глибині 80—100 і більше метрів при потужності пласта від 1 до 3 м. (в середньому 2 м). За умовами залягання це родовище подібне до Нікопольського.

Значна глибина залягання руд, що виключає повсюдну розробку пласта дешевим відкритим способом, і наявність достатніх запасів марганцевої руди на діючих та підготовлюваних до пуску підприємствах Нікопольського басейну, який зручно розташований та повністю освоєний, відсувають освоєння Велікотокмацького родовища, однак у північній його частині на площі понад 40 км. кв., де пласт марганцевої руди залягає не глибше 30—80 м, уже в найближчий час можна розпочати великі розробки відкритим способом.

Наведені дані свідчать про те, що наша марганцева промисловість не тільки може повністю забезпечити сировиною бурхливо зростаючу металургію України на багато десятиліть наперед, а й забезпечити також потреби експорту.

III. НЕРУДНА СИРОВИННА БАЗА ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ

До нерудної сировини, що застосовується у металургійному виробництві, відносяться: флюси, вогнетриві та формувальні піски. Безпосередньо при виробництві металу застосовуються тільки флюси. Вогнетриві потрібні для армування внутрішніх та деяких інших частин печей, на які діють високі температури, а формувальні піски — у ливарному виробництві.

Флюси при виправленні металу важливі так само, як залізна руда і паливо.

Як відомо, у діючій доменній печі відбувається зустрічний рух та взаємодія двох потоків: шихти (руда, флюс, кокс), яка

завантажується в піч через колошник і поступово переміщується вниз, і потоку розжарених газів, що утворилися в горні в результаті згоряння палива, опущеного разом з шихтою, який іде вгору, навпроти. Спалювання палива відбувається в повітрі, нагнічуваному в піч через фурми. Поступово опускаючись вниз, руда під впливом високої температури віддає гігроскопічну та гідратну вологу, яка міститься в ній, і розм'якшує та, взаємодіючи з іншими складовими газами, змінюється. В результаті численних складних хімічних реакцій окиси заліза, що містяться в руді, поступово відновлюються окисом вуглецю та вуглецем в металеве залізо. Залізо, взаємодіючи при температурі понад 1100° з вуглецем, кременем, марганцем, сіркою, фосфором та ін., перетворюється в сплав (чавун), який стікає в горно. В міру нагромадження в нижній частині печі розтопленний чавун випускають, а також випускають і розміщений над ним шлак — частину шихти, яка не ввійшла до складу чавуну.

Флюс є тим матеріалом, який при введенні його в певних кількостях у шихту відбирає від руди та коксу і переводить у шлак всі ті складові частини, які не повинні бути в складі чавуну, але не згоріли при плавленні (кремнезем, глинозем, фосфор та ін.).

Флюсовим матеріалом у нашій промисловості є вапняк.

На Україні основними поставщиками флюсів — звичайного металургійного і доломітизованого вапняку — є Сленівське, Каракубське та Новотроїцьке

рудоуправління Сталінського радиаргоспу (Донбас) та Ба-лаклавське рудоуправління (Крим).

Сленівське родовище вапняків та доломітів розташоване в Ольгінському районі, Сталінської області, в 35 км від м. Сталіно, в 80 км від м. Жданова, поблизу залізничної магістралі Ясинувата—Жданов (Маріупіль).

Родовище простягається із заходу на схід. Складається воно з декілька кар'єрів ("Центральний", "Східний", "Доломітний" та ін.). Глибина розробок — до 160 м. Товщина вапняків — від 100 до 200 м, кут падіння їх — $5-12^{\circ}$. Поклади перекриті крихкими наносними відкладеннями у вигляді білих, світлосірих, чорних та сорокатих глин, суглинків та малозернистих пісків потужністю від 5—10 до 80 м, в середньому по родовищу — 22 метри.

У верхніх частинах вапнякової товщі значно розвинені карстові утворення у вигляді воронок, печер та щілин різних розмірів, звичайно вивонених піщано-глинистим матеріалом з щебенем із окремньованих карбонатних порід.

У товщі вапняків зустрічаються незначні прошарки аркозового пісковика та неоксидційного (з більшим за норму вмістом кремнезему) вапняку. Основна ж маса вапняків цих кар'єрів за своїм хімічним складом і міцністю відноситься до розряду першосортних.

Гідрогеологічні умови родовища загалом сприятливі для розробки.

Підприємства Сленівського рудоуправління видобувають в

основному звичайний металургійний флюсовий та доломітизований вапняк (близько 6 млн. т), а також деяку кількість доломіту та будівельного вапняку. Для нормального розвитку робіт на діючих кар'єрах рудоуправління щороку виймається до 16 млн. куб. м. рихлих та скельних порід.

Весь металургійний вапняк надходить на подрібнювально-збагачувальну фабрику, де він подрібнюється, сортується та миється. Вихід товарної продукції становить 65—70%.

Каракубське родовище флюсових вапняків розташоване в Старо-Бешівському районі Сталінської області, в південно-західній частині Донбасу, по берегах р. Кальміус. Продуктивна товща вапняків досягає 100 м. Кут падіння — 10—12°.

Вапняки перекриті рихлими третинними та четвертинними відкладеннями у вигляді пісків, глин та суглинків потужністю від 0 до 40 м, в середньому — 11 м. Покрівлею розроблюваного пласта є шар неокондиційних вапняків з високим вмістом кремнезему, які, однак, можуть бути використані для будівельних потреб.

Металургійний вапняк цього родовища відноситься до розряду першосортних (CaO —54%, кремнезему — не більше 2%, фосфору — незначна кількість). Верхні частини вапнякової товщі закарстовані.

Розробляється вапняк на двох кар'єрах — "Північному" і "Південному", загальна потужність яких становить до 10 млн. т. сирого вапняку за рік.

Видобутий вапняк подрібнюють, класифікують та збагачують на подрібнювально-збагачувальній фабриці. Вихід товарної продукції — 65—70%. Розкривні роботи становлять близько 2,5 млн. куб. м. за рік.

Новотроїцьке рудоуправління копалин межує з Єлеївським рудоуправлінням. Розробляється тут та сама свита вапнякових пластів, умови виробництва — аналогічні. На руднику працюють вапняковий та доломітний кар'єри. Основною продукцією рудника є звичайні флюсові, а також доломітизовані вапняки. За рік їх видобувається понад 1 млн. т. Видобувається тут також деяка кількість доломіту. Увесь вапняк обробляється на подрібнювально-збагачувальній фабриці потужністю до 2 млн. т на рік. Вихід готової продукції становить близько 60%.

Балаклавське рудоуправління розробляє одне з численних родовищ вапняків Кримського півострова, яке знаходиться поблизу від м. Севастополя.

У зв'язку з тим, що мобільні запаси вапняку на діючій ділянці "Західній" є відносно обмежені, тут починають розробляти нову ділянку — "Псилерахи", внаслідок чого видобуток дещо зросте і в дальшому буде становити 2,5 млн. т за рік.

Великі завдання по значному збільшенню виробництва чорних металів в Україні вимагають відповідного розширення видобутку флюсових матеріалів. Якщо врахувати, що на 1 тону чавуну витрачається 0,755 т, на одну тону сталі 0,100 т вапняку, потреба України в флюсовому вапняку тепер ста-

новить орієнтовно 18 млн. т за рік. До 1960 року вона зростає до 20—21 млн. т, до 1965 року — до 24—25 млн. т, а може й більше. Покриття потреб на флюси буде здійснюватись в основному за рахунок видобутку тих же Єленівського, Каракубського, Балаклавського та Новотроїцького рудоуправлінь, але для цього їх потрібно відповідно розширити. Запаси родовищ металургійного вапняку дають таку можливість.

Крім того, Україна, особливо південь України, багата на рихлі вапняки, черепашник та крейду, які можна використовувати в чорній металургії для офлюсування.

Для забезпечення дальшого розвитку чорної металургії флюсами є всі можливості. Запаси їх в Україні невичерпні.

Сировина для вогнетривких матеріалів. Для виробництва вогнетривів використовують доломіт та вогнетривкі глини. Доломіт належить до того ж типу вапнистих порід, що й металургійний вапняк. Доломіт і вапняк залягають разом. Однак доломіт містить у собі підвищену кількість окису магнію.

Як уже згадувалось, разом з видобутком флюсового вапняку на кар'єрах Єленівського рудоуправління видобувається в деякій кількості і доломіт (кар'єр "Доломітний" потужністю близько 300 тис. т сирого доломіту). Добуває його також Новотроїцьке рудоуправління (рудник "Доломітний" потужністю до 500 тис. т сирого доломіту).

Значну кількість доломіту дає Микитівський доломітний комбінат, де розробляється два пла-

сти кондиційного доломіту відкритим та підземним способами. Загальна потужність підприємства — до 400 тис. т обпаленого доломіту. Видобувається доломіт також на Ямському комбінаті. Тепер провадяться роботи по розширенню видобутку доломіту на більшості підприємств УРСР.

В Україні головною базою постачання сировини для одержання вогнетривів є Часовоярське родовище вогнетривких глин.

Часовоярське родовище розташоване в Сталінській області, на південь від м. Часів Яр. Глини залягають тут у вигляді пласта, витягнутого з півдня на північ завдовжки до 12 км, ширина його становить до 4 км. Перекриваючі породи — суглинки та піски, шар яких становить від 5 до 40 м, у середньому — 20 метрів.

Часовоярські глини відзначаються високою якістю: вони високопластичні, мають низьку температуру спікання при високій температурі плавлення.

Наукові дослідження показали, що невичерпним джерелом сировини для вогнетривів є рапа приморських мілководних заток (сивашей). Рапа містить у великій кількості сполуки магнію, які порівняно легко і недорого можуть бути вилучені з розчинів для використання їх при виробництві вогнетривких матеріалів.

Уся південна металургія України одержує кокс, який виробляється з коксівного вугілля Донбасу. Хоч запаси коксівного вугілля Донбасу достатні для забезпечення нашої металургії па-

ливом як тепер, так і надалі, проте видобування його становить певні утруднення. Пласти коксівного вугілля, що розробляються тепер, як правило, залягають на великій глибині. Труднощі полягають у тому, що чим глибше пласт, тим важче підготувати до розробки нові горизонти, забезпечувати вибої чистим повітрям, боротися з гірським тиском і впливом високих температур.

Тепер вугільний Донбас розширюється далеко за межі Сталінської і Луганської областей, особливо по території Дніпропетровської області. Видобуток палива на нових донбасівських родовищах вугілля, які включа-

ються тільки тепер в експлуатацію, провадитиметься на порівняно невеликій глибині. Це полегшить справу постачання чорній металургії коксівного вугілля.

Відомим недоліком донецького коксівного вугілля є те, що в ньому багато золи і сірки.

З наведеного вище видно, що сировинна база чорної металургії на Україні є важливою галуззю народного господарства, яка забезпечує і далі забезпечуватиме розвиток виробництва чавуну, сталі і прокату в розмірах, які потрібні для успішного державного будівництва.

КОРИСНІ ПОРАДИ

Щоб цвях, коли його забиваш у тверде дерево, не гнувся, його треба спочатку вкрити розтопленим воском, стеарином або парафіном.

Зварене некруто яйце буде знову як свіже і приємне на смак через кілька днів, якщо його перед споживанням ще раз опустити на 15—20 секунд в окріп.

ПТАХОЛІТ

Експериментальну модель птахольота — літаючого апарата з махаючими крилами — сконструював Анатолій Іванюта. Крила, що приводяться в дію невеликим мотором, рухаються не просто вгору-вниз, а, як у пернатих, в трьох площинах, що взаємно перетинаються. Це й надає оригінальній моделі схожості з птахом. Довжина моделі півметра.

Літальний апарат обіцяє привабливі перспективи. Не випадково його конструюванням займаються нині в різних країнах. Доросла людина, яка підніметься на крилах, зможе розвивати швидкість 60—70 кілометрів на годину.

Анатолій Іванюта створив також схематичну модель повітряного велосипеда, що приводиться в рух силою м'ясулів. "Велосипед" буде використовуватись для масового спорту і для повсякденного переміщення людей.

ТВАРИНИ, РИБОЛОВИ...

Ось у п'яті океанської пучини ледь-ледь мерехтить голубуватий вогник. З темряви випірилася ненажерлива рибина, кинулася на вогник і... вскочила в зубату пащу. Хижа риба-вудильник принадила її мерехтінням "ліхтарика", засвіченого на кінці довгого вудлища. Щоб мати це вудлище, рибі не треба було йти вирізувати його в лісі: вудка виросла в неї на голові, та ще й із сяючою принадою на кінці.

Замість черв'яка — вогник, замість гачка — гострі зуби! Чим не риболов?

В глибинах океану мешкає безліч отаких риболовів-вудильників. Деякі риби мають дуже довгі вудки, які в сім-десять разів перевищують розміри їхнього тіла. Якби людина озброїлась такою вдєсятеро більшою від свого зросту, вудкою, то вона почувала б себе досить таки безпорадно: без кінця зачіплювалася б за дахи будинків та верхівки дерев. А ось підводні вудильники дуже спритно орудують своїми вудками!

У нас, в Чорному морі, зустрічається один з цих риболовів. Це — морський чорт, або лягва-риболов. Морський чорт пересувається по дну як жаба, перестрибуючи з місця на місце на своїх рукоподібних плавцях. На голові в цієї риби росте

не одна, а відразу декілька вудок — видозмінених променів першого спинного плавця.

В глибинах океану, де здобич дуже мізерна, у хижаків розвинулись дивовижні пристрої для добування їжі. Це і розтяжні, як гума, шлунки, здатні вмістити втриє більшу, ніж їх власник, здобич, і величезні пащі-капкани з непомірно довгими зубами, і різноманітні вудки з "ліхтариками" на кінці. Адже в темній пучині риболову важко знайти кращу принаду для своїх жертв, ніж яскравий вогник. А вудками тут пообзаводись не лише хижі риби, але й багато кальмарів і каракатиць. У довгого, як палиця, яскраво-червоного кальмара-ляцертози — близького родича восьминогів і каракатиць — двоє довжелезних вудок-щупальців мають крім світлової принади, ще й справжні гачки. Залишаючись сам у непроглядній темряві, кальмар "закидає" свої сяючі яскравими вогниками вудки в глибину. І коли якась необережна риба, прийнявши вогник-принаду за світлого рака або черв'яка, наблизиться, кальмар шарпає "вудлище" до себе і підчіплює рибу на гачок, що знаходиться на кінці щупальця. Можна сказати, що ляцертоза ловить рибу "на підчіп" — так у нас називають поширений на Півночі спосіб рибної ловлі на

гачок, коли рибалка безперервно смикає його вгору-вниз. Гачки на кінцях довгих щупальців кальмара-лацертози дуже гострі. Наче сталеві голки, впинаяться вони в тіло риби, а щоб їхнє жало не затуплювалось від постійного тертя об воду, кальмар, як кішка свої кігті, ховає їх в особливі чолхи.

Інший глибоководний вудильник, кальмар-хіротевтис, полює на дрібну здобич. Різноманітних мальків, раків та медуз він ловить не на гачок, а з допомогою численних липких "капканчиків", які густо вкривають два його найдовших щупальця. Щупальця-вудки в двадцять разів довші від його тіла! Кальмар орудує цією непомірно довгою снастю не гірше, ніж спортсмен-рибалка спінінгом. Він спритно крутить "вудками" навколо себе. Дрібні організми прилипають до клейких і отруйних залозок на щупальцях. Кальмару лишається тільки очистити свої пастки від улову, який він одразу ж поїдає. Жителі прибережних вод — звичайні каракатиці не мають такого риболовного знаряддя, як їхні глибоководні родичі, але й вони, полюючи на здобич, вдаються до багатьох хитрих прийомів. У каракатиць два найдовших щупальця можуть втягуватись в особливі кишені і щосили викидатися звідти. Закопавшись у пісок, каракатиця очікує на здобич. Ось якась рибка необережно наблизилася до неї — каракатиця тут же "стрі-

ляє" в неї своїми щупальцями, наче з катапульти, прудко викидає їх з кишень і, ніби арканами, охоплює ними свою жертву. Присоски на кінцях щупальців миттю присмоктуються до риб'ячої луски і міцно тримають здобич. Здається, ще ніхто з людей-рибалок не пробував ловити рибу арканом?

Своїми щупальцями-арканами каракатиця нерідко користується ще й інакше: одночасно як принадою і гачком. Вона, так би мовити, ловить рибу "на блешню". Заховавшись у водоростях, каракатиця під їхній тон міняє забарвлення свого тіла (каракатиці — неперевершені "хамелеони"), і лише кінчики щупальців, що нагадують формою невеличких рибок, лишаються безбарвними. Каракатиця ледь помітно ворухнеться ними, і блискучі кінчики щупальців сяють у воді, наче риб'яча луска. Обманутих жертв каракатиця хапає тими самими щупальцями, кінці яких здались їм рибками.

Живі "сіті"

Вудочкою багато риби не впіймаєш. Велика тварина, скажімо кит, здохла б з голоду. Якби природа наділила її такою малопродуктивною снастю. Кити ловлять рибу "сіттю". Ця "сіть" — їх власна паща. Навколо неї, по краях, густо розташовані розщеплені на кінцях численні рогові вуса, які всі разом утворюють чудове сито. Кит пливе з відкритою пащею крізь

товщу рачків або косяк риби, скажімо оселедців чи сайри. Коли в його рот наб'ється багато риби, він закриває його, потім величезним язиком, що важить декілька тонн, виштовхує воду назовні крізь рогові вуса. Риба ж не може пройти крізь вузькі щілини між вусами і залишається в роті у кита.

Мешканець Антарктиди, тюлень-крабоїд, ловить здобич далеко не такою просторою "сіттю", як кит, але вона в нього настільки незвичайна, що про неї варто розповісти. Кожний кутній зуб цього дивовижного тюленя вузькими поздовжніми щілинами поділений на окремі загнуті назад часточки. Коли тюлень закриває рота, його зуби, змикаючись, утворюють решітку. Крізь неї він проціджує воду, а рачків і рибок, що лишаються в роті, з апетитом з'їдає.

Пелікани — типові рибоїдні водоплавні птахи. У них не лише великий рибальський досвід, але й багато відповідних пристроїв: лапи-весла, дзьоб-гарпун, непромокальне пір'я, мішки під дзьобами для складання ввійманої риби.

Рибалки-"бракон'єри"

Крокодил — справжній бракон'єр, він часто вдається до "незаконних" способів полювання: глушить рибу сильними ударами хвоста по воді. Розлігшись на обмілині, крокодил чекає, коли до берега наблизиться зграйка риб. Тоді він ударяє

по воді могутнім хвостом, яким може вщент розбити невеликого човника. Лунає оглушливий сплеск — частина риб разом із бризками вилітає на берег, інша частина, оглушена ударом, перевертається червом догори. А зубатий бракон'єр спокійнісінько підбирає здобич.

На світі є ще й інші тварини, які глушать рибу сильними ударами по воді. Гігантські скатиманти, — спокійні і мляві істоти. Помахуючи своїми дивовижними плавцями, ніби орел крилами, вони пливуть плавно, не наче лину́ть у товщі води. Та буває що манти зраджують свої звички і починають пустувати, як дельфіни. Вони високо вистрибують з води і з оглушливим плескотом плюхаються у море. Вага деяких мантив досягає чотирьох тонн — можна уявити собі, який шум вони здійсмають, падаючи у воду! Гадають, що таким чином манти глушать рибу, яку потім підбирають.

У рака-ельфеуса, який живе в Японському морі, є навіть спеціальний пристрій для глушіння здобичі — його велика клешня. У деяких альфеусів вона досягає двох третин розміру самого рака. Клацаючи клешнею, рак оглушує здобич. Клацання буває таким сильним, що подрапана або надтріснута скляна банка, в яку посадовили альфеуса, може легко лопнути. Альфеуси оселяються на дні моря в різних тріщинах, нірках. Коли маленькі бички-клевелан-

дії необережно наближаються до нірок альфеусів, лунає різке клацання — і оглушені рибки, наче мертві, спливають на поверхню.

Ехолоти і електричні "гармати" на озброєнні тварин

Отже, у світі тварин застосовуються майже всі відомі людські способи риболовства: глушіння риби, лов "на підчип" та "блешню", воєлякі "вудочки", "накидні сіті", а у каракатиць навіть самострільні "арканчики". Деякі тварини застосовують ще складнішу, цілком сучасну "техніку" добування риби. Великі кажани-лепоринуси, наприклад, які водяться в тропічній Америці, ловлять рибу за допомогою особливих ехолокаторів.

Виявляється, кажани в польоті дають високі, нечутні для нашого вуха, звуки — так звані ультразвуки. Вони відбиваються від навколишніх предметів і у вигляді луни повертаються назад до кажана, особливі органи якого вловлюють відбитий звук. Завдяки цьому кажан инакше обмацує навколишні предмети на віддалі і вчасно уникає зіткнення з ними. Чутливість ехолокаторів у кажанів така, що вони можуть виявляти предмети завбільшки з горошину. Як тепер встановлено, наші звичайні кажани застосовують ультразвук для виявлення не лише перешкод на шляху, але й скупчень комарів і мошки, яких вони їдять.

А ось дивовижні тропічні кажани-лепоринуси за допомогою ультразвукового ехолокатора "намацують" у воді рибу, що плаває близько від поверхні. Знижуючись над водою, лепоринус своїми, зовсім не такими, як у інших кажанів, дуже довгими й гострими пазурами захоплює з води рибу і негайно на льоту, відправляє її в рот. Кажани вилітають на рибну ловлю ще при світлі сонячного дня, в пополудневі години, вони кружляють над морськими затоками гуртом з чайками, пеліканами та іншими рибоїдними птахами.

В Америці, на скелях Каліфорнійської затоки, серед гніздових колоній буревісників знайшли ще один рибоїдний вид кажанів.

Хоч кажани й наділені чудовим засобом для виявлення риби, їм все ж таки доводиться витрачати немало сил і енергії, щоб упіймати її. А от електричний вугор, який живе з ними в сусідстві в ріках тропічної Америки, добуває собі їжу, так би мовити, навіть пальцем не кивнувши. А втім, енергії, причому енергії електричної, йому доводиться витрачати на рибну ловлю чимало. На кінці хвоста у вугра є дивовижне "електричне око" — радіолокатор. В усі боки він щосекунди посиляє радіохвилі, які, відбиваючись од навколишніх предметів, уловлюються іншим органом-приймачем, розташованим у голові. Кажани "обмацують" про-

**ДЕКОРУВАННЯ
HY GRADE PAINT
& WALL PAPER**

23 St. Johns Rd. at Dundas
Toronto, Ont.
RO 7 - 0464

М. Ковальський — В. Косар
Безплатна оцінка й доставка
товару

стір за допомогою ультразвуку, а електричний вугор — за допомогою радіохвиль.

Електричний вугор не кишається у пошуках здобичі, як акула, і не виглядає її з заростів, подібно до щуки. Більшу частину доби він проводить у напівсонному стані, лежачи на дні. Але його радіолокатор — наготові! Він пильно несе сторожову службу, "обмацуючи" своїми радіохвилями навколишню місцевість. Чи пропливе поблизу риба, чи пірне з берега жаба — електричний вугор тієї ж миті одержує радіосигнали про їхню появу. Повільно підіймає він голову, потім раптово все його тіло, що на чотири п'ятих являє собою електричну батарею, стрясється, як від удару, — потужний електричний заряд пробігає по ньому від хвоста до голови, сіючи смерть в усіх напрямках. Жертва, збита струмом, падає замертво. Вугрові лишається тільки підібрати здобич.

Інша електрична риба — африканський сом-малоптерус —

не має такого потужного органу, як електричний вугор: сили його струму не вистачає, щоб убити велику здобич. Але цей неперебірливий у засобах хижака, наче розбійник з великого шляху, спустошує за допомогою електричної зброї "кишені" своїх родичів. Коли сом відчуває голод, він виглядає велику рибину, підкрадається до неї якнайближче і раптом "стріляє" електричним зарядом — пригломшена струмом риба викидає проковтнуту нею здобич, яку тут же з'їдає грабіжник.

Отакі дивовижні засоби та "зброя" для рибної ловлі є у тварин. Усі вони настільки своєрідні й незвичайні, що здаються якимось особливими чудом навіть серед тисяч чудес навколишнього світу.

Дуже багато знарядь праці і різних снастей людина навчилася виготовляти спостерігаючи життя природи. Ще й нині люди одержують чимало цінних знань, вивчаючи навколишні речі та явища у цій найдавнішій на землі "лабораторії".

**Найкращої якості
МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ**

особливо знамениті
домашнього виробу сирники,
замовляйте в

M-C DAIRY CO. LTD.

212 Mavety St. — RO 6-6711

Косметичний салон Ольги

1071 BATHURST. ST.

Шановні Пані знайдуть у нас все потрібне для плекання їх краси: Миття й зачіска (1.50), масаж голови й волосся (2.50), тривала ондуляція (від 7.00), фарбування волосся (5.00), манікюри (1.00), а також масажі лица, макіяж, спростовування брів, тривале усування волосся (електроліза). Найкращі французькі косметичні продукти. А також продукти великої косметичної фабрики д-ра О. Ониськова "Beauty Seal" з Мон-реалю.

Салон приміщений у дуже вигідному для доїзду місці: на перехресті Бетирст і Дюпонт стр. Побіч напису "Ми і Світ" є анг. напис Colette Beauty Salon (фото ліворуч). Вистава приманює влітку спокусливим Air Condition (фото вгорі). Вхід до салону через одну із залів картинної галерії.

Колянківської у Торонті

Tel. LE 1-6482

Клієнтки завжди мають змогу вибрати собі фризюру з французьких журналів моди.

Влаштування вигідне й модне. Очі завжди мають змогу спочити на якійсь картині доброго українського маляра, що ними щедро обвішані стіни. Косметичне плекання відбувається в окремій кабінці, вивішуваних усіми потрібними машинами (фото ліворуч).

Просимо, зайдіть і переконайтесь!

НЕ ЛИШЕ ЕКЗОТИКА

Навіть з висоти пташиного польоту не охопити оком границь Токіо — міста-велетня, міста, що розкинулося на площі в дві тисячі квадратних кілометрів.

Аеродром Ганеда. Це повітряні ворота "країни сходячого сонця". Під ногами — земля Японії, а за стінами аеродрому — її столиця з майже дев'ятимільйонним населенням, незчисленими вогнями неонових реклам, ревінням клаксонів 850 тисяч автомобілів і гуркотом надземної та підземної електрики.

— Ніппон... Ви прибули до Токіо! — кількома мовами сповіщає голос диктора, підсилений гучномовцями.

...Чи сподобалась вам Японія і все, що ви там побачили? Це одне з перших запитань, які ставлять звичайно людині, що побувала в далекій азіатській країні. Трудно відповісти однією фразою. А втім, можна навести японське прислів'я: "І на добромуду кімоно бувають плями".

Розтлумачити підтекст мудрого вислову, якоюсь мірою розповісти про побачене й передумане в Японії — таке скромне завдання цього невеличкого репортажу.

На що передусім спрямувати об'єктив свого фотоапарата? Для людини, яка відвідала Токіо вперше, досить-таки нелегке питання. Багато що здається тут незвичайним, дивним, "Європою навпаки", і лівосторонній рух транспорту, і вулиці без назв, і перукарні, в яких перш ніж постригти клієнта, йому поминуть голову, і ресторани, де ви не знайдете ні хліба, ні борщу, зате знаєте, що можна їсти сиру рибу, водорості, каракатиць і навіть восьминогів у оцті. Ви здивуетесь, побачивши, що тут танцюють стуливши носки й розвівши п'ятки, що матері носять дітей не на руках, а за спиною, що гора — оце так парадокс! — в Японії називається "яма"...

То з чого ж розпочати нашу подорож? У таких випадках знайомляться з центром міста. Але ж у столиці Японії — кількох центрів, сполучених багатокілометровими коліями метрополітену. От хоча б Каида — центр наукової думки країни. Вздовж кварталів цього району розташовані державні й приватні університети, десятки, сотні книгарень, де прямо коло прилавків читають літературу студенти в чорних тужурках і школярі з раницями за спиною. Район Осакуса — розважальний

і торговельний центр столиці з силою-силенню харчевень, ба-лаганів, крамничок, які повиня-лювали свої товари просто на тротуар. Або, приміром, Маріо-уті — такий собі токійський Уолл-стріт, фінансовий пульс країни, скупчення банків, кон-цернів, фірм, юридичних кон-тор...

Можна почати з Іокогами — найбільшого промислового ра-йону, вкритого, мов риштован-ням, ґратчастими рамками ста-пелів, оповитого димом хіміч-них заводів, обплутаного сіт-кою високовольтних ліній.

А може, пройтися головною вулицею міста — Гіндзою? Во-на здивує вас шикарними во-сьмиповерховими універмага-ми, де діють ескалятори, зу-стріне одягнутими в лівреїні костюмчики хлопчиками на по-бігеньках і їхніми руками від-чинить дверцята вашого ліму-зина, обтрусить з вас порох і вкаже, в якому з двохсот націо-нальних ресторанів можна знай-ти європейські, південно-афри-канські чи азійські страви. Гіндза вразить вас неонововою рекламою, що пританцьовує, кривляється, труситься, мов у лихоманці, і, не умістившись на плоских покрівлях універ-магів і кінотеатрів, високо шү-гає в нічне небо.

А японська екзотика, покли-кана ошелешити європейця. Скільки про неї розповідалося! Вона й справді є. Вона не зник-ла, ні, вона особливо впадає в око сьогодні, контрастуючи з

Європою, "завезеною" на азій-ський материк у XX столітті.

Зверніть з багатої Гіндзи в одну з численних негомінкх, вузеньких вуличок — і поруч із залізобетонним громаддям побачите будиночки з розсү-ними стінами. Ні металу, ні скла, ні цегли не потрібно було для їх спорудження. Дерево і промаслений папір — ото й увесь будівельний матеріал. Нема в такому домі ніяких меб-лів, окрім рисових циновок, го-белена на стіні та квітів на низькому столику. А коло та-ких будиночків обов'язково є садок із карликовими соснами, з озером завбільшки з блюдце і горами у метр заввишки.

Поруч із сучасним театром, розташований національний те-атр Но, де навіть жіночі ролі виконують чоловіки з мерт-вою маскою на обличчі. Тут ба-гато умовностей, навіть японці не дуже розуміють мову, однак гра акторів у цьому театрі ви-раза і натхнення.

Екзотика! Знову зверніть на Гіндзу — і в потоці сучасних 12-циліндрових лімузинів ви зустрінете рикшу — людину-коня, що обливается потом від непосильної праці...

Екзотика! Поруч з стародав-німи пагодами, японськими па-лацями та музеями, які легко й граціозно підняли свої дахи, ви побачите сучасну радарну уста-новку й ажуриу вишкү телеві-зійної студії. А квітуча японсь-ка вишня — сакура, а пишні

свята квітів, а ритуал приготування чаю, а укутани в кімоно жінки з високою, наче вежа, зачіскою...

Так, екзотики тут і справді чимало. Однак не вона, не восьминіг в одті, не реклама, що залила Гіндзу, визначають обличчя великої азійської держави.

Його визначає людина — годинний, роботящий, талановитий мешканець Японських островів. Це він своїми руками робив для всієї країни електровози, що мчать із швидкістю 100 кілометрів на годину. Це він не лише купається в морі, а й спускає на його хвилі най-

дешевші в світі кораблі, одним з перших використавши для їх спорудження винахід українського вченого — суцільнометалічне зварювання. Це він випередивши навіть Америку, створює за рік 470 фільмів, і конструює напівпровідникові радіоприймачі, які користуються попитом у багатьох країнах світу. Це трудовий народ вивів Японію на друге місце в світі по кількості друкованої продукції. Це він виловлює мільйони тонн риби, конструює унікальні верстети, випереджає по виробництву вітамінів усі країни й дивує цілий світ своїми чудовими тканинами...

ЦІКАВО ЗНАТИ, ЩО...

...один німецький листоноша протягом сорока років безперервної служби записував усі свої "маршрути". Коли він підрахував пройдену ним відстань, вдалося встановити його середню швидкість, яка, мабуть, приблизно однакова в усіх представників цієї професії: трохи більше 1,5 км/год при 8-годинному робочому дні. Це не так уже й мало, коли згадати про рекомендовані й доплатні листи і те, що листоношам доводиться рухатися по такій "сильно пересіченій місцевості", як сучасні багатоповерхові будинки.

...для переборення сили тяжіння Сонця і відриву від його поверхні тіло повинно мати швидкість 619 кілометрів на секунду. Залишити Землю дозволяє швидкість 11,2 км/сек, Венеру — 10,4, Марс — 5, а швидкість звільнення від тяжіння Місяця становить лише 2,4 км/сек, тобто вистрілене з його поверхні стрільно сучасної далекобійної гармати ніколи не влучило би в ціль, а стало би космічним тілом.

R. Cholkan Real Estate Ltd.

527 Bloor St. West — (near Bathurst) — Toronto, Ont.

LE 2-4404

Найбільша українська агенція купна і продажі нерухомостей в Торонті.

КОРІНЬ ЖИТТЯ

Колись у Маньчжурії, як розповідає легенда, жили два знаменитих роди, які вічно ворогували між собою. Представник одного з них, хоробрий, справедливий і великодушний Жень-шень, був палким захисником усіх слабких і пригноблених. Представник другого роду — сміливий, енергійний, але злий красень Сон Ши-хо — зібрав цілу зграю розбійників і нападав з нею на сусідів.

Жень-шень вирішив приборкати Сон Ши-хо. Одного разу йому вдалося взяти ворога в полон. Сон Ши-хо закували в кайдани й посадили в глибоку яму. Але сестра Жень-шеня, красуня Ляо, закохавшись у розбійника, звільнила Сон Ши-хо й утекла з ним. Жень-шень наздогнав утікачів у дикий ущелині. Ляо сховалася в кущах, а Жень-шень і Сон Ши-хо почали битись. Жень-шень приловчився й смертельно поранив ворога у груди. Та в цю мить Ляо скрикнула — і Жень-шень обернувся, а Сон Ши-хо, скориставшись цим, зібрав останні сили й встромив у горло Жень-шеню гострий меч. Обидва впали мертвими.

Довго оплакувала їх Ляо, аж поки не зів'яла її краса й сама вона засохла, ніби квітка. А на тому місці, де падали її горючі

сльози, раптом з'явилася дивовижна рослина "жень-шень".

Жень-шень... Китайською мовою це означає "людина-корінь". І справді, корінь незвичайної рослини дуже нагадує своєю формою людську фігуру.

З давніх-давен народи Східної Азії вживають цю рослину як надійний лікарський засіб при різноманітних захворюваннях. Найціннішою частиною в жень-шені є його корінь, вага якого досягає 200 і навіть 400 грамів. А одного разу на Далекому Сході знайшли 200-річний корінь вагою понад 600 грамів.

Восени стебло жень-шеня гине. Залишаються живими тільки корінь та кореневище із зимуючою брунькою, з якої навесні виростає нове стебло. Розмножується жень-шень виключно насінням. Якщо птахи не рознесуть його від матерньої рослини, воно проростає тут же, і тоді в одному місці можна зустріти цілу групу жень-шеня.

Це дуже вибаглива й капризна рослина. Знайти її можна лише в тінистих лісах, переважно на пологих південно-східних і південно-західних схилах гір, де є добрий ґрунт, досить вологи і мало сонячного проміння.

Існує кілька видів жень-шеня.

Найкращий з них — справжній жень-шень — росте тільки в Маньчжурії, північній Кореї та між озером Хасан і Хабаровськом. Корінь жень-шеня високо ціниться як лікувальний засіб при перевтомі, недокрив'ї й різноманітних захворюваннях легень, серця, печінки, дишок та

нервової системи. Недарма китайці називають рослину "шень-цао" — божественна трава.

Як і колись, нині в тайзі старанно шукають "корінь життя".

У зв'язку з помітним зменшенням кількості дикого жень-шеня, почали культивувати цю рослину на плантаціях.

Україна обстоює свої права.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Київської "Літературної газети"

Минулого року Інститут гідрології та гідротехніки Академії наук УРСР спільно з Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні Академії наук УРСР випустили в світ дуже потрібний довідник "Каталог річок України". В каталозі, який містив би офіційні назви річок Української РСР разом з їх гідрографічними характеристиками, давно вже відчувалось гостру потребу не лише гідрологи та гідротехніки республіки, а й широкі кола громадськості. В рецензіях вірно відзначалися позитивні сторони довідника, але разом з тим вказувалося й на такий його недолік, як перекручення назв західноукраїнських річок. Саме в цьому напрямі хотілося б продовжити розмову про назви річок Закарпаття, яким особливо не пощастило.

Відомо, що панівні кола на Закарпатті протягом століть намагалися відібрати в українського населення збережені ним старі назви річок, населених пунктів, гір і т. п., перекрутити їх або запровадити замість них чужі народові іноземні назви. Та всі ці намагання виявилися

марними: народ, який створив ці назви, проніс їх через віки і зберіг до сьогоднішнього дня. І як це не дивно, саме тепер, коли, здавалося б, народні назви повинні стати офіційними, вони також зазнали перекручень і спотворень, і в перекрученому вигляді рекомендуються для широкого вжитку.

Справді, крім того, що "Каталог" узаконює такі неукраїнські назви, як Паулек, Баранія, Киш Цирило та інші (народні назви — Павлик, Боронявка, Мала Цирипа), він рекомендує ще й чимало своїх власних перекручень, зумовлених, мабуть, тим, що його упорядники недостатньо знають угорську мову, не вникли в специфіку угорської ортографії, а основним матеріалом про річки Закарпаття для них служили чомусь лише старі угорські географічні карти чи довідники.

Викривлення, припущені в "Каталог", слід, на мою думку, усунути.

П. ЧУЧКА,

ст. викладач кафедри української мови Ужгородського держуніверситету.

З ІСТОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Прекрасне вражас завжди. Хоча з часів могутнього культурного розквіту стародавньої Греції—Еллади минуло більше двох тисячоліть, ми й сьогодні з захопленням дивимось на геніальні твори античних скульпторів. Наші музеї, палаці і парки прикрашають копії всесвітньо-відомих статуй Аполлона Бельведерського, Геракла, створеного Гліконом, "Дискобол" Мирона. І майже кожна скульптура — це бездоганне зображення не менш бездоганного людського тіла.

Фізична досконалість багатьох стародавніх греків не була випадковою. Адже невід'ємною частиною загального виховання в Елладі було виховання фізичне. Постійні заняття спортом робили організм міцним і витривалим, а тіло — гарним і сильним.

1. "ВКЛОНЯЙТЕСЬ АТЛЕТОВІ!"

Спритність і сила завжди користувались повагою в елленів. Іноді навіть своїх "всемогутніх" богів шанували вони не так урочисто, як кращих атлетів країни.

Коли олімпіонік (так називали переможця стародавніх Олімпійських ігор) повертався з нагородами до дому, співвітчизники розбирали стіну фортеці, і саме через цей незвичайний прохід атлет в'їжджав до рідного міста. Цим стародавні греки давали зрозуміти, що місту, де живе такий герой, не

потрібен кам'яний мур: атлет сам здатний захистити земляків від будь-якого ворога.

Попереду олімпіоніка повільно йшли юнаки з лавровими вінками в руках і урочисто вигукували:

— Вклоняйтесь атлетові! Ось іде слава нашого міста!

Тому, хто перемагав тричі, ще за життя ставили на батьківщині золоту статую.

Різноманітні спортивні змагання (так звана агоністика) здебільшого відбувались в Елладі під час релігійних свят. Але поступово обрядова частина відходить на задній план і головне місце починають займати виступи атлетів. Від цих свят походять назви спортивних ігор: Істмійські, Пітійські, Немейські і, нарешті Олімпійські. Походження останніх криється в сивій давнині сторіч. Відбувались ці ігри в місцевості Олімпії (обл. Еллади). Містичним засновником Олімпіяд вважався Геракл.

До участі в цих загальноеллінських змаганнях допускались лише атлети, які присвятили напруженому тренуванню не менше року. Виняток становили, як пише старогрецький історик Геродот, "атлети, відомі всьому світові", а також переможці минулої Олімпіади. Для кожного спортсмена було обов'язковим додержання спеціальної дієти: він їв багато м'яса і зовсім не вживав вина.

Біг на коротку дистанцію. Антична фреска.

2. ОЛІМПІЙСЬКЕ ВОГНИЩЕ

Першою офіційно вважається Олімпіада 776 року до нашої ери. Саме тоді було вперше записане на мармуровій дошці ім'я бігуна — переможця. Це був спартанець Коройб. Три, а іноді і п'ять днів цілодобово палав олімпійський вогонь. Місцем свята був гай на березі річки Антея. Одна з гір тієї місцевості і зараз зветься Олімпом, інша — горбом Крона.

У день відкриття свята, після принесення жертв, олімпійські судді в супроводі атлетів виходили на стадіон, де займали свої місця. За сигналом сурмача урочисто проголошувався початок змагань, і один з суддів звертався до присутніх з короткою промовою. Після цього оголошувались ім'я та батьківщина учасника і ставилось запитання, чи не має хто проти атлета обвинувачення в тому,

що він не вільний (тобто раб) або з інших причин не гідний брати участь у змаганнях.

Кожен вид змагань вимагав максимального напруження сил, високої і всебічної фізичної підготовки. Першим (і спочатку єдиним) спортивним випробуванням був звичайний біг (дромос) на одну малу стадію (приблизно 185 м). У кожному забігу змагались чотири атлети: переможці, як і зараз, виходили у фінал.

З 14-ої Олімпіади до програми вводиться подвійний біг (діаулос). Учасник пробігав стадію, обгинав стовпчик і повертався на місце старту. Саме на повороті досвідчені атлети вигравали, а новачки втрачали час.

З 65-ої Олімпіади згадується біг озброєних воїнів. Вони повинні були пробігти наввипередки від однієї до чотирьох

стадій в легких шатах, у металевому шоломі і з щитом.

Залежно від бажання учасників до програми включався найцікавіший і найважливіший вид бігу: апобатай. Атлет повинен був змагатись у швидкості з конем. Відомі два випадки, коли в таких дивовижних змаганнях перемагала людина.

Надзвичайно цікавим видом вищем був біг з палаючими смолоскипами, який проводився на зразок сучасної естафети. Перемагала команда, останній учасник якої першим перетинав фінішну лінію, не згасивши смолоскипа.

Маратонської дистанції (42,195 м) у програмі Олімпійських ігор тих часів не було. Цю відстань вперше в світі подолав,

як відомо, Філіпідес — бігун війська Темістокла, щоб сповістити атенянам про перемогу над персами при Маратоні. Встигнувши вигукнути "Перемога!", перший маратонець впав мертвим.

Найбільша ж олімпійська дистанція дорівнювала 24-м великим стадіям (трохи більше 23 км). І хоча це було майже вдвоє менше, ніж пробігають маратонці, навіть така відстань була іноді занадто важким випробуванням для атлетів того часу. Відомо, що спартанець Ладас, закінчивши змагання першим, як і Філіпідес, впав мертвим. Але такого випадку, щоб спартанець зійшов з дистанції історія не знає.

Уже в ті далекі часи на олімпіадах влаштовувались окремі змагання з бігу для хлопчиків і дівчаток (відповідно на 120 і 60 метрів). Діти-переможці, як і дорослі, нагороджувались вінками.

На 25-ій Олімпіаді античні глядачі вперше побачили кулачний двобій — досить жорсткий вид старогрецького спорту. Рукі противників обмотувались ремінцями з металевими гудзиками і кульками, що надавало ударові великої сили. Як і в сучасному боксі, дозволялося бити лише у верхню частину тіла, від чого дуже терпіло обличчя.

Значно приємнішим видом вищем була боротьба. Вели боротьбу в двох положеннях: стоячи і лежачи. Переможеним визнавався той, хто тричі торкнувся спиною землі або просто знесилів.

Біг на коротку дистанцію.
Антична ваза з V ст. пер. Хр.

Вправа з мішком. Антична фреска, яка дуже нагадує теперішній бокс.

Ці два види змагань складали двобор'я. Траплялось, що в обох видах перемігав один і той же спортсмен. Так, на 26-ій Олімпіаді аргосець Критобул переміг і в кулачному двобої, і в боротьбі. А кеоський поет Сімонід оспівав змагання, де "...переміг Діофонт, син Філона, в стрибках, бігу, дискосметанні списометанні й боротьбі" (тобто в усіх видах п'ятибор'я).

3. ЗА ЗАКОНОМ ЛІКУРґА

Олімпійські змагання проводились за спеціальним статутом. Його автором вважається легендарний спартанський законодавець і громадський діяч Лікурґ.

Насамперед, брати участь у змаганнях мали право лише ті атлети, міста і держави яких не були в стані війни з будь-

якими іншими містами чи державами. Всі, хто йшов чи їхав на змагання, вільно проходили через ворожі території, користуючись правом недоторканності. Вся область, де відбувались змагання, оголошувалась священною, і ніхто не мав права вдиратися сюди силою зброї. Навіть війська дружніх держав, проходячи цією територією, віддавали на кордоні свою зброю і одержували її назад, лише вийшовши з священної області.

Раби і варвари (як було вже сказано) не мали права участі в олімпіадах. Під страхом смерті заборонялось бути присутніми на змаганнях заміжнім жінкам (дівчата могли вільно проходити на Олімпійський стадіон). Вчителі (тобто тренери) під час змагань перебували за спеціальною загорожею, стоячи там без будь-якого одягу. Це робилось для того, щоб у слух-

Гра в м'яча, старовинний барельєф.

**Древній хокей.
Барельєф на грецькій
вазі з 500 р. до Хр.**

ний момент тренер не допоміг своєму вихованцю усною чи писемною порадою.

Під загрозою позбавлення нагороди і накладання великої кари заборонялось вбивати суперника навмисно. Так само не дозволялось залякувати суперника або підкупати його та суддів.

Всі хто залишався незадоволеним рішенням суддів, мали право звертатись до Олімпійського сенату і домагатись засудження суддів. Але, як багатозначно підкреслювалось у статуті, на власний страх і ризик.

4. СТИБОК — ЗАГАДКА

З самої Греції спортивні ігри поширюються і в грецьких колоніях північного Причорномор'я. Тут виникає дещо нове. Так, у херсонському записі згадується про метання м'яча з петлею. Спершу м'яч був дерев'яним, а потім металевим. Можна припустити, що цей античний снаряд був "прадідом" молота, яким користуються нині металники.

Про спортові ігри з м'ячем у стародавні часи ми знаємо дуже мало. Проте відомо, що в

греків існувало щось подібне до нашої народної гилки. Інша гра нагадувала сучасний баскетбол: до стовпа прив'язувався кошик, в який треба було влучити м'ячем з відстані в 16—18 метрів.

Але, хоч до нас дійшло й чимало відомостей про спортивні вправи елленів, у цій галузі залишається ще й багато неясного. Так, і досі для нас є загадкою олімпійські стрибки в довжину. За мовчазним свідченням агоністичних мармурових дошок, кротонянин Фаліл стрибнув у довжину майже на 15(1) метрів. Приблизно таких результатів досягли і інші спортсмени того часу.

Робився стрибок так: атлет стояв на невеликому підвищенні (70—80 см), маючи в руках щось подібне до кам'яних гантелей. Присідаючи і розгойдуючись, він викидав руки з гантелями вперед і водночас щосили стрибав.

Сучасним спортсменам, які намагалися стрибати за старогрецьким методом, це не вдавалось. Дехто висловлює думку, що то був потрійний стрибок.

Але така гіпотеза не витримує найменшої критики. Адже стрибнути з майже метрового підвищення на одну ногу, а потім з тієї ж ноги зробити другий стрибок фізично неможливо. Безперечно, тут мали місце якісь невідомі нам технічні особливості.

5. ДЕЯКІ ПОРІВНЯННЯ

Мармурові агоністичні плити з вирізаними на них іменами та результатами переможців іноді дають нам можливість порівняти досягнення античних атлетів і сучасних спортсменів.

Якщо еллінські стрибуні добивались невідомими нам засобами винаятково високих результатів, то, наприклад, дискоболі того часу, як це не дивно, значно поступалися перед сучасними. Найкраще досягнення вже згаданого олімпіоніка Фаїла — 36 метрів. А в тім греки метали диск однаково досконало як правою, так і лівою рукою. Еллінські дискоболі магались ще й підкидаючи диск угору (перемагав той, чий снаряд падав на землю останнім).

Для вимірювання часу на Олімпіадах користувались водяним годинником. Звичайно, відлічувати секунди він не міг, але можна було визначити години і навіть хвилини. Чеський вчений професор Ф. Велешський встановив, що 20 великих стадій (тобто 19200 метрів) елленські стайєри пробігали за годину. Точніше, це був результат, досягнутий на 22-й Олімпіаді бігуном, ім'я якого не збереглося на мармуровій дошці. Як відомо, годинний біг існує

і зараз. Світовий рекорд нині становить — 20,052 метри.

В результаті тісних взаємовідносин і постійного спілкування (а також і сутичок) з скитами Причорномор'я греки переймають в останніх всі методи стрільби з лука. Напис на мармуровій дошці IV століття нашої ери, знайдений в Ольвії, свідчить: "Славетний Анаксагор, син Дімагора, пустив стрілу з лука на 282 оргії (521,7 метра)". Це — чудовий результат. Навіть відомий Мурада Газіс (XIII століття по Хр.) стріляв лише на 360 метрів. А ось українські лучники часів Ярослава Мудрого могли б змагатися з Анаксагором. Їх стріли нерідко летіли за п'ятсотметрову відмітку.

Між іншим, одна з українських легенд розповідає про двобій Семена Палія з турецьким пашею. Стоячи біля річки, Палій пустив стрілу в турка, який знаходився на протилежному березі. Стріла пролетіла близько 400 метрів і пробила чалму паші.

6. БАТЬКИ І СИНІ

Чудові спортивні досягнення елленів були прямим наслідком їх педагогічної системи. Фізичне виховання становило складову частину виховання загального і починалось з 14 років, коли юнак вперше приходив до гімнасіуму (спортивної школи). Тут під дбайливим доглядом досвідчених вихователів молодий еллін поступово перетворювався в атлета. Особливо розквітає ця виховна система в Центральній Греції. Один з персонажів комедій

Гра в м'яч. Рельєф з VI ст. пер. Хр.

Арістофана навіть зазначав, що до Пелопоннеської війни "...вся країна складалася з атлетів".

Гімнасіюми споруджувались на громадські кошти, і нагляд за їх будівництвом доручався найбільш шанованим громадянам міста. Фізичною культурою в стародавній Греції займалися переважно аристократія та вільні громадяни. Лише під час свята Зевса в місті Агірії і раби мали право бути учасниками магань. Це було єдиним винятком у суворому кодексі спортивних ігор.

Головною метою фізичного виховання була участь у військових походах і боротьба з рабами-повстанцями (це особливо стосується Спарти). Дійсно, греки завжди перемагали ворога, навіть тоді, коли їх бу-

ло менше. Військо складалося з людей, звичних до будь-яких труднощів. Досить сказати, що спартанець починав військову службу двадцятирічним юнаком, а закінчував її в шістдесят років.

Величезна популярність спортивних змагань у Греції безсумнівна. Навіть літочислення греки вели по олімпіадах.

У списках олімпіоніків нерідко фігурували батьки й сини одночасно (Димодок та його син Анаксагор з Арголіди, Пурфей та його син Пурфей з Атен та багато інших). Всі без винятку історики того часу відзначають, що в порівнянні з іншими народами стародавнього світу греки були сильнішими, спритнішими, витревалішими.

Ю. Ш.

З ІСТОРІЇ ПОВІТРЯНИХ ЗМІЇВ

Винайдення повітряних зміїв приписують китайцям, які деякий час використовували їх навіть з воєнною метою. Яскраво пофарбованого, з палаючим предметом у зубах, повітряного змія запускали у стан противника, де він викликавав паніку й деморалізував ворога. Часто зміїв робили з полотна у формі мішків, фарбували, наповняли теплим повітрям, надавши їм вигляду різних тварин.

У СВІТІ МОДИ

У світі чоловічої моди тон надає відносно мала (всього го 220 членів) однаке незвичайно впливова Інтернаціональна Асоціація Креслярів Одягу. Від її апробати або вето залежить доля кожної складки, кишені, навіть гудзика в чоловічій гардеробі. Асоціація відбуває двічі в році покази моди, проголошуючи на них всякі зміни й уліпшення, передбачені у градучих сезонах.

Недавно такий показ відбувся в Торонті (вперше від десяти років) у Роял Йорк готелі, при співучасті около тисячі купців, продуцентів і продавців. На ньому подано до відома таке: Чоловічі жакети будуть багато коротші як досі, матимуть кишені з дашками, дещо коротші, як тепер прийнято, рукави з маншетами, прикрашені одним або двома гудзиками. Крім того дербі капелюхи (мельоники) і тісно скручена парасоля стануть для елегантного пана невідступними товаришами. Убрання, переважно однорядівки, повинні бути гармонізовані з аксесорами такого самого кольору (однаке трошки іншого відтінку), наприклад: гранатове вбрання, трошки ясніший гранатовий капелюх, такі ж краватка, шарпетки і мешти. Давніше в чоловічій гардеробі допускалося більше контрастів.

• • •

Дуже багато жінок, а між ними й славні фільмові зірки: Лорета Янг, Леслі Карон, Джін

Будворд та інші, — самі шийють свої одяги. Вони це роблять не так з браку фінансів, як радше для відпруження та заспокоєння своєї творчої фантазії. Шиття побуджує та розвиває уяву, стає для жінки своєрідною розвагою і приємним заняттям, особливо тоді, коли вона є або дуже самотня, або не має жодного іншого поля заінтересовання.

• • •

Ми привикли дивитися на перуки, як на своєрідний персональний бутафор, що пов'язаний виключно з сценою, кулісами й пайдаментами. Однаке сучасна мода зробила з перук ідола, перед яким покірно зігнулися не тільки блискучі лисини чоловіків, але й повні буйної фантазії голови жінок. Елегантки метрополій, високопоставлені урядові особи, князні і принцеси, а особливо ті, хто багато подорожує, послуговуються перуками майже на кожному кроці, не маючи при тому найменших викидів совісті. Загальна думка вирішила, що ошуканство в ім'я краси не є ніяким проступком. Іншими словами, в нинішніх часах на кожному кроці продаємо і купуємо kota в мішку!

• • •

Заповідаються такі зміни в моді: фризюри більше жіночі, насунені на чоло, аж до брів, волосся довше, рукави переважно великі, буфасті, капелюхи вмоцнені на один бік (на "ба-

кер", як ми колись називали), довші жакети з паском, суконки з великими комірами, багато фалдів, плісів і закладок. А завершенням всього — імпресіоністичний макіяж, пастелева

і світляна (а також біла) помада до уст. Отже теперішній поет не зможе чарувати своєї милої словами: "Губоньки твої кохані, мов у полі мак..."

Віра Ке

РОЗВІДНИКИ БЛАКИТНОЇ ПУСТЕЛІ

В осени минулого року з Чорного моря до берегів Африки вирушила перша українська науково-промислова експедиція. Перед нею стояло відповідальне завдання — розвідати в південній Атлантиці шляхи руху рибних косяків і розпочати освоєння океанського вилову. До складу флотилії входили великий рефрижераторний траулер "Жуковський", середній рибальський траулер "Грот" і чорноморський сейнер "Затвор".

...Навкуги, скільки сягає око, простяглась блакитна пустеля. Розмірено, спокійно дихає океан, і широкі прозорі хвилі повільно линуць до обрію, зливаючись там з бездонним небом. Здається, океан поринув у якийсь нескінченно глибокий сон — тиша, споконвічна тиша панує над ним. І мимоволі пригадується той осінній день — шумний, напружений, — коли наші судна відходили від рідних берегів.

Вогкий туман оповив керченський порт. Вітер гнав до моря побуріле листя акації. На березі зібрався великий натовп. Протяжний гудок флагмана розтанув у повітрі. За кормою завирувала вода, і судно повільно рушило вперед.

Постаті людей на березі дедалі меншають, ледь чути вже привітні напутні голоси. Владно й надовго заповнили час і простір нові звуки — звучання морських хвиль, невгамовний їх плескіт за бортом.

...Далеко позаду лишилася Керч. Пройдено Чорне море, Середземне, Гібральтарську протоку. Тепер ми в безмежних просторах Атлантики.

В половині листопада коло берегів Африки, в районі Дакара, виявили скупчення сардин — цінної промислової риби. Проте, незважаючи на багаторазове тралення, вилов незначний. Через одинадцять днів експедиція продовжила свій шлях на південний схід, вздовж африканського материка.

У складі експедиції — значна група вчених: гідрохіміків, гідрологів, біологів. Адже для того, щоб встановити найбільш придатні для океанського лову райони, необхідно вивчити температурний режим, сольовий склад води, характер течій, наявність організмів, що є кормом для риб, місця руху та нагулу косяків тощо.

Для науковців настав період напруженої, але цікавої роботи.

Раз у раз сіті приносили з морських глибин різноманітні організми. Крім сардин, окунів, скумбрії, ставриди, траплялись і досить рідкісні риби. Таку незвичайну, молотоподібну голову, як в акули молот-риби, не часто зустрінеш серед мешканців океану. Звиваючись гнучким, сильним тілом, вишкіривши гострі зуби, відчайдушно билась на палубі отруйна мурена. Погану репутацію має вона не тільки у сучасних рибалок і моряків, а й у класичній літературі. Сенека і Пліній описують, як на банкеті в честь римського імператора Августа раба, що розбив кришталевий келих, кинули в сажалку з муренами, і ті з'їли бідолаху живцем.

Назавжди розлучалися з морською стихією химерні восьминоги, каракатиці й кальмари, щоб незабаром опинитись в музейних колекціях.

Флотилія рухається далі й далі на південь.

За тридцять п'ять миль від порту держави Гана — Такораді натрапили на великий косяк сардин. Розпочалась напружена робота. Один за одним витягали на борт переповнені трали. Срібляста луска сардин під яскравим тропічним сонцем виблискувала сліпучими перлинками. Виловлена риба з палуби надходила в цехи, де її обробляли й заморожували.

Під час промислу за бортом нерідко можна було побачити

як навколо трала, сподіваючись, що вдасться поласувати сардиною, снують великі тунці. Вільні од вахти рибалки ловили їх на гачок, використовуючи сардин як приманку. Іноді приманку жадібно хапала ненажерлива акула. І часто, особливо тоді, коли була вона велика й сильна, риболовові доводилось назавжди прощатися зі своєю вудкою.

Сардини до вподоби також іншим істотам — літаючим. Під час лову нас супроводили хмари морських птахів олуш. Ось олуша, яка жадібно стежила за сардиною, стрімголов кидається вниз, хапає здобич і... потрапляє на гачок. Борсається, кричить, але даремно: їй уже не вирватися. Так було ввіймано першого птаха для зоологічного музею Київського університету.

На початку січня промисел було закінчено. Екіпаж флотилії, добув 9000 центнерів риби. Тепер путь наша пролягла до рідних берегів. Та спершу треба поповнити запаси харчів і питної води. І судна беруть курс на Такораді.

Такораді буквально потопав в зелені. Передмістя його — справжні пальмові гаї. Цікаво, що на одному й тому ж дереві можна одночасно спостерігати цвітіння, формування плода і дозрілі горіхи.

Учасники експедиції побували на околицях і познайомилися з їх мешканцями. В основно-

му це прості трудівники, що вирощують боби какао. По виробництву цього цінного харчового продукту Гана займає перше місце в світі.

У супроводі одного з місцевих жителів ми підійшли до невеличкої глиняної будівлі, вкритої сухою травою. Дверей тут не було. Натомість над входною рамою висів шматок матерії з намальованим на ній

замком: господаря не було вдома.

...І знову навкруги океан. Флотилія прямує на Батьківщину.

Завдання виконано: шлях до рибних багатств у південній Атлантиці розвідано. Віднині настав новий етап розвитку рибного промислу в Україні — етап океанського лову.

Ніна Никонівч

ГОЛУБИНІЙ ГОДИННИК

Крім звичайного годинника, існує інший, спеціальний, призначення якого — не показувати, а фіксувати час. До таких годинників належить, наприклад, шаховий, на якому видно, скільки часу гравці обмірковували свої ходи, в лікувальних закладах часто можна зустріти так званий процедурний годинник, встановлений на певну кількість хвилин: по закінченні речення він гучним дзвоном попереджає, що лікувальну процедуру час закінчувати. Фіксує час годинником є й голубиний, застосовуваний при голубиних гонках: він точно фіксує час перебування птаха в польоті.

Щороку з Голландії у Францію прибуває спеціальний поїзд, в якому знаходиться кілька сот поштових голубів. Кожному птахові прикріплюють до ніжки легке алюмінійове кільце з печаткою клубу голубівників і номером. За командою всіх голубів одночасно випускають з кліток, і вони летять на батьківщину. У ту ж мить по радіосигналу власники птахів, зібравшись у себе в клубі в Голландії, пускають у хід свої годинники і після їх звірки роз'їжджаються по домівках, чекаючи повернення голубів. Віддаль у кілька сот кілометрів з Франції в Голландію птах пролітає за дві-три години. Як тільки він спуститься до голубника, господар відразу ж знімає з його ніжки кільце і опускає в спеціальний отвір у годиннику, а годинник негайно зупиняє. Дістати кільце й переіменити його вже неможливо. За показаннями годинників колегія суддів встановлює, хто є переможцем.

СПРАВЖНІ „ВЕЛИКІ”

Дванадцять компаній контролюють дві третини світового запасу нафти. Ось найважливіші з них (тут подана річна продукція в мільйонах тонн): Стандарт Ойл з Нью-Джерсі (ЗДА): 117, Роял Дач-Шелл (голландсько-англійська компанія): 106, Галф Ойл (ЗДА): 57, Брітіш Петролеум (Англія): 50, Стандарт Ойл оф Каліфорнія (ЗДА): 40, Соконі Мобіл Ойл (ЗДА): 32, Тексас Ко. (ЗДА): 30.

ДНІПРО МІНЯЄ СВОЄ ОБЛИЧЧЯ

Від Херсона до Канева, протягом понад 800 кілометрів, по Дніпру підуть великі судна водотоннажністю в 1200—4200 тонн. Що ж зробить ріку такою глибокою? Греблі. У 1960 році закінчиться спорудження Кременчуцького гідроенерговузла, а роком пізніше — Дніпродзержинського. Ці нові будови в єдиному комплексі із Запорізькою та Кахівською електростанціями й зроблять Дніпро таким повноводим.

Правда, подорожуючи Дніпром вгору, доведеться робити пересадку в Каневі, бо ж далі до Києва глибина річища залишиться в межах 155—160 сантиметрів, закриваючи шлях великим суднам. Проте на цій ділянці працюватиме землечерпальна флотилія. Вона забезпечуватиме тут максимальну глибину в 190—200 сантиметрів. Це значно поліпшить умови судноплавства.

Річкові ворота

Нові моря — Кременчуцьке і Дніпродзержинське — далеко розсунуть дніпровські береги, потужні теплоходи гойдатиме крута морська хвиля... Доведеться докорінно перебудовувати старі, споруджувати нові, цілком сучасні порти.

Вже почалося будівництво Київського порту, якому приділяється особлива увага. На Поштовій площі виросте новий двірець — річкові ворота столиці України. Поруч з'являться

нові приплавні склади. Пропускна спроможність порту набагато зросте.

Дещо змінить свій вигляд і порт у Запоріжжі. Тут буде споруджено пасажирський двірець, а в Старому Запоріжжі — вантажні приплавні. Реконструюватимуться також порти в Дніпропетровському, Дніпродзержинську, Херсоні, Миколаєві. Великий механізований порт з хвилезахисною дамбою зведеться в Черкасах.

Ряд пристаней і портів з'явиться на Кременчуцькому водоймищі, зокрема спеціальні приплавні в районі новоспоруджуваного Дніпровського гірничозбагачувального комбінату. На цьому водоймищі відкривається ряд вантажно-пасажирських місцевих ліній.

З введенням в дію нових приплавів у Пкові на Прип'яті значно зростуть перевози вантажів у північній частині Дніпровської магістралі.

По воді — на крилах

Неозорі дніпровські водоймища-моря стануть нездоланною перешкодою для існуючих типів пароплавів. Не тільки старі заслужені колісні ветерани, а навіть гвинтові не зможуть перебороти ані свіжого вітру, ані справжніх морських хвиль. Та й швидкість у них невелика, водотоннажність. Отож доведеться їм поступитися своєю колишньою монополією, доживати віку на місцевих лініях. Бо

час пароплавів, як і паровозів, уже минув. Відтепер оновленим Дніпром підуть нові швидкі й потужні теплоходи озernого типу. Таким не страшно вийти і в Чорне море. Потужністю у 800 кіньських сил, вони стануть на нову лінію Дніпропетровськ — Одеса.

А в перспективі ще одна новина — комфортні теплоходи з підводними крилами. Ці крила тримають судно ніби над поверхнею води і дозволяють йому розвивати нечувану для пасажирських суден швидкість — 70 кілометрів на годину. Перше таке судно має бути спущене на воду вже цього ро-

ку. Воно курсуватиме між Дніпропетровськом і Запоріжжям.

Таким великим і складним господарством вже неможливо буде керувати по-старому. І тут в пригоді стане автоматика і телетехніка. Досконалі прилади прийдуть на допомогу капітанам нових суден, працівникам нових портів. В Київському порті, наприклад, буде встановлено "телеоко". Завдяки телевізору диспетчер зможе керувати роботою всього порту. Коли ж почнуть роботу телецентри у Херсоні, Дніпропетровську й Запоріжжі, на всій трасі прийматимуться телепередачі.

Л. Т.

РІДКІСНІ КНИЖКИ

що їх можна набути в Редакції "Ми і Світ"

Дерев'яні церкви в Україні, альбомик з ілюстраціями	— 1.00
О. Грищенко: "Україна моїх блакитних днів"	— — — 2.50
Тарас Шевченко: "Кобзар", Київ 1958, стор. 538	— — — 3.00
З. Дончук: "Гнат Кіндратович", повість, стор. 200,	— — — 1.50
З. Дончук: "Чорні дні", оповідання, стор. 140,	— — — 0.75
З. Дончук: Через річку, оповідання, стор. 156,	— — — 0.75
І. Сенченко: "Руді вовки", ілюстр. оповід. для дітей	— — — 0.75
Юрій Яновський: Твори, тт. 1 - 4 в оправі	— — — 9.00
Українські народні ліричні пісні, співаники з нотами	— 2.50
Юрій Клен: Твори, том 2-ий,	— — — 4.00
Українские народные декоративные рушники (120 в більшості старовинних узорів в кол. ілюстраціях)	— — — 8.50
Улас Самчук: "Чого не гоїть огонь", роман, стор. 288	— — — 4.00
Жюль Верн: "П'ятнадцятилітній капітан"	— — — 2.00
Богдан Лепкий: "Полтава", 1. Над Десною,	— — — 1.50
Політичний словник, Київ 159, стор. 675,	— — — 4.00
Л. Коваленко: "В часі і просторі", п'єси	— — — 2.00

Зауваження: В усі подані ціни врахована також оплата пересилки. Деякі з цих видань є київські, але є вони або чисто фаховими, або певна доза пропаганди є рівноважена іншими вартостями. Висилаємо ці книжки тільки поодиноко, отже не очікуємо на них замовлень від книгарень і кольпортерів. Кількість дуже обмежена.

МЕТЕОРНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Хто з вас ясної безмісячної ночі не бачив, як перетинають небо короткі й стрімливі вогненні стріли? Раніше люди говорили: "Зірка впала". Ви ж кажете більш точно: "Пролетів метеор". З космічного простору мчать вони безперервним потоком з величезною швидкістю — близько 80—100 кілометрів на секунду. Врізаючись в атмосферу, вони нагріваються і згорають. Якби не було цієї земної оболонки, метеори падали б на землю, мов град.

Кожний метеор залишає на своєму шляху слід — смугу іонізованих частинок. Довжина її досягає 100 кілометрів. Ці сліди посланців Космосу і вирішили використати вчені для здійснення наддалекого зв'язку на ультракоротких хвилях.

Новий метод, заснований на принципі відбиття ультракоротких хвиль від іонних слідів метеорів, дасть змогу забезпечити надійний телефонний, телеграфний і фототелеграфний радіозв'язок на відстані близько 1600 кілометрів.

Дослідження показали, що кількість метеорних слідів, які можуть бути використані для ультракороткохвильового зв'язку, не завжди однакова. Максимальна кількість метеорних слідів спостерігається у вересні, мінімальна — в березні, о

6-й години ранку їх більше, ніж о 6-й вечора.

Відбивні властивості іонних слідів метеорів залежать від їхньої густоти (чим вона більша, тим довше не зникає слід). Сліди, що мають густість меншу, ніж 10 електронів на метр довжини, зберігають свої відбивні властивості близько однієї секунди. Сліди з більшою густістю електронів можуть існувати кілька хвилин, проте вони вже викликають значне дифузне розсіювання радіосигналу. Відбивні властивості іонних слідів залежать також і від висоти. Найбільш підходящим для "метеорного" зв'язку є іонні сліди на висоті 90—110 кілометрів од поверхні землі. На більших висотах ці сліди швидко розсіюються, а на висотах нижче 90 кілометрів іони й електрони швидко рекомбінуються. На висоті 90—110 кілометрів метеорні сліди зберігають властивості від сотих часток секунди до кількох секунд.

Однією з особливостей "метеорного" радіозв'язку є те, що на нього майже не впливають північне сяйво, магнітні бурі та інші перешкоди. Це робить його придатним для використання в усіх районах земної кулі.

Як же здійснюється "метеорний" радіозв'язок? Радіопереда-

ча ведеться одночасно в обох напрямках. Радіоліній двобічного "метеорного" зв'язку обслуговують дві станції. Кожна з них має передавач, приймач, приймальну і передавальну антени типу "хвильовий канал" та два електронних пристрої магнітного запису й відтворення: один — для запису і зберігання переданих повідомлень, другий — для запису повідомлень, які приймаються.

Анени радіостанцій спрямовують так, щоб їхні проміння перетиналося в обраній ділянці неба. Передача повідомлень ведеться не безперервно, а "чергами", тобто тільки в момент наявності іонних слідів на ділянці перетину радіопроміння станцій, які передають і приймають. Дослідження показують, що на такий ділянці перетину радіопроміння в середньому за хвилину виникає два-три метеорних сліди, що зберігають відбивні властивості приблизно протягом секунди.

Для забезпечення передачі телефонні чи телеграфні повідомлення записують спочатку на магнітну стрічку електронного накопичувача, де вони й зберіга-

KUSHNIRS CREDIT JEWELLERS

ювілерний магазин

529 Queen St. W. EM 6-1384

Перстені, годинники, срібло,
фотоапарати, порцеляна

ються до появи іонного сліду метеора. Коли на ділянці перетину радіопроміння виникає іонний слід, запис передається із швидкістю в 20—80 разів більшою, ніж швидкість, з якою повідомлення було записане на плівку.

На приймальній станції повідомлення також записується на магнітну плівку електронного накопичувача. Потім воно відтворюється в апаратурі з нормальною швидкістю.

Експлуатація дослідних ліній "метеорного" зв'язку дала багатообіцяючі результати. Одна з таких ліній, протяжністю близько 1300 кілометрів, діє в США.

Нині "метеорний" зв'язок застосовується тільки на лінії "земля—земля". Водночас проводяться науково-дослідні роботи для використання цього виду зв'язку на лінії "літак — земля" і "літак — літак". Вивчається також питання розміщення антени й апаратури на високошвидкісних літаках, де звичайні антени типу "хвильовий канал" не можна застосовувати, бо вони мають високий аеродинамічний опір.

Інж. В. КРАСНИКІВ

ALBERTA FUEL LTD.

Українська фірма доставки
оливи

420 Bathurst St. Toronto, Ont.

Tel.: WA 2-6862

В. Трембіцький

ЗЕМЛІ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ І ФІЛЯТЕЛІЯ

Деякі тижні тому пластова філіателістична централа в Канаді випустила друком серію наліпок присвячену нашим писанкам розподіляючи їх за землями, від кордонів Польщі, аж по найдалі висунені території України на сході в просторі Дону та Чорного моря. Треба признати, що задум філіателістів Пласту був дуже оригінальний та цікавий. Це перший раз в нашій філіателії появилися писанки, а вдруге нам доводиться бачити у філіателії марки із тематикою земель України. Вперше видала марки цього роду в 1947 р. регензбурзька таборова пошта.

В світовій філіателії марки з тематикою поодиноких земель досить поширені, особливо в тих країнах (Швейцарія, Франція, Італія, Бельгія), де збереглась глибока традиція та пошана до історичних чи племінних земель, які в історії даного народу відігравали впродовж якогось часу певну визначну політичну чи культурницьку роль. Нині, хоча ці землі є складовою частиною швейцарської конфедерації чи автономною частиною Німеччини, все таки всі вони зберігають свою красу окремішність, маніфестуючи свій льокальний патріотизм окремими красивими святами, при нагоді яких показується власні обряди, ношу та навіть

свій краєвий герб і прапор.

Своєрідна екзотика цих земель, байдуже чи вони великі, як напр., Баварія та Бранденбургія, чи маленькі, як: Ольденбург або Брауншвайг, — користується пошаною центрального уряду і населення цих земель розвиває свій льокальний краєвий історичний процес росту, впливаючи позитивно на виховання свого молодого покоління, якому закріплюється пошана до своєї батьківщини, її історії та звичаїв.

Навіть поодинокі міста деяких держав мають свої культурницькі права, сперті на столітні минувшинні, в якій прислужились розквітові найближчих їм земель та й усієї держави. Це Гамбург і Данціг в Німеччині, Ліон і Марсель у Франції, Відень в Австрії, Базель в Швейцарії, — які славилися своєю історією та зберігають свою своєрідну "самостійність", свій тип жителя, який має у собі щось маркантне, своєрідне, чого не

**J. BOYKO
REAL ESTATE LTD.**

**383 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario
LE 4-8821**

**Великий вибір хат, бізнесів
і фармів.**

мають мешканці інших міст.

Україна мала також свій власний поділ на землі (племенні, князівські, козацькі), які і нині заховують свої традиції обрядового, мовного й культурницького характеру, хоча вороги України нераз старалися їх знищити і принизити, вбачаючи в них своєрідний вияв націоналізму, що родить ідею пошани до минулих державних традицій, їх краси та величі у вільній самостійній державі.

Хоч як Україна була сплюндрована ордами та окупантами, все таки вона має ще дещо історичних, монументальних пам'яток: замків, храмів, музейних експонатів, які пригадують історію поодиноких її земель. Усі ці історичні святості навіяні гордістю володарства, героїзмом та жертвенністю колишніх меценатів. Маємо ми і свої міста, які мали свою власну окрему для себе історію, свою власну притаманну регіональність, які витворили в собі спеціальний тип міської людини: одесита, харків'янина чи львів'янина, що своїми звичками, культурою, традицією та навіть походженням сильно відрізняються від життя довколишніх районів.

Отже ми теж багаті на оцю світлу історію, звичаї й культурний регіональний дорібок наших історичних земель. Його ми можемо легко використати для створення власного адміністративного поділу, який міг би бути впроваджений в українській національній державі.

Відсутність перманентної державності, яка зберігала б до нині колишній адміністративний поділ, спертий на традиції та

Спроваджування родин
Прогульки до Старого Краю
Найкраще й найдешевше
через

FOUR SEASONS TRAVEL

109 Bloor St. W., Toronto 5
Tel.: WA 3-9484, WA 3-9715

історичній минувшині, спричинила те, що ми маємо сьогодні "традицію" чужого нам поділу за чужою формою правління. Тому то російські губернії, а тепер області та ще недавні воєводства, чеські жупи та мадярські комітати залишилися найсильніше в нашій пам'яті. Припали в нас порохом забуття старі земські княжі поділи, як: Переяславщина, Київщина, Берестейщина, та забулися території запорожських, слобідських низових чи озівських козаків, які мали свій власний український зміст та традицію. Зовсім в непам'яті відійшли землі Деревлян, чи Тиверців, чи Полян, — а все це назви просторів, на яких відбувався такий чи інший процес історичного розвитку, тієї чи іншої вітки українського народу (його племен чи етнічно-мовної групи). Тільки на західних землях України, особливо в просторі Гали-

чини та Волині збереглися пле-
мінні етнічні назви частин те-
риторії, яка складається з відо-
мих нам гучулів, бойків, лемків,
волинників чи подолян, але за-
трапилася пам'ять про волинсь-
ких Болохівців, Погориняків, чи
хочби подільських Побожан,
яких предками були славні гай-
дамаки з-під Умані та Вінниці.
Усі ці історично-племенно-ре-
гіональні назви поодиноких
частин великої Волині чи По-
ділля мають свій глибокий зміст,
свою історію, інколи навіть ду-
же цікаву для усього народу.

Вичислюючи наші землі, ми
залюбки ставимо побіч назв
Волині чи Холмщини ще Гу-
цульщину, Бойківщину, Букови-
ну. Але що далі йдемо на схід,
то вже губимоса в перспективі
та побіч Лемківщини чи Закар-
паття на однаковій вазі ставимо
великі простори Київщини, Пол-
тавщини та ще більшої Слобо-
жанщини, втрачаючи при тому
поняття величини простору та
його людності, забуваючи або

й не знаючи, що на великій
Слобожанщині, як і в Галичині
є ще малі своєрідні Покуття чи
Бойківщини, які називаються По-
доння чи Донецчина, а на Пол-
тавщині є Посулля та Переяс-
лавська земля.

Наше великопростірне понят-
тя Слобожанщини дуже часто
сходиться з поняттям старої хар-
ківської чи полтавської губер-
нії, які створив нам російський
уряд для свого імперського во-
лодіння.

...

В місяці березні 1918 року, у
вільній Українській Державі,
влада мусіла наткнутися на
проблему державного адмініст-
ративного поділу, який був би
своєрідний, зовсім відмінний
від російського чи польського.
Прийшлося отже створити нові
форми цього поділу, в яких
відбивалась би українська іс-
торична минувшина.

Перший президент Українсь-
кої Народної Республіки, най-
більший наш історик М. Гру-
шевський, знайшовши для мо-
лодої держави державний герб
і прапор, дав також і перший
свій проєкт адміністративного
поділу, що його ґрунт станови-
ли не лише княжі й козацькі
традиції, але навіть і племінний
поділ України з IX—X століть.
Цей проєкт охопив усі центра-
льні землі України, саме ті, що
їх було чи не найважче поділи-
ти та які в 1918 році находили-
ся під українською державною
адміністрацією. За проєктом
Грушевського, УНР мала діли-
тися на тридцять земель, які
виповняли простір дев'яти ос-
новних царських губерній.

Не охоплював плян Грушев-

ІВАН ПАВИЧ

поручає

смачні ковбаси, шинки

й вудженики

809 Queen St. W.

Toronto, Ont. — EM 4-0658

ського поділу окраїнних земель України, які в цей час находилися поза межами Української Республіки, будучи складовими частинами Австро-Угорщини (Галичина, Буковина, Закарпаття), Польщі (Холмщина і Підляшшя), Дону (східній Донбас, Сальські степи) та увесь простір Кубанщини, яка на той час була окремим тимчасовим політичним твором.

Проект президента М. Грушевського видигнув стільки історичних багатств, таку прекрасну ідею підходу до розв'язки внутрішніх українських територіальних проблем, що ми ще й нині можемо послугуватися ним, як основою до нашого власного адміністративно-територіального оформлення української держави. Само собою, що ми мусимо критично підходити до проекту Грушевського, який був опрацьований 40 років тому при зовсім інших люднотестово-економічно-політичних обставинах.

Проект цей слід би дещо змодернізувати, доповнити, удосконалити та по методиці Грушевського доповнити, поширюючи його ще на окраїнні землі України.

Тому, що я викінчив недавно наукового порядку працю про майбутній адміністративний поділ Української Держави, опрацювавши це важливе питання детально, тут дозволю собі тільки подати таблицю адміністративного поділу України на краї та землі, яку я сам опрацював, спираючись одначе на ідейних основах М. Грушевського, і яка, на мою думку, може бути вже тепер корисною для філіателістів — та може знайти за-

стосування в навчанні географії України, для видання певних історичних, етнографічних чи геральдичних праць та врешті до випуску поштових наліпок чи марок, на яких виділи б герби даних країв чи земель, усіякі історичні пам'ятки (будівлі, замки, пам'ятники, храми), далі народна ноша цих земель, історичні картини з життя тих просторів та врешті усіякі господарські надбання тих земель сьогодні.

Цього роду маркові видання ми зустрічаємо нині досить часто в західно-європейських державах. В нас таких марок дуже мало прямо тому, що тематика земського поділу України непопулярна, мало відома, а якщо й відома, то тільки для певних просторів, особливо західної України й то переважно по лінії племінного, менше історичного поділу території.

У нижче наведеному реєстрі країв та поділі цих земель маємо всі моменти українського історичного розподілу нашої батьківщини, починаючи від племінного часу, проходячи через княжий період, козацький для півдня та сходу України, а кінчаючи найновішими часами, в яких створилися, через господарські переміни певних частин України, своєрідні нові одиниці для себе простори із власним зовсім окремим типом життя, думання і традиції. Тут маємо на думці багаті землі індустріального західного та східного Донбасу, або хліборобські терени сальських степів.

Нижче подана таблиця поділу України на краї та землі для орієнтації пересічного читача-філіателіста та нефіліателіста має

при кожній назві землі подану й пляновану для неї столицю, щоб після назви міста зорієнтувати кожного в положенні даної землі.

Ось наш проєкт розподілу:
Адміністративно - територіальний поділ для майбутньої самостійної соборної України:

Краї та їх Столиці країв
землі та їх удільних земель

I. ПОЛІССЯ

- 1) Берестейська земля (Підляшшя) Сарни Берестя
- 2) Пінська земля Пінськ
- 3) Деревлянська земля Коростень або Мозир

II. ВОЛИНЬ

- 1) Погориння Луцьк Рівне
- 2) Дуліби (Володимирська земля) Ковель

III. ГАЛИЧИНА

- 1) Львівська земля Львів (Звенигородська)
- 2) Посання Перемишль
- 3) Лемківщина Пряшів або Сянік
- 4) Потисся Ужгород
- 5) Бойківщина Дрогобич
- 6) Придністровя Станіслав (галицька земля)
- 7) Гуцульщина Надвірна або Косів
- 8) Буковина Чернівці
- 9) Покуття Коломия
- 10) Тербовельська земля (Гал. Поділля) Тернопіль

IV. ПОДІЛЛЯ

- 1) Пониззя Вінниця Хмельницький (Проскурів)
- 2) Тиверська земля Тульчин
- 3) Гайдамацька земля (Побожжя) Умань

V. ПОМОРЯ

- 1) Бродницька земля Херсон Миколаїв

- 2) Углицька земля Білгород (Дністр)
- 3) Крим Симферопіль
- 4) Таврія Мелітопіль
- 5) Великий порт Одеса

VI. ЗАПОРІЖЖЯ

- 1) Нове Запоріжжя Січеслав (Дніпропетровське) Нікополь
- 2) Старе Запоріжжя Запоріжжя
- 3) Самара Павлоград
- 4) Січ Кам'янське
- 5) Низ Єлисаветград

VII. КИЇВЩИНА

- 1) Черкаська земля Черкаси
- 2) Поросся Біла Церква
- 3) Болохівська земля Житомир
- 4) Полянська зем. Хвастів
- 5) Стольний город Київ

VIII. СІВЕРЩИНА

- 1) Чернігівська зем. Чернігів
- 2) Сіверська зем. Ніжин
- 3) Посем'я Новгород Сіверський або Стародуб

IX. ПОЛТАВЩИНА

- 1) Переяславська зем. Полтава
- 2) Посулля Прилуки
- 3) Полтавська зем. Лубні

X. СЛОБОЖАНЩИНА

- 1) Слобідська зем. Харків
- 2) Донецька зем. Суми
- 3) Подоння Ізюм
- 4) Половецька земля Россош
- 5) Великий город Старобільське

XI. ДОНБАС

- 1) Східний Донбас Горлівка
- 2) Західн. Донбас Лугенське
- 3) Озівська зем. Бахмут
- 4) Об'єднане місто Маріупіль
- 5) Великий порт Юзівка
- 6) Батайськом Ростів з Батайськом

XII. КУБАНЩИНА

- 1) Сальська зем. Катеринодар
- 2) Сальські степи Сальське

- 2) Чорноморя Катеринодар
- 3) Тьмутарокань Новоросійське
- 4) Підкавказзя Майкп
- 5) Лінійська (Ко- Армавір
зацька) земля або Рома-
новськ

Кілька пояснень.

1. Вище наведена таблиця представляє територію України, поділену на дванадцять країв, в склад яких входило б рівно п'ятдесят земель та п'ять великих міст, які своєю численністю добігають уже або незабаром будуть сягати одного мільйона населення кожне.

Ці міста повинні творити для себе своєрідну адміністративну одиницю із своєрідним типом життя та історичного минулого. Під сучасну пору та на майбутнє цих п'ять великих мільйонових міст повинні виконувати своє особливе господарське призначення для цілості Соборної України.

2. Територіальне оформлення країв та їх земель відповідає історичним границям цих земель в певну історичну добу, або сучасному племенному розселенню певної вітки українсь-

кого народу, особливо в простоті Карпат та Поділля.

3. В адміністративній залежності дванадцять країв повинні раїнській владі в Києві. Знову ж підлягати центральній всеукраїнській столиці повинні підлягати удільні землі, які складають собою територію Краю.

Величина цих земель та країв була б приблизно однакова.

Кожний край мав би також приблизно однакову кількість населення — чотири до п'ять мільйонів. Різниця була б лише в кількості населення поодиноких земель. Але це неважне, бо з господарської точки зору міродайними були б краї, а не землі.

Наведений план поділу не можна уважати вповні ідеальним. Він є так само дискусійного порядку, як був план історика Грушевського, але він під сучасну пору може розв'язувати ці труднощі і недостаті в питанні земського поділу українських етнічних земель, які ми маємо.

Послугуючися цим земським поділом, ми можемо зробити багато користи нашій геральдиці та особливо філателії.

АЗОТ ЗБЕРІГАЄ М'ЯСО

Тривале транспортування м'ясних продуктів у країнах з жарким кліматом довгий час лишалося проблемою, над якою майже безуспішно працювало багато вчених.

Тільки недавно вдалося знайти перспективний шлях до розв'язання цього важливого питання. Дослідники запропонували вкладати м'ясо в герметичний контейнер, який після цього слід заповнити азотом. Цей інертний і нешкідливий для людини газ, що не має ніякого запаху, запобігає розмноженню бактерій.

Відправлена з Австралії в Англію велика партія яловичини прибула в хорошому стані, незважаючи на те, що її транспортували протягом 63 діб.

ЗЕМЛЯ

(уривок із кіноповісті)

Не знаю, чи справді воно так, чи то мені приснилось, сні переплелись із спогадами і спогадами про спогади — вже не пригадую. Пам'ятаю тільки, що дід був дуже старий і що скидався він на образ одного з святих, які охороняли й прикрашали нашу стару хату.

І куди було в садку не глянеш — десь поміж яблунь, груш, кущів порічки й аргусу неодмінно біліла і його сива борода.

І ще пам'ятаю: був гарний літній день, і все навколишнє здавалось прекрасним: сад, город, соняшники, й мак, і ниви за городом. А в саду, якраз коло погребні, під яблунею, серед яблук і груш, на білому стародавньому рядні, в білій сорочці, весь білий і прозорий від старості й доброти, лежав мій дід Семен, колишній чумак.

Років йому було сто чи, може, трохи й менше, але приємно чомусь думати, що саме сто, бо це було давно й гарно. І лежав він, немов на картині, теж гарно. Здавалось, він якось трохи ніби сяяв, а коли й не сяяв, то так видавалось, бо він посміхався, і була ще неділя і якесь свято.

Коло діда, на старому яблуневому пні, сидів його давній товариш і побратим Григорій, теж дуже старий, але через відсутність бороди позбавлений божественних рис чоловік. Бороди Григорій не носив, зате мав грізні прокурені вуса, що робили його схожим на якогось стародавнього воїна. Колись дуже давно, розповідав нам дід, Григорій був найдужчим парубком на всю губернію. Ніде по степах від Чернігова й Конотопа аж до Ставрополя, Бердянська і Ясс, тай до самої навіть Москви, поміж якими розвозили вони на волах сіль і спирт щось років сорок, ніде ні разу не зустрічали такого чоловіка. Був він не дуже балакучий і якийсь ніби потайний, але діда, мабуть, любив і провіддував його не менш як тричі на рік. Одягався охайно, був незмінно пристойний і зосереджений і завжди про щось, здавалось нам, думав. Отак і зараз — посидів він біля товариша, помовчав і згодом спитав:

— Умираєш, Семене?

— Умираю, Грицько, — тихо признався дід і, злегенька посміхнувшись, заплющив очі.

Надійшла мати і, відчувши,

що діється під яблунею, замислилась.

— Так... Ну, вмирай, — сказав Григорій і одвернувся.

У траві серед яблук-падалок сиділо одне наше дитинча, яке зовсім не розуміло життя. Тримавши в руках яблуко, воно вперто намагалось вкусити його двома своїми першими зубками, але яблуко було чимале, а ротика на нього дитині ще не ставало.

— Помирай, Семене, — сказав Григорій, — та вже, як помереш, подай мені знак з того світу, де ти там будеш — в раю чи в пеклі, і як тобі там.

— Добре, Грицько, — пообіцяв дід, лаштуючись в останнє чумакування. — Якщо можна буде, неодмінно сповіщу, — приснюсь або привиджусь якось, — лагідно обмірковував він нехитромудрий спосіб потойбічних зносин.

Але оскільки дід не слабував ні на яку хворобу, він не помер відразу. Навпаки, без усякої сторонньої допомоги він ще легенько підвівся, сів і оглядівся навколо. Від хатини підходили до нього син Опанас і онуки,

Василь і Оріся, з полумиском грушок.

— Може б, з'їсти чогось? — вголос подумав дід, оглядаючи свій рід, і, коли Оріся піднесла йому полумисок з грушами, взяв одну, обтер об рукав білої сорочки й почав їсти. Це була його улюблена червонобока дудля, та, мабуть, з'їв уже він всі свої грушки до одної, бо тільки пожував він її трохи за звичкою, аж тут серце почало спинятись, і він це зрозумів: відклав грушку набік, опорядив бороду й сорочку, глянув ще раз на всіх, склав руки на грудях і, проказавши з усмішкою:

— Ну, прощайте, вмираю, — тихенько ліг і вмер.

Отут, мабуть, і починається кінокартина, хоч, власне, і далі нічого особливого начебто й не сталося.

Дідова смерть не викликала ані найменшого зрушення в навколишньому світі — не заgrimів ні грім у хмарах, ні зловісні блискавки не розкресли неба врочистим спалахом, ні бурі не повивертали з корінням могутніх столітніх дубів.

На полудневому небі так, як і було — ні хмаринки. Тиша навколо. Десь тільки яблуко впало м'яко в траву та й усе. Навіть соняшник ніде не похилився. Весь ясний соняшниковий світ стояв нерухомо, наче хор вродливих дітей, що втупили у височінь свої радісні обличчя. А над обличчями тихо снували покинуті дідом золоті бджоли.

GORDON S. MERRITT
Optometrist and Optician
1149 Dundas St. W.
Tel.: LE-5-6400
TORONTO, ONT.

У вівторки і четверги
відкритий
також ввечері год. 7—8.30

З дідовим родом теж нічого особливого не сталося. Усе склалось якось так до ладу, що близькі, дивившись на нього, не впади ні в скорботу, ні в розпач. Тільки дивне хвилювання на якусь мить поїняло нащадків і відчуття вродистої таємниці буття — немовби всі вони раптом торкнулись безмежності часу і його гармонійних законів. До того ж і дід, хоч і помер, проте не схотів розлучатися з усмішкою, і вона й тепер тихо сяяла на його обличчі. Треба сказати, він і за життя не мав героїчних рис.

— Грушки любив, — з сумовитою посмішкою промовив до Орисі її старший брат Василь, і знову глянув на діда. Виконавши все, що було йому призначено, предок лежав під яблунею, склавши на грудях поверх сорочки свої мозолі...

Так от, приблизно, пригадується мені тиха смерть мого предка, що сталась улітку 1930 року під яблунею в садку, огородженому його ж руками акуратним тином.

Якщо справді все описане для майбутнього фільму не підійде, тоді давайте краще першу частину кінокартини почнемо з пісні:

Котилася ясна зоря з неба
Та й упала додолу...

Д-р ПЕТРО ГЛІБОВИЧ

дентист

242 Runnymede, Toronto, Ont.

Tel.: RO 7-6124

Навряд чи десь по інших країнах співають так гарно й голосисто, як у нас, на Україні. Пишетесь це не з бажання виставити свій рід перед світом у перебільшеному вигідному світлі, а в ім'я реалізму, з чим усі, хто співає, згодяться одностайно. Саме з цією піснею ми з Василем, моїм героєм, повертали було з роботи. А що є на світі радіснішого й приємнішого, ніж добра робота? Що може бути миліше, як по довгому дні косовиці повертати на заході сонця з веселого луку додому. Тіло в тебе так приємно мліє, тиша в душі, і тобі ще неповних дев'ятнадцять років, і ти почуваєш, що й "вона" з грабелями десь поруч з тобою, а під босими ногами і в тебе, і в неї тепла земля, укачана колесами, втоптана копитами, вкрита м'яким, як пух, теплим пилом чи ніжною грязюкою, що так приємно лоскоче між пальцями. І слова самі виспівуються:

Гуляй, гуляй, молода дівчино,
Я проведу додому!

Ідеш отак у доброму косарському товаристві і бачиш, ідучи, й вечірнє небо, і ясну зорю, і її з грабелями на округлому дівочому плечі.

Ідеш і слухаєш, і чуєш рідну землю, що годує тебе не тільки хлібом і медом, а й думками, піснями і звичаями, і не тільки годує і ростить, а й прийме колись до свого матернього лона, як прийняла прадідів твоїх і діда під яблунею.

УКРАЇНА

Зліквідовано Дрогобицьку область. — Президія УРСР зліквідувала указом з 21 травня ц.р. Дрогобицьку область, включаючи її територію в склад Львівської області. Дрогобицька область була створена після прилучення західно-українських земель до УРСР 4 грудня 1939 року. За польської окупації такої області (воєводства) не було. В лютому 1951 відібрано від Дрогобицької області західні райони: Хирів, Добромиль й Устрики Долішні та віддано їх Польщі в заміну за райони Белза, Угнова і Христинополя. Українська РСР нараховує тепер 25 областей.

Нарада діалектологів. — В днях 11—13 травня відбулася в Києві республіканська діалектологічна нарада, якою проводив заступник директора Інституту мовознавства Академії Наук К. К. Цілуйко. В нараді взяли участь вчені мовознавці Києва, Львова, Полтави, Одеси, Дніпропетровська, Ужгорода, Черкас й інших міст України. Вони заслухали й обговорили доповіді про наслідки лінгвістичного картографування до 1 тома діалектичного атласа української мови та про принципи складання поодиноких діалектичних словників.

Нагороджено грамотою садовника з Форту Шевченка. — Президія УРСР нагородила грамотою садівника Сатангула Таджієва з Казахської РСР, який у Форті Шевченка вже довгі роки доглядає парку ім. Т. Шевченка. Понад сто років то-

му батько Сатангула допомагав Тарасові Шевченкові доглядати перші дерева, посаджені ним на засланні серед дикої кам'янистої пустелі.

Письменники-делегати по інших республіках ССР. — Поодиноких письменників України відряджувано в цьому році на письменницькі з'їзди по інших республіках ССРСР. До Білорусії були відряджені — Юрій Збанацький, Микола Нагинбіда, Терень Масенко, до Казахстану — Дмитро Гринько, в Грузію — Олекса Новицький, Юрій Барабаш, Віктор Кочевський, в Литву — Валентин Бичко і Юрій Мельничук, в Молдавію — Яків Баш і Михайло Чабанівський, в Латвію — Семен Скляренко та Олег Килимник, в Киргизію — Микола Шермет, в Таджикистан — Іван Нехода, у Вірменію — Леонід Вишеславський, у Туркменістан — Юрій Петров.

Думи, записані рукою Гоголя. — Доцент Московського університету П. Д. Ухов виявив у рукописному відділі бібліотеки ім. Леніна зошит з 52 неопублікованими історичними думами, записаними рукою письменника Миколи Гоголя. В листі до Максимовича — збирача української старовини Гоголь пише, що хотів би видати ці пісні в Києві. Але, як відомо, такого видання не було. Думи ці становлять велику цінність. Вони свідчать також про українську душу Гоголя.

Закедбаний стан Софійського заповідника. — В київській "Літературній газеті" появилася лист Надії Сурцовой з міста

Умані, в якому вона пише про занедбаний стан Софіївського заповідника. Після цього Академія Наук асигнувала пів мільйона карбованців для відбудови складних гідротехнічних споруд.

"Заповідник Києво-Печерська Лавра". — У тій же "Літературній газеті" надруковано статтю М. Савченка, в якій говорилося про konieczність виселити з приміщень Києво-Печерської Лаври різні організації, установи і приватних мешканців. Заступник міністра культури УРСР Г. Шаблій повідомив редакцію, що поскільки окремі міністерства і центральні відомства досі не виселили своїх установ, підприємств і жителів з приміщень, які належать заповідникові, справи про їхнє відселення передано на розгляд до об'єкту. Установам, які повинні виселитися з приміщень заповідника до 1 серпня 1960 року, зроблено відповідне нагадування.

Кобзар Шевченка — найпопулярніша книга в Україні. — Впродовж сорок останніх років творчість Тараса Шевченка перевидавалися в Україні 250 разів загальним тиражем 7 мільйонів 485 тисяч примірників. Не враховані тут закордонні видання і переклади на інші мови.

Англія зачарована українським мистецтвом. — На ім'я керівника Державного ансамблю танцю П. П. Вірського весь час надходять листи з Англії, де недавно цей ансамбль виступав. Бланже Лін написав: "Ансамбль зачарував нас усіх, ви полонили наші серця вашим прекрас-

ним виконанням українських танців, вашим дивним мистецтвом. Ви принесли з прекрасної України аромат полів, квітів, ви принесли нам тепло своїх сердець з землі, де жив і працював великий український поет Тарас Шевченко. Спасибі вам, українські козаки від усього серця. Ваші музика і танці прекрасні".

Випуск творів Франка в Бухаресті. — В столиці Румунії вийшли друком дві книги Івана Франка: "Коли ще звірі говорили" українською мовою і "Казки про звірів" — румунською мовою. Редактором і перекладачем з української мови на румунську є В. Кордун.

Українці в керівництві Спілки письменників ССРСР. — До складу керівництва Спілки увійшли такі українські письменники: М. Бажан, О. Гончар, О. Корнійчук та Л. Новиченко.

Прес-конференція в СПУ. — 16 червня у Спілці письменників України відбулася прес-конференція для акредитованих закордонних газет, журналів та агенств — представників польської, угорської, американської, англійської, французької, італійської, західно-німецької та японської преси, — які подорожують по Україні.

Гості цікавилися структурою та діяльністю Спілки письменників, умовами праці українсь-

ПЕКАРНЯ HOME TOWN BAKERY

(власність гуртівні УБА)
164 Kane Ave. Toronto, Ont.
Tel.: RO 7-7246

ких літераторів, роботою видавництва, а також новими творами українських літераторів і творчими плянами письменників.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ

Українець — дорадник президента. — През. Айзенгавер іменував своїм дорадником у справах науки і технології 58-річного професора хімії Гарвардського університету, д-ра Юрія Кістяківського. Проф. Юрій є сином відомого соціолога, професора Київського університету Богдана Кістяківського. Докторат хімії здобув він у Берліні і до ЗДА прибув в 1926 році. Під час війни він був одним з керівників одного з відділів т. зв. "Проекту Мангеттен", який працював над винаходом атомової бомби. Як спеціаліст від вибухових матеріалів він брав участь у переведенні першого пробного вибуху атомової бомби на дослідному полі в Нью Мехіко. Він винайшов також речовину, яка при допомозі хімікалій спричиняє вибух атомової бомби. В загальному він вже двадцять років працює для оборонних цілей ЗДА.

И. Харик асистентом секретаря повітряної фльоти ЗДА. — Департамент оборони ЗДА іменував був недавно 38-річного українця, родом із Кенмору (Алберта, Канада) керівником наукових дослідів у департаменті військових повітряних сил ЗДА. Тепер підвищено його на пост асистента секретаря повітряної фльоти. Д-р Харик закінчив інженерний факультет в Албертському університеті 1942 р.

і опісля здобув ступень доктора в Каліфорнійському Технологічному Інституті та став професором аеронавтичної інженерії у Пристонському університеті.

Інж. І. Ортинський відкрив нафту на Сагарі. — Недавно побував в складі французької делегації на міжнародному нафтовому з'їзді в Нью-Йорку українець-інженер І. Ортинський. Перед війною він працював у нафтовому промислі в Галичині. Опісля через Туреччину він дістався в 1947 році до Франції і Альжиру. Саме йому довелося кермувати пробними верченнями на французькій Сагарі і виявити величезні нафтові родовища в червні 1956 року. Сьогодні є там уже 58 шибів, які настільки багаті, що можуть забезпечити всі потреби промислу не тільки Франції, але й цілої Зах. Європи.

Українець керівником інституту Ерва Мате. — Довголітній федеральний посол Бразилії д-р Петро Фірман став тепер керівником Бразилійського інституту Ерва Мате. Ерва Мате — це своєрідний бразилійський напиток, наче чай, що його вирощується для власних потреб населення і на експорт. Інститут Ерва Мате — це спеціальний урядовий комітет, подібний до такого ж інституту браз. кави. Він підпорядкований безпосередньо президентові держави і його керівництво рівняється постові міністра.

Помер Петро Коновал. — В Оттаві помер 3 червня на 70 році життя Петро Коновал, який був першим українцем відзна-

ченим "Хрестом Вікторії". Цю найвищу нагороду признано йому за геройство під час першої світової війни. Попавши в німецьку засідку, він вбив 16 німецьких вояків, і втік, хоч був тяжко поранений. Останніх 25 років життя він прожив на удержанні канадського уряду.

Ще два українці професорами університету. — Албертійський університет покликав на пост професора-помічника при кафедрі хімії Мирослава Івака. Дружина проф. Івака також українка, з дому Франчук. — Оттавський університет іменував українця д-ра Івана Рупташа завідуючим факультету інженерії. Раніше він був помічником професора на ньюйоркському університеті.

КАНАДА

Будуватимуть протиракетні схоронища. — До цього часу плани цивільної оборони були спрямовані на те, щоб забезпечити населення Канади проти атаки ворожих бомбардувальників. В тому випадку найуспішнішою уважалась добре діюча сигнальна система і негайна евакуація мешканців великих міст. Але все це докорінно міняється з хвилиною, коли відходить вже на другий план

PHOTO STUDIO STEVEN
927 Bloor St. W. Toronto, Ont.
Tel.: LE 1-0777
С. М. Кутюзов
фотограф

атака бомбардувальників, а на томість щораз більше грозить атака балістичних ракет. Найкраща сигнальна система буде спроможна попередити про небезпеку всього тільки кільканадцять хвилин наперед. Про евакуацію в цьому випадку годі й думати. Отже перед урядом і управами провінцій та міст стала пекуча konieczність негайно взятись за будову схоронищ для населення.

Діфенбейкер і Смолвуд. — Усім відомо, яка завзята боротьба йшла недавно між прем'єр міністром Діфенбейкером і провінційним прем'єром Смолвудом. Та ось прийшлося їм зустрітись разом під час привітання королеви Єлисавети. Сказали собі чемно "добридень" і стиснули руки. Смолвуд здобув навіть на чемність і примимив: "Ви привезли з собою гарну погоду". Після цього вони обернулись до себе плечима і розмовляли з іншими. Тільки їх дружини гуторили між собою. Було б усе так і залишилось, коли б не жадні сензації кореспонденти. Один з них попросив Діфенбейкера й Смолвуда стати побіч себе "до фотографії". "Не знаю, навіщо це вам здалося, — сказав невдоволений Смолвуд, — та хай буде!" Коли ж вже стали вони рама біля рамени, якийсь жур-

СПОЖИВЧА КРАМНИЦЯ
CLOVER FARM
— DUNDAS MARKET
1161 Dundas St. West,
Toronto, Ont. LE 6-1464
Я. Хорестіль, Е. Івашко
безплатна доставка товарів

наліст - цинік попросив: "Глядіть один на одного і всміхайтесь!" Та прем'єри не послухали, — не подивились на себе і не всміхнулись.

Королівська візита і панна Дейвідсон. — Склалось, чи зааранжовано так, що саме напередодні прибуття до Канади королівської пари, популярна телевізійна зірка, панна Дейвідсон, заявила перед журналістами, що їй, як і більшості канадців, ця візита байдужа. Після цього зчинився шум у пресі і в радіо та телевізійних авдіціях. Зараз після репортажів з подорожі королеви, на екранах телевізорів появлялася панна Дейвідсон, яка давала спростування, що нічого не спростували, а навпаки ще підкреслювали її первісні слова. Врешті панна Дейвідсон вирішила добровільно покинути на деякий час телевізійні виступи. Це, — як і можна було передбачити, — завершило все, бо вона стала в очах публ. opinii не тільки борцем за незалежність Канади, але й "мученицею". Часописи заповнилися листами читачів, в яких обстоювалось право панни Дейвідсон висловити свою думку. — Так то, здавалося б, невинна заява артистки лягла чорною тінью на всю так дбайливо підготовлювану і таку коштовну королівську візиту.

Відкриття каналу Св. Лаврентія. — Офіційне, з участю королівської пари й президента ЗДА Айзенгавера, відкриття каналу відбулося в два місяці пізніше після фактичного відкриття, яке було 26 квітня ц. р. До 31 травня каналом проплило вже 830 кораблів, що перевезли

біля 900.000 тонн різного товару. Наскільки оплачується будова каналу, можна знати з того, що перевіз одної тонни товару на одну милю літаком коштує 49 центів, залізницею 1,5 ц., а кораблем 0,2—0,5 цента. Транспорт автом коштує 5-6 центів.

Скільки коштують Канаду недуги серця? — Недуги серця коштують Канаду кожного року 200 мільйонів доларів, коли порахувати кошти лікування і втрату заробітної платні. Майже 40% всіх смертних випадків у віці між 35 і 54 роком життя є від серцевих недуг.

ЗДА

Вашінгтон відмовляється від кубського цукру. — Фідель Кастро запропонував ЗДА купити в 1961 році від Куби 8 мільйонів тонн цукру по ціні 4 центи за фунт. На це відповів американський уряд, що доставами цукру займаються в ЗДА приватні компанії, а не держава. Урядові не відомо, чи ці компанії зацікавлені купувати таку кількість цукру, якого ще й нема. В загальному ЗДА зуживають річно 9,200.000 тонн цукру, з чого 4,912.000 продукується в краю, 980.000 тонн імпортується з Філіппін і 248.000 тонн з інших держав. З Куби імпортовано досі 3,060.000 тонн річно. — Консумпція цукру зростає з кожним роком в Америці приблизно на 150.000 тонн.

Сумна перспектива. — Чарлс Шейфер з американської цивільної оборони заявив, що на випадок атомової атаки на 224 американські центри було 6 знищено або вчинено безуми-

точними на час від двох місяців у безконечність 24,800.000 житлових приміщень. Можна передбачити, що в атомову війну ЗДА і їх противник обмінялись бн 4.000 мегатонн вибухового матеріалу, що було б одностороннім чином з вибухом чотирьох мільйонів тонн динаміту. ЗДА можуть сподіватися на випадок війни 260 атомових бомб з силою 1.453 мегатонн, тобто в 72.650 разів більше того, що зазнала Гірошіма. Решта бомб упала б на Зах. Європу і територію противника. Приблизно половина людства пережила б атомову атаку і наслідки радіоактивних опадів. Радіація 10-мегатонної бомби вбиває поголовно всіх на відстані двох миль від місця експлозії.

500 советських підводних човнів жахлива загроза. — Помічник державного секретаря армії Дюї Шорт сказав, що 500 советських підводних човнів являють собою жахливу загрозу для Америки. Галас чинений біля супутників спричиняє те, що американці нехтують морський потенціал Сов. Союзу, якого підводні човни можуть підійти аж під береги Америки і засипати її балістичними ракетами. Свою промову вголосив держ. підсекретар на фестивалі, влаштованім УНСоюзом у Нью-Йорку.

Немає ще зброї проти ракет. — Керівник департаменту дослідів американського міністерства оборони, Д-р Герберт Йорк, сказав, що досі ще не винайдено успішної зброї, яка могла б зупинити ворожі ракети. Так звані "промені смерті" є ще тільки в сфері дослідів, на

які призначено 100 мільйонів доларів.

Перша ракетна пошта. — Один з підводних американських човнів вистрелив з Атлантийського океану ракету з поштою на базу Мейпорт біля Джексонвіл на Флориді. Переслані вперше цією дорогою листи були адресовані до през. Айзенгавера, міністрів, конгресменів, головних поштових урядів в інших державах тощо. Усіх листів було 3.000. Мабуть уже не далекий час, коли з Америки до Європи йтимуть листи всього тільки кільканадцять хвилин. На цих перших листах був рисунок ракети й напис: "Перша офіційна ракетна пошта".

Серійний випуск інтерконтинентальних ракет "Атлас". — Американське міністерство повітряного флоту повідомило, що ще в цьому місяці буде оформлена перша комплетна ескадриля ракет "Атлас". Ці ракети далекого засягу є так само випробованою зброєю, як ракети середнього засягу Тор і Юпітер. Міністр повітряного флоту Джеймс Довглес, порівнюючи повітряну силу ЗДА й СССР, сказав, що Америка не посідає доказу на те, щоб Совети мали кермовані ракети, готові до вистрілу. Однак не виключене, — сказав міністер — що вони зможуть оформити невеличку ескадрилю під кінець цього року.

ІРЛАНДІЯ

Де Валера президентом. — Ірландці не хочуть відпустити на відпочинок свого 77-річного національного героя, який виборов Ірландії самостійність та кермував державою впро-

довж сорок років. Коли де Валера зрізав прем'єрства, його оце вибрано президентом Ірландії, не зважаючи на те, що він майже сліпий.

АНГЛІЯ

Молода жінка виповіла війну Німеччині. — Енергійна 33-річна дружина визначного літуна пані Рідер, почала кампанію за бойкотом німецьких товарів в Англії. Причина ця, що Німеччина відмовилась дати відшкодування низці людей, які потерпіли від нацистського режиму. Зокрема це торкається тих, що були в'язнені за участь в русі спротиву (в цьому числі й багатьох українських політв'язнів).

Звільнено з тюрми Клявса Фухса. — В Англії звільнено з тюрми найбільшого шпигуна всіх часів — Клявса Фухса, який зрадив Сов. Союзові таємницю атомової бомби і цим на п'ять років приспівив їх атомові зброєння. Фухса, засудженого на 14 років тюрми, випущено на волю вже по 9 роках за його примірну поведінку у в'язниці. Позбавивши його англійського громадянства, дозволено йому виїхати до Східної Німеччини, де його батько є професором університету.

ФРАНЦІЯ

Незабаром експлозія атомової бомби. — Міністр військових справ П'єр Гюльєра сказав, що Франція наближується до досягнення своєї мети, — тобто до експлозії своєї власної атомової бомби. Він сказав, що для Франції найцінніше те, що вона зуміє добитись цього своїми власними засобами.

Переїзяття Інституту археології в Каїрі. — Французький уряд наново перейняв у своє посідання незвичайно цінний археологічний інститут в Каїрі, який був сконфіскований після Суєзької кампанії восени 1956 року. Находиться там найбільша в світі збірка книг (біля 70.000 томів) про старовинні цивілізації, а також друкарня — єдина в світі, яка має гієрогліфічні черенки.

НІМЕЧЧИНА

Аденавер потішає, що уступить... за три роки. — Велика частина німецької преси та політичних діячів обурюються, що д-р Аденавер відкликав своє первісне рішення і не думає покидати уряду канцлера. Про свого сподіваного наслідника д-ра Ергарда Аденавер сказав, що він, хоч і талановитий, все таки не має потрібного досвіду щоб могли обняти канцлерський уряд. Потішаючи своїх противників, Аденавер заявив, що він уступить, але щойно по виборах, які відбудуться у вересні 1961 року та до яких він хоче повести ще переможно свою християнсько-демократичну партію. Як відомо, Аденаверові тепер 83 роки.

Зростає антисемітизм. — Німецько-жидівська рада в Дюссельдорфі ствердила, що в Зах. Німеччині помітно зростає ан-

EUROPEAN MARKET

Петра Гавришкевича
3075 Dundas St. West
Toronto, Ont. Tel.: RO 2-5967
Достава до домів.

тисемітизм. Іде це впарі з щораз частішим обсаджуванням ключевих державних постів колишніми націонал-соціалістами.

Міжнародний книжковий ярмарок. — В днях 7 до 12 жовтня відбудеться в Франкфурті 11-ий з черги міжнародний ярмарок книжки. Ці ярмарки з кожним роком ростуть. Досить сказати, що минулого року брало в такому ярмарку участь 1,485 видавців з 25 держав. В цьому числі було самих тільки німецьких видавництв 678.

Сконфісовано частину майна Герінга. — Німецький суд вирішив сконфіскувати і призначити на фонд відшкодувань для потерпілих від нацизму частину майна гітлерівського маршала Герінга вартості 189.000 доларів. Сконфісовано тільки те майно, якого доробився Герінг, використовуючи свою позицію за часів нац-соціалізму. А що Герінг був дуже багатий чоловік і раніше, то решту величезних земних посілостей залишено на власність вдові по Герінгові Еммі.

Бабуса і залізна завіса. — Ельза Бекер, 84-літня бабуса з місцевості Кляйнензе в Зах. Німеччині вирішила відвідати свого сестрінка 74-літнього Вільгельма Штайна в Гросензе у Східній Німеччині. Між їхніми хатами, розділеними "залізною завісою" є всього тільки 15 хвилин ходу. Щоб могли зробити це легально, треба було їхати біля 200 кілометрів до переходового пункту. Чогось такого бабуса не могла зрозуміти. Не зважаючи на остороги, вона

взяла в руки паличку і пішла собі навпрашки. Коли поверталась назад додому по двогодинній гостині, наткнулась на комуністичну стежу. "В моєму віці — сказала спокійно бабуса — ви хіба не можете вимагати, щоб я об'їздила 200 кілометрів на те тільки, щоб випити склянку кави!" — Стежі залишилось тільки відпровадити бабусю до кордону та відпустити.

ІТАЛІЯ

Мармурова індустрія. — Мармурова промисловість становить одну з найважливіших галузей італійського господарства. Різномодність італійських мармурів — білих і кольорових усім відома. Альпі Апуї є найважливішим джерелом мармору на статуй для усього світу. Обробка білого мармuru відбувається головню в містах Каррара, Вольтерра і Піза, кольорового — у Вероні, Сієнні, Баві та ін. Найважливішими ринками збуту для італійського мармuru є США, Венесуела і Канада.

СССР

Ракетні рами в 6 сателітних державах. — В одній з останніх промов Хрущова остерігав Захід що Сов. Союз побудує свої ракетні бази в Альбанії й Болгарії, якщо західні держави влаштують їх в Італії і Греції. — На це заявляють офіційні західні чинники, що тепер вже існують советські ракетні рами в сателітних державах на цілому просторі від Балтійського по Чорне море. Є вони в Польщі біля літніскової місцевості Кольберг над Балтійським морем, в Чехословаччині біля Карльо-

вих Варів, поблизу Ліберика, Ольмуца, Ческих Будейовец і в Яворині в Карпатах.

Жуков ловить рибу. — Маршал Родіон Малиновський сказав, промовляючи на бенкеті в шведській амбасаді в Москві, що кол. маршал Жуков, відійшовши на спочинок, ловить собі рибу в річці Москва. Поінформував навіть, що недавно попався Жукову п'ятикіловий судак.

Плянється 310 словників на 93 мовах. — Советський професор Ахманов заявив, що впродовж цієї семирічки заплановано видати в СРСР 310 словників на 93 мовах. Вже сьогодні Сов. Союз займає перше місце в світовій лексикографії.

Мрія Пастернака. — Один з італійських часописів перевів кореспонденційною дорогою інтерв'ю з Пастернаком, автором "Доктора Живаго". Між іншим запитали його, який суспільний верстви він повірив би долю світу, вірючи, що попровадить його до інтелектуального і матеріального щастя? Пастернак відповів: "Мабуть, мистцям. Вони покликані бути справжніми людьми, з усією любов'ю і усією свободою, якими повинна відзначатися людина". Основними пороками сучасності Пастернак уважає "пересічність, стерильність і затрату мистецького смаку".

ІНДІЯ

Дещо про магараджів. — Саме тепер побував у Канаді магараджа Савай Брієндра Сінг з Баратпурі. Відповідаючи на запити журналістів, він сказав,

що тепер є в Індії ще біля 640 магарадж, але від 1947 року (тоді проголошено нову індійську конституцію), вони не мають уже адміністративної влади. Користуються однак багатьма привілеями і засідають у парламенті. Раніше магараджа Савай володів над 600.000 підданих і територією 1900 кв. миль. Тепер він має тільки палац, свою земельну посілість і стільки людей, скільки йому треба.

ЯПОНІЯ

Могутні паломництва. — В Японії відбулося паломництво, численнішого ще світ не бачив: 10,000,000 людей вирушило до національної святині в Гіросімі, щоб запротестувати проти готування атомової зброї для наступної війни. З паломництвом пішов пішки з Токія до Гіросімі (800 миль) також і визначний американський фізик д-р Павлінг, якого відкриття причинилися до винаходу цієї смертоносної зброї. — Звичайно, що за плечима учасників паломництва стоять чужі організатори, які використовують гуманітарні гасла для своїх пропагандивних цілей.

ЦЕРКОВНІ СПРАВИ

Чудо в Люрді. — Часопис "Лібр Бельжик" повідомив про чудо, яке сталося у чудотворній французькій місцевості Люрд. Молода бельгійка Сімон Ранст дванадцять років мала болічку виразку на кості, яка не дозволяла їй ходити. Лікування в Анверсі, Льозанні і Мюнхені не мали успіху. Недуга стала поширюватись на інші частини тіла. Вже довгі роки Сімон із-

дила на прощу до Люрду. Вибралася туди і цього року, хоч стан її здоров'я був критичний. "Я хочу померти в Люрді" — сказала хвора. Коли ж, однак, її спущено в люрдський басейн, вона негайно відчула полегшу. Всі виразки й боляки зникли і Сімон могла відразу ходити. Лікарська комісія ствердила наглі і повне оздоровлення.

Роля жінок в літургії. — Недалекий вже вселенський собор Кат. Церкви, як пишуть кат. журнали, має також продискутувати ролі жінок в церкві. Вже тепер поширено права жінок. Дозволено, напр., творити в церкві мішані крилоси і мішані хори (з вимогою, щоб окремо стояли чоловіки, а окремо жінки). Настоятельки деяких монастирів носять навіть церковні інсигнії (нагрудні хрести, перстені і т. д.), але це не дає їм жодних прав у Літургії.

ТАСС про вселенський собор. — Офіційне советське пресове агентство подало комунікат керівників Рос. Правосл. Церкви, що ніхто з російського духовенства не візьме участі у вселенському соборі, заповідженім папою Іваном XXIII. Це, мовляв, "справа, яка торкається самої тільки Кат. Церкви".

Папа Пій XII думає абдикувати. — Особи з оточення покійного папи Пія XII виявили, що він під час своєї важкої недуги в 1954 році носився з думкою зректися свого високого уряду. У ватиканських колах ходила в тому часі така погослока, але вона не мала офіційного потвердження. — Востаннє резиг-

нація з уряду голови Кат. Церкви мала місце ще в XV сторіччі. Папа Пій XII декілька разів висловлював думку, що голова Церкви, який неспроможний виконувати свій уряд, повинен його зректися.

НАУКА І ТЕХНІКА

Машина, що перекладає 10,000 слів на годину. — У Парижі продемонстровано "механічний мозок", який, дякуючи спеціальній електронічній системі, може перекладати з французької на англійську мову десять тисяч слів впродовж однієї години. Текст подається апаратомі виписаний на перфорованих (продіравлених) картках.

Знайдено успішний фільтр на цигарки? — Французька преса принесла сенсаційне повідомлення, що текстильному інженерові Дюмортіє пощастило знайти фільтр, який зупиняє 90% смоли й нікотини. — Цей інженер, якому захворіла на рака дружина, взяв собі дуже до серця думку лікарів, що куріння причиняється до розвитку рака в легенях. Став він отже шукати надійнішого, як дотеперішні, фільтру для цигарок. Робив фільтри з пал'ям, з бананів, з кокосових горіхів, з кукурудзи, — все безуспішно. Аж врешті до відкриття спричинився звичайний випадок. Раз прочищував фільтр з авта, він випав йому з рук і розбився. Прийшлося якось собі радити. Отже інж. Дюмортіє ужив для фільтрування кусник матерії з азбесту, яка служила до ізолювання парової каналізації. І ось виявилось, що цей фільтр кращий за інші. Так то прий-

шла цьому інженерові думка застосувати азбест як фільтр у цигарках. Успіх виявився надзвичайний.

Завдання важче, як космічні дослід. — Недавно преса подала тільки в кількох рядках вістку про виїзд на Атлантик невеличкого корабля, який має перевести сондування морського дна. Насправді ж це початок однієї з найбільших наукових акцій, куди важчої, як запускання земних супутників. Йдеться про те, щоб дістатися до тієї верстви нашої планети, яка знаходиться під скелями, що вкривають землю зверху. Ніхто не знає досі, з якого матеріалу вона зложена. Знаємо, що на самому верху є граніт, під ним важчий від нього базальт, а що далі? Просліджено, що на дні океанів немає граніту, отже там найкраще вертати, щоб дістатися до наступної верстви. Товщина земного плаща на дні Тихого океану є тільки 5 кілометрів. Її вже можна перевірити навіть при теперішніх технічних засобах. Коли б тільки над нею не тяжіли води океану... Все такі вже незабаром почнуться спроби видерти землі і цю таємницю.

Машини, що мірять оп'яніння. — Група західно-німецьких інженерів винайшла машинну, яка появиться, мабуть, незабаром в усіх шинках. Це автомат, який показує кожному, скільки в нього алкоголю в крові. Автомат може подати ще такі інформації: кількість і рід випитого алкоголю, тягар тіла і (найважливіше!) годину, коли наступить отверезіння. Все це тільки по викиненні невеличкої

монети. Чи не захочуть пані домі заінсталювати такого апарату і вдома?

Скло замінює сталь. — Учені м. Зебніца (Німеччина) недавно створили з скляного шовку і штучної смоли новий матеріал, який значно міцніший, ніж сталь, і в п'ять разів легший за неї. Крім того, він має антикорозійні властивості, стійкий проти бензину і різних кислот, а теплопровідність його дорівнює 250 градусів Цельсія. Але найхарактернішою особливістю цієї "склосталі" є те, що її міцність на розтягування в півтора рази перевищує цей показник у звичайної сталі. В зв'язку з цим новий матеріал має широкі перспективи. З нього виготовлятимуть ферми і балки, віконні рами, ванни, водопровідні труби, гаражі, антенні щогли, електричні і телефонні стовпи тощо. Оскільки його можна випускати і більш м'яким, ним також обшиватимуть літаки.

Новий тип корабельного гвинта. — Недавно в США запропоновано новий тип гвинта для суден. Застосування його на практиці повинно дати такий же ефект, як і перехід до реактивних двигунів на літаках.

Коли гвинт клясичного типу обертається навколо своєї осі з великою швидкістю, біля нього утворюється своєрідний "мішок" з повітряних бульбочок, який значною мірою гальмує рух судна. Щоб уникнути цього, в новій конструкції встановлюють на суднах спіральний, насаджений на вісь "безконечний гвинт". Коли він обертається, у воді теж утворюється по-

вітряний "мішок", але бульбочки газу відкидаються назад, що сприяє ще швидшому рухові судна.

Кавчукоподібні сполуки.

Природний кавчук складається з вуглецю і водню. Подібний склад має і більшість синтетичних кавчуків. Елемент кремній — хімічний аналог вуглецю — утворює багато сполук, ідентичних будовою відповідним сполукам вуглецю. Серед них є сполуки, молекули яких мають приблизно таку ж будову, як і молекули кавчуку, лише вуглецеві атоми в ланцюгу замінені на кремнієві. Такі "силікон-кавчуки", або "силастики", вже виготовляються в промисловому масштабі. За хімічною і термічною стійкістю вони набагато кращі як від натурального, так і від синтетичного кавчуку. Проте кавчуки на основі кремнію ще порівняно дорогі. Тому вчені вирішили дослідити можливість одержання кавчукоподібних речовин на основі інших хімічних аналогів вуглецю — германію, олова та свинцю. Хоча теоретично спроби з германієм повинні бути більш результативними, його ціна ще надто висока, і дослідники переключилися на вивчення органічних сполук олова, яке набагато дешевше. В США вдалось одержати кавчукоподібні сполуки на основі олова шляхом полімеризації акрилових і метакрилових ефірів дибутил олова. В цих сполуках олово входить в бокові ланцюги молекул, так що проблема повної заміни атомів вуглецю в молекулі кавчуку на атоми олова ще не вирішена. Проте й одер-

жані досі сполуки характеризуються досить цікавими властивостями. Залежно від того, які мономери служать вихідними речовинами, а також від умов полімеризації і типу вживаного каталізатора одержують тверді кавчукоподібні і олієподібні продукти. Тепер вивчається можливість практичного застосування одержаних синтетичних речовин.

Атомний еталон довжини.

Як відомо, міжнародною мірою довжини метра служить платино-іридієвий еталон, який зберігається в м. Севрі (Франція). Недавно Міжнародний консультативний комітет по визначенню довжини метра рекомендував прийняття атомової одиниці довжини. Нею повинна служити довжина хвилі, яка відповідає оранжевій лінії в спектрі криптону з атомною вагою 86. Метр, отже, дорівнюватиме цій величині, помноженій на число 1.650.763,73. Вищезгадана оранжева лінія спектра криптону є тепер найбільш доступною для визначення довжини хвилі, якій вона відповідає. У практиці для еталонування звичайно користуються довжиною хвилі одної з ліній спектра ртуті. Ймовірно що для лабораторних потреб вона вживатиметься і в майбутньому. Металевий еталон довжини був невигідний тим, що

Я. ОНИЩУК і С-ка
обезпечення
(також продаж реальностей)

333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. LE 4-4241

його дійсна довжина певною мірою залежала від температури повітря, вологості і т. п., а новий еталон від цих факторів не залежатиме.

Персептрон. — В США будуватиметься новий електронний прилад, який зможе читати тексти, перекладати промови з англійської на іншу мову і "пізнавати" обличчя людей. Оскільки точного прототипу приладу ще не існує, принцип його дії демонструвався на звичайній електронно-лічильній машині, якій було задано спеціальну програму. Новий прилад, названий персептрон, запроєктував психолог Ф. Розенблат. Його задум полягав у побудові електронного лічильного приладу, аналогічного центральній нервовій системі людини. Існуючі лічильні машини "знають" тільки те, про що їх "повідомляють" у вигляді кодових завдань. Персептрон не матиме ніякого коду. Зате у нього будуть збудовані елементарні органи "почуття", тобто мікрофони, фотоелементи тощо, які передаватимуть свої "відчуття" безпосередньо до системи "асоціативних клітин", яка відіграватиме роль кори головного мозку.

Перший персептрон матиме 1000 асоціативних клітин, в той час як у людському мозку їх близько десяти мільярдів. Проте цієї кількості клітин буде достатньо, щоб прилад міг "вчитись", "узагальнювати" і "запам'ятовувати". Клітини машини будуть, подібно до клітин мозку, з'єднані між собою довільно і безладно. Якщо порушиться зв'язок між двома якими-небудь клітинами, це не ві-

дібється на поведінці персептрона в цілому, оскільки його відповіді будуть результатом діяльності великих груп клітин. Прилад буде "вчитись" відповідати на певні запитання, вишукуючи в своїй системі клітин шляхи з найменшим опором, подібно до того, як, гадають, це відбувається в мозку людини.

При спробах з прототипом персептрона було встановлено, що прилад здатний до елементарного "навчання". Так, після тридцяти спроб електронний "мозок" навчився відрізнити свій правий бік від лівого.

Консерви для астронавтів. — Майбутні астронавти повинні брати з собою в міжпланетні простори такі концентрати їжі, які довго не псуються і зберігають свою поживну вартість. В нашому уявленні такі властивості мають консерви. Але зореплавці не можуть ні залишати порожніх консервних банок у своєму кораблі, ні розкидати їх у міжпланетному просторі. В США запропоновано загортати їжу у спеціальну синтетичну плівку, яку мандрівник може з'їсти разом з її вмістом. Таким чином відпадає проблема порожньої консервної банки. В плівку введені також певні вітаміни, щоб збільшити її поживну цінність.

МЕДИЦИНА

Люди житимуть по сто років. — Філадельфійський лікар д-р Бортц каже, що вже за 25 років пересічний вік людини сягатиме 100 років. Це потребує, однак, повної соціальної революції. На думку цього лікаря, теперішнє звільнювання людей з

праці в 60 чи 65 років, коли вони повні сил, є однозначне з посиленням їх на смерть. Дотримуючись певного режиму в харчуванні, роблячи фізичні вправи, не перемучуючись понад міру та зберігаючи ціль у житті, людина може продовжити собі життя. Д-р Бортц впевняє, що за чверть сторіччя прийдеться пересунути розтаглість працездатного віку на 85, а може й на 90 років.

Радість вам, лисі! — Англійський лікар Іствуд переконаний, що лисим менше загрожує недуга рака, як волохатим. Між хворими на цю недугу, які в нього лікувались, було 40% людей з надто буйною, як на їх вік, чуприною. Він переконаний, що надмірна продукція волосся є наслідком надмірного гормонального виділювання, яке, можливо, є й причиною розвитку рака. Все це, звичайно, тільки одна з безлічі гіпотез.

Тільки один американець на сім є нормальний. — Професор університету в Денвері Гаролд Лейсвіл сказав на конгресі виховників, що півтора мільйона американців терплять такі умови розстрою, що потребують шпитального лікування. Стільки ж інших належить до групи недостатньо розвинених. Крім цього ще кожний шіснадцятий американець має якусь психічну хвибу. Отже кожна сема людина в ЗДА є ненормальною.

З допомогою радіозонда. — При захворюваннях кишечника, підвищеній або пониженій кислотності часто буває необхідним одержати шлунковий сік хворого, щоб визначити його

кислотність тощо. Для цього пацієнт звичайно ковтає гумову трубку завтовшки в палець. Протягом півтори години через кожні 10 хвилин відбирають проби шлункового соку. Така операція дуже неприємна. Останнім часом було запропоновано кілька нових методів відбирання шлункового соку або безпосереднього визначення його кислотності в шлунку, але всі вони мали ті чи інші недоліки. Недавно д-р Неллер (Німеччина) розробив практично ідеальний радіозонд для вивчення хвороб шлунка. Принцип цього методу полягає в тому, що хворий ковтає мініятурний радіопередавач разом з батареями і вимірювальними приладами. Розміри всієї системи невеличкі. Довжина пластмасового футляра, в якому вона змонтована, дорівнює 11 міліметрам, а діаметр — 6 міліметрам. Вимірювальні прилади визначають кислотність шлункового соку, а також тиск і температуру в шлунку. Одержані дані через радіопередавач надходять до радіоприймача, встановленого біля хворого. Особливо цінною є можливість пересувати радіозонд за допомогою зовнішнього електромагніта в будь-яку бажану ділянку шлунка. Батерії радіозонда забезпечують систему струмом протягом трьох днів.

Лікування переломів кісток. — Незважаючи на значний прогрес в лікуванні переломів кісток, досягнутий сучасною медициною, одним з найважливіших питань залишається визначення моменту, коли кістка настільки зрослась, що хворий вже може,

наприклад, при переломі ноги ходити. Два лікарі, І. Сігель та Дж. Анаст, запропонували вимірювати швидкість поширення звуку в переломленій кістці. Залежно від величини його швидкості можна робити висновки про ступінь зростання кістки і таким чином встановлювати точні діагнози.

Атомове промінювання й недуга рака. — Статистика виявила, що в місті Гіросімі серед осіб, які були виставлені на атомове промінювання, є на 20% численнішими захворювання на рака, як серед тих, що не зазнали поразення промінням. Кількість захворювань є тим більша, чим ближче хтось був місця вибуху атомової бомби.

Марлекс, ідеальний матеріал для хірургів. — В ЗДА відкрито штучну матерію, яка по деякому часі вповні розпускається в організмі, не спричинюючи ніякого запального стану. Вона прекрасно надається для поопераційних внутрішніх зшивань. Назва матеріалу — "марлекс".

Радіографія в кольорах. — Американські лабораторії винайшли новизну: радіолог може бачити образ внутрішніх органів в кольорах. Це дуже об'легшує і удосконалює обсервацію. Має воно також велике значення для індустріальних пересвітлень, — машин, кораблів, літаків тощо.

Гіпертонія не є смертельною. — Лікарі кажуть, що в 1959 році нема вже причини вмирати від гіпертонії. Її можна вилікувати чи то з допомогою медикаментів чи операцією (деякі

випадки). Не є вона дідичною (існує хіба якась предриспозиція). Причиною високого тиснення не є також рід харчування. Коли лікар накладає хворому дієту, то тільки на те, щоб запобігти будь-яким ускладненням. Хворий на гіпертонію не мусить вистерігатись деяких харчів, основне, щоб він не перебував на вазі. Треба вистерігатись перемучення і не піддаватися клопотам.

Молоко і здоров'я. — Пам'ятаємо всі, яку то кампанію вів недавній французький прем'єр Мендес Франс за те, щоб його земляки пили молоко, замість вина. Склянка молока дає організмові 150 калорій. Та не тільки справа в калоріях, а також в багатьох інших відживчих вартостях. Доказано, що активні особи, які п'ють на снідання молоко, стають ще активнішими, тендітні й хоровиті швидко набирають здоров'я. Чому ж тоді не почати нам від завтра пити молоко на сніданок?!

Біль, — алярмовий дзвінок. — Анатомісти й фізіологи встигли вже майже вповні збагнути суть болю, якого центр знаходиться в нашому мозку. Біль — це алярмовий дзвінок, який звіщає, що в даній частині тіла щось не в порядку. Зрозуміло отже, чому лікарям так важко викрити деякі недуги, які в початковій стадії не спричиня-

Л. В. ЛИТВИН

адвокат і нотар

575 Queen St. W., Toronto
EM 6-7040

ють болю (в цьому числі і недуга рака). Сильні емоції інколи нівелюють почуття болю (напр., не відчують поранень борці чи атлети під час завзятої боротьби). Хворі на психози в багатьох випадках не відчують зломань кісток чи острого запалення сліпої кишки. Більший біль звичайно забиває менші болі. Натомість ніколи малі болі не сполучуються з почуття великого болю.

Статистика серцевих недуг.

— На з'їзді кардіологів, який недавно відбувся в Монреалі, сказав директор монреальського кардіологічного інституту д-р Пол Давід, що люди в однаковій мірі хворіють на серце в містах і селах. Також в однаковій мірі навіщають недуги серця чоловіків і жінок. Із зареєстрованих ним 5.028 трагічних випадків 18,2 жертв не досягло ще було 20 року життя, а 43,9 не мало й сороківки.

ЛІТЕРАТУРА - МИСТЕЦТВО

Архипенко і Гніздовський на бієннале Іллінойського університету. — На цьогорічний бієннале Іллінойського університету, що тривала від 1 березня до 5 квітня ц. р. були заступлені українські мистці А. Архипенко і Я. Гніздовський. У виставці взяли участь за запрошеннями 117 малярів і 22 скульптори. Кожний учасник був репрезентований тільки одним твором. Архипенко виставив скульптуру "Ступаюча постать" (Walking) з 1957 р. Ця скульптура була репродукована в каталозі, де поміщено також довшу біографію мистця. — Гніздовський

виставив олійну картину "Пасаж Денфер" з 1957 р. Картина також репродукована в каталозі з короткою біографією. Крім цього видрукована в каталозі відповідь мистця на питання, які організатори виставки поставили кожному учасникові (Архипенко на ці питання не відповів). Головне завдання було, щоб мистці висловилися про те, як уявляють собі виховання сьогоднішнього мистця, а також, щоб кожний дещо написав про свій експонат. Відповідь Гніздовського була така: "Пасаж Денфер" я вперше помилково взяв за Passage de l'Enfer (що значить "Пасаж пекла"). В кілька місяців після намальовання, я помітив, що це Denfert. Але для мене ця самотня закутина Парижу останеться l'Enfer" — "Питання про виховання сьогоднішнього мистця є дуже трудне. Я не маю на це ясного погляду. Вповні свідомий, що не є розв'язкою завернути вказівку годинника назад, я дивлюся майже із завистю на той час, коли в XV ст. Брюн, мистець, майже з дитинства працював в робітні досвідченого майстра. Через особистий контакт, який наша шкільна система не завжди може дати студентам, він був спроможний пізнати таємниці ремесла, які в багатьох випадках є таємницями самого мистецтва. Це правда, що мистець тих часів з правила жив у тіні свого майстра. Але тенденція оригінальності за всяку ціну, яку так

часто нині зустрічається, інколи веде до нерозпізнавальної пересічності. Слово "оригінальність" сьогодні уживається за часто, Людина завжди говорить про те, чого їй нестало. Чи цей факт, що нині вона, більш ніж будь-коли раніше, говорить про оригінальність і свободу, не вказує на те, що вона їх не посідає?

Картина Дегаса продана за чверть мільйона доларів. — Каліфорнійський індустріаліст купив собі в одній з лондонських галерій картину Дегаса "Гладильниці", заплативши за неї 100.000 фунтів, тобто біля 300.000 доларів. Сімон має вже в своїй колекції двох Рембрандтів, п'ять Сезанів, двох Тулуз-Лотреків, сім Дегасів та по одній картині мистців Франца Гальса, Брака, Піссаро й Гогена, а з сучасників — картини Пікасса.

Новий роман Уласа Самчука. — Наш великий письменник випустив оце у видавництві ООЧСУ свій черговий роман п. заг. "Чого не гоїть огонь". Акція роману в'ється на тлі 1941—

45 років на Волині, відображаючи всю героїку, трагізм і складність ситуацій тодішніх днів. Роман написаний так живо і він до того ступня зацікавлює, що всю товсту, майже 300-сторінкову книгу хочеться перечитати душком впродовж одного дня. Читачі "Ми і Світ" можуть купити роман у нас. Ціна з пересилкою 4 кан. долари (4.20 ам. дол.).

Продано наполеонський скарб. — У Швейцарії, в руках одного з нащадків рідні дружини Наполеона Жозефіни, зберігся досі прекрасний сервіс, подарований колись Жозефіні імператором. Він складається із 41 речей з позолочуваного срібла, або з масивного щирого золота. Є там і дзеркало, яке Наполеон спеціально замовив на свою коронацію 2 грудня 1804 року, але його привезено вже після церемонії. 8 травня ц.р. продано ці речі на ліквітації за ціну 200.000 доларів.

Коли священик визнається на творах шутки. — Священик о. Пра, парох місцевости Гранж ле Вальяс у Франції, задумав побудувати церкву. Не маючи грошей, він пішов зі збіркою по вірних. Коли набирав уже 27 мільйонів франків, що становить половину потрібної на будову суми, в одній хаті побачив мистецьку статуетку. Він попросив жертвувати її на церкву. Власник радо погодився. Була це різьба відомого флямандського скульптора Івана з Больонії, Меркур з крилами. — твір великої мистецької вартости, що затратився був безслідно ще під час наполеонських воєн. Ще один Меркур цього

Друкарня
КИЇВ
KIEV PRINTERS LTD.
888 RICHMOND ST. W.
TORONTO, ONTARIO
EM 3-7839

самого мистця зберігається у флорентійському музеї. Отець Пра сподівається дістати за цю скульптуру стільки грошей, що без клопоту поставить величаву церкву.

Виставка картин Юліана Тарновича-Бескида. — В приміщенні Епархіальної крамниці у Торонті відбулася виставка понад двадцяти картин відомого українського журналіста і письменника Юліана Тарновича-Бескида. Його малярські праці вражають передусім великою виразистістю й сміливістю кольорів та містичністю сюжетів.

РІЗНЕ

Пожежа в цирку. — Під час вистави вибух огонь в місцевості Саппоро на острові Гоккайдо (Японія). Живцем згоріло три леви, два тигри, вісім мавп і один слон. Глядачі кинулись до дверей всі нараз та одні одних потурбували. Було 30 поранених.

Кривавий бій між орлами і лелеками. — Над селом Кокарсу в північно західній Туреччині відбувся недавно великий повітряний бій між орлами і лелеками. Тамошні селяни розказують, що битва тривала кілька годин. Згинуло 8 лелек і три орли.

Вийшов одною ногою на вежу Айфля. — Воєнний інвалід без ноги, 39-річний француз Дютріє вийшов впродовж години на другий поверх вежі Айфля в Парижі. Спираючись на поруччя він виконав 694 стрибки вгору. — Це не вперше вже вежа Айфля є сценою різних незвичайних досягнень. Тому три роки один молодий чоловік з'ї-

хав з першого поверху вежі Айфля по сходах велосипедом (ровером), а кілька років тому якийсь хлопець виліз на другий поверх не сходами, а по руштованні.

Грім вдарив у літака й спричинив експлозію. — Поблизу Белтимору (ЗДА) пасажирський турбо-реакторний літак експлодував у повітрі: згинуло 31 людей. Із землі бачили, що літак був поражений громом.

Рибки в молоці. — Переливаючи молоко в горщик, пані Бенуа з Санта Круз скрикнула: Таж тут риби! І справді в горщику билося сполошено дві рибчини. Сусідка, несучи молоко пані Бенуа, черпнула з потічка трохи водиці, щоб повнішою була мірка.

Дивна пляма на водах Атлантики. — Пілот одного з американських літаків помітив на Атлантику (200 миль на захід від Ірландії) кип'ячу зелену пляму. Він спустився на висоту всього тільки 1000 стіп і обсервував цю пляму впродовж 20 хвилин. Бачив також пару, яка підносилася з води. Думають, що це був вибух вулкану на дні Атлантийського океану.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ

В попередньому номері "Ми і Світ" трапилась в статті "Перший імігрант з України" прикра похибка: цей імігрант звався Іван Богдан, а не Іван Богун, а корабель "Марія і Маргарета", а не "Марта і Маргарета". Похибка сталася в наслідок нечиткого рукопису. Просимо нам пробачити.

УКРАЇНСЬКУ КЕРАМІКУ

(флякони, вазн, попельнички, збачки, тарілки, підстави під
торти, склянки з вишивками тощо),

а також

РІЗЬБЛЕНІ Й ІНКРУСТОВАНІ РЕЧІ

(рами, тризуби, свічники, хрести, підстави до ламп і т. д.)

СКУЛЬПТУРИ З УКРАЇНИ

роботи найкращих майстрів можете замовити в

КРАМНИЦІ "МИ І СВІТ"

1071 Bathurst St., Toronto, Ont. Canada.

У ЛЬВА ДОПТИ

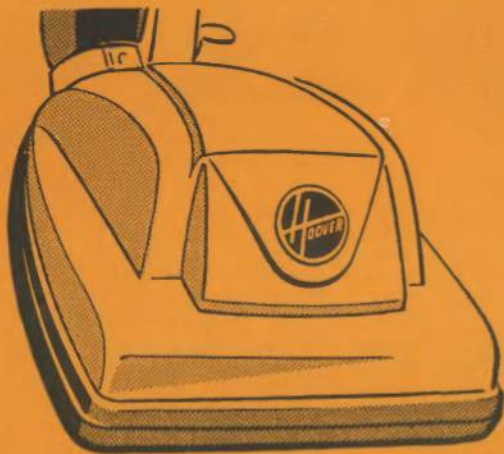
найдешевші:

- ▲ РАДІОАПАРАТИ
- ▲ ТЕЛЕВІЗОРИ
- ▲ ХОЛОДІЛЬНИКИ
- ▲ ВІДКУРЮВАЧІ
- ▲ КУХНІ
- ▲ СПАЛЬНІ

і все хатнє устаткування

HOOVER

День і ніч мені на гадці
Який презент зроблю Гапці?
Має в хаті всякий крам,
Хіба "Гувера" їй дам?!

Єдине
представництво
відкурювачів і
відчищувачів
найкращої
і найсоліднішої
фірми "Гувер"
має

ALPHA FURNITURE CO.

735 QUEEN ST. W., TORONTO, ONT.

Tel.: EM 3-9637